

## Podrobnejša predstavitev knjig s priporočilnih seznamov za bralno značko

Kako je posamezna knjiga predstavljena?

Predstavitev posamezne knjige zajema osnovne bibliografske podatke o njej, oznako primernosti glede na starostno stopnjo učencev, oznako vsebine knjige s ključnimi besedami (vsebinska gesla) ter pri večini tudi krajšo predstavitev.

**Avtor knjige: naslov knjige.**

Prevajalec, ilustrator, avtor spremne besede ... Kraj: založba, leto, zbirka, št. strani.

| Oznaka stopnje bralnih sposobnosti (C - 1. stopnja: 1.-3. r.; P - 2. stopnja: 4.-6. r.; M - 3. stopnja: 7.-9. r.) | Oblikovna ali tehnična gesla o knjigi

| Vsebinska gesla (oznaka vsebine knjige s ključnimi besedami)

Kratka predstavitev knjige (anotacija)

**Abedi, Isabel: Šepet.**

Prev. Sanda Šukarov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Knjižnica Sinjega galeba, 302 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, duhovi, hiše, nadnaravno, počitnice, skrivnosti, uboj

**Ambjørnsen, Ingvar: Samson & Roberto 1, Dediščina po stricu Rin-Tin-Taju.**

Prev. Marija Zlatnar Moe. Ilustr. Per Dybvig. Radovljica: Didakta, 2008, 86 str.

| C | 1. stopnja

| mačke, podjetništvo, psi, revščina, vidre, živali v domišljiji

Knjig o mačkah in psih ali drugih živalih s človeškimi lastnostmi je že na kupe, zato se morebiti komu lahko zdi, da s Samsonom in Robertom nismo dobili ničesar novega. A že prve strani ovržejo takšno mnenje. Pričujoča knjiga je izjemno kakovostna leposlovna knjiga, ki poka po šivih zaradi humorja in igrivih prigod ob obnovi podedovanega penziona, obenem pa mimogrede odstira in razlaga družbeno pomembna vprašanja. Ko je knjiga prebrana in se človek neha smejati, se vpraša, koliko razumljivih ekonomskih knjig imamo za to starostno stopnjo, kaj pa knjig o družbenih odnosih, sovražnem govoru, pomenu države. Ne prav dosti. Ali sploh obstaja knjiga, ki bi začetne bralce seznanila z vsem tem v enovitem besedilu? Morda, a seveda v obliki učnega gradiva z močnim didaktičnim poudarkom, ne pa kot zaokrožen roman. Na videz zapletene pojme, kot so npr. davki, prihranki ali socialna slojevitost, živalski junaki knjiga razjasni preprosto, nevsiljivo, skorajda neopazno, brez poučnih zastranitev. Črno-bele ilustracije z dinamičnimi črtami, podobnimi kracarjam, ustvarjajo dodatno razposajenost in bogatijo vrhunsko besedilo.

**Ambjørnsen, Ingvar: Samson & Roberto 2, Vražje vrane.**

Prev. Marija Zlatnar Moe. Ilustr. Per Dybvig. Radovljica: Didakta, 2011, 100 str.

| C | 1. stopnja | humor, spremna beseda

| mačke, psi, vrane, živali v domišljiji

V drugi knjigi s Samsonom in Robertom v glavnih vlogah se spet smukajo naokoli tudi ostali zabavni stari znanci iz prve knjige Dediščina po stricu Rin-Tin-Taju: Oli, vidra za vse, jazbečevka Greta, ki je zelo olikan paž, stara sitna purica učiteljica Cviliberg, trgovec von Noj, ki sploh ni noj, ampak bolj štoklja, in poet krt Gregor, ki ima težave z obvladovanjem jeze. Tokrat so Fjordski zaliv rezervirale pankovske vrane z zelenimi irokezami, o katerih Fjordske novice ne poročajo nič bolj obetavnega od notice, da so »... v ZDA po njihovi turneji ustanovili posebno skupino za pomoč zlorabljenim in uničenim hotelirjem.« Jasno je, da sledi neprestana akcija, tu in tam ovekovečena s črno-belimi vinjetnimi ilustracijami Pera Dybviga. Če nas je prva knjiga pripravila do glasnega hehetanja, nas bo druga do tihega nasmihanja, kajti dvojka ne stavi več samo na duhovitost

in karakterno komiko, pač pa na račun prvega nekaj več prostora nameni resnejšim, nekoliko bolj odraslim temam, na primer zvezdništvu, ki nima nič kaj dosti proti rahlo odvrtni simbiozi s senzacionalističnim žurnalizmom. Slednjega Norvežan Ambjørnsen v obliki novinarske podgane, ki po najboljših močeh in z vso pesniško, oprostite, novinarsko svobodo pretirava, zelo posrečeno kritično okrci. Nekoliko bolj zrelo torej, a še vedno nadvse kratkočasno!

**Andersen, Hans Christian: Andersenove pravljice.**

Prev. Silvana Orel Kos. Ilustr. Marija Lucija Stupica. Spr. beseda Judita Krivec Dragan.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Velike slikanice, 123 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja, pravljica klasična, spremna beseda

Zbirko štirih Andersenovih pravljic, Pastirice in dimnikarja, Letečega kovčka, Svinjskega pastirja in Male morske deklice (vse so v osemdesetih letih dvajsetega stoletja izšle samostojno kot posamične slikanice), ki jih je ilustrirala žal mnogo prezgodaj preminula odlična slovenska ilustratorica Marija Lucija Stupica, lahko doživljamo kot »presežno, sladokusno« knjigo, namenjeno velikim in malim otrokom, ljubiteljem pravljic in žlahtnih ilustracij. Lahko jo pojmuje tudi kot spominski album, posvečen ilustratorki, ki je znala in zmogla odlično upodabljati andersenovski svet, poln svetlobe, pa tudi senc in tragike. Ljubezen do tega sveta se je v ilustratorki spočela že v otroštvu, sprožila pa jo je pravljica Mala morska deklica, ki jo je prevzela in spremljala vse življenje. Ni bilo naključje, da je svojo ustvarjalno pot začela prav z Andersenovo pravljico Kraljična na zrnu graha in jo s tem avtorjem tudi sklenila. Opozoriti velja še na odlično in poglobljeno spremno besedo Ko v somraku luna zablesti likovne kritičarke in umetnostne zgodovinarke Judite Krivec Dragan, izjemne poznavalke književne ilustracije, ki pomaga razumeti svojevrstne prizore Marije Lucije Stupica in svet Andersenovih pravljic, ki ga ti upodabljajo.

**Anderson, Laurie Halse: Zamrznjeni dekleti.**

Prev. Mateja Malnar. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Izola: Grlica, 2011, 248 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| anoreksija, bolezni, dekleta, hrana, samopodoba, zlorabe

**Androjna, Irena: Začarano poletje.**

Ilustr. Sara Sporn. Ljubljana: Družba Piano, 2009, 223 str.

| C | 1. stopnja | za branje v nadaljevanjih, za pogovore o knjigah

| čarovnice, hrčki, počitnice, živali v domišljiji

Roman za otroke - tako je avtorica označila svojo pripoved o poletnih dogodivščinah Hrčka in njegove družine. Prepletanje literarnih likov, ki jih avtorica vzame iz živalskega sveta in jih opremi s človeškimi lastnostmi, s

popolnoma izmišljenimi in takimi, ki jih zaznamujejo »le« sposobnosti čaranja, je zanimivo in malo »diši« po imenitni tovrstni skandinavski tradiciji. Čarobno poletje se začne s čudovitim občutkom svobode, ko Hrček konča šolsko leto in se po celi vrsti dogodivščin, ki so samo včasih povezane s čarovnijo, konča z zaključkom počitnic in grenko napovedjo slovesa za prijatelje. A knjiga je namenjena bralcem ob zaključku prvega in prehodu v drugo triletno, ki zagotovo verjamejo vsaj v ščepec čarovnije in v srečen konec, kar avtorica dobro ve ...

**Asher, Jay: Trinajst razlogov.**

Prev. Neža Božič. Spr. beseda Saška Roškar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Odisej, 263 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| dekleta, mladostniki, samomor, samopodoba, stiske

Knjižni prvenec Jaya Asherja *Trinajst razlogov* opisuje kratko življenjsko zgodbo šestnajstletne Hane, ki je storila samomor. Pred smrtjo na trinajst kaset posname svoje občutke, razmišljanja in razloge, ki so jo privedli do tega brezsmiselnega dejanja. Zgodba se začne, ko njen sošolec Clay dva tedna po njenem samomoru na domačem pragu najde nenavadno pošiljko trinajstih kaset. Med poslušanjem izve, da so kasete namenjene trinajstim osebam (seveda tudi njemu), ki so tako ali drugače vplivale na njeno odločitev, da si vzame življenje. Skozi njene besede se mu razkrije Hanina zgodba, njen glas ga vodi skozi mesto, kraje in prostore v mestu, kjer se je gibala, in osebe, ki jih je (s)poznala in so tako usodno vplivale nanjo, da se je odločila umreti. Tisto, kar odkrije na kasetah, mu za vedno korenito spremeni pogled na svet in ljudi okoli sebe. Pretresljiva, skrivnostna in provokativna zgodba, ki zastavlja pomembna vprašanja o življenju in smrti.

**Bach, Richard: Jonathan Livingston Galeb.**

Prev. Dušan Ogrizek. Spr. beseda Maša Ogrizek. Fotogr. Russell Munson. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 139 str.

| M | 3. stopnja | fotografije, naslovniško odprta pripoved, nov prevod, nova izdaja, spremna beseda, spremno besedilo, za pogovore o knjigah

| drugačnost, galebi, simboli, svoboda, živali v domišljiji

Klasik mladinske književnosti (sodeč po pogostih ponatisih v zadnjih letih, ki nedvomno govorijo o njegovi priljubljenosti) v slovenski literarni prostor tokrat vstopa z novim prevodom. Ta od izvirnika odstopa precej bolj kot njegov predhodnik (prevod Janeza Gradišnika iz leta 1974), saj izčiščeni, a hkrati poetični Bachov slog pogosto sloveni opisno. V novem prevodu je tudi nekaj dobrodošliih zamenjav že arhaičnih Gradišnikovih izrazov. Bachova metaforična zgodba o galebih, ki se vsem družbenim pravilom navkljub odločijo preizkušati in izboljševati svoje letalske zmožnosti ter ne živeti samo za hrano, je eno izmed

večno priljubljenih klasičnih del literature o odraščanju in oblikovanju lastne identitete, hkrati pa najboljše delo ameriškega pisatelja, navdušenega letalca in okoljevarstvenika, kar knjigi zagotavlja prepričljivo avtobiografsko podlago. Knjigi so dodane opombe prevajalca, pohvaliti pa velja tudi spremno besedo Maše Ogrizek.

**Barber, Tom: Zgodba o dveh kozah.**

Prev. Anka Valentinčič. Ilustr. Rosalind Beardshaw. Radovljica: Didakta, 2005, 32 str.

| C | 1. stopnja | velike tiskane črke, za ure pravljič

| kmetija, koze, nesoglasja, sosedge, sožitje, strpnost, živali v domišljiji

Dramatična in duhovita zgodba o dveh trmastih kozah, Minki in Murki, ki ju veže iskrena naklonjenost, je vedno aktualna zgodba o dveh sprtih straneh in o neomajnem prijateljstvu, ki prinese spravo. Shakespearovsko zasnovana vojna med kmetoma Ocepkom in Roblekom se ves čas odvija ob ograji, ki kot meja dveh sprtih svetov v dobesednem in simbolnem smislu vzbuja številne asociacije o človeških zidovih in mejah nasploh. Ta se iz prizora v prizor bolj militantno in grozeče zastruje, utrjuje in viša, vendar kozi s svojo domiselnostjo in spretnostjo vsako novo pregrado premagata in s tem še utrdita svoje prijateljstvo. Nazadnje kmetoma ne pade na pamet nič drugega, kot da postavita betonski zid z bodečo žico. To Minko in Murko tako potre, da od žalosti zbolita. Ob spoznanju, da postavljanje zidov ogroža življenje, se kmeta soočita z nesmiselnostjo lastnega početja, zato zid podreta in se odločita za strpnejše in boljše sosedske odnose. Zgodbi o zvestobi in prijateljstvu, ki premaga vse ovire, sledi tudi knjižna ilustracija. Ta je v prvi vrsti komunikativna, nekoliko robata, a duhovita, dinamična in dramatična zlasti pri izpeljavi številnih kozjih akrobacij. Škoda le, da za izvirno likovno interpretacijo ne izkoristi številnih priložnosti, ki jih ponuja besedilo med vrsticami.

**Barker, Dominic: Blart 2 - Fant, ki je bil iskan živ ali mrtev - ali oboje.**

Prev. Ljubica Karim Rodošek. Ljubljana: Alica, 2009, 310 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| čarovniki, dečki, fantastična bitja, fantastični svetovi

**Barker, Dominic: Blart 3 - Fant, ki je odjadral na dvomljivo nalogo.**

Prev. Ljubica Karim Rodošek. Ljubljana: Alica, 2009, 309 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| fantastična bitja, fantastični svetovi, fantje, nevarnosti, pogum

Roman v nadaljevanjih je parodirana fantazijska »epopeja« o svinjskem pastirju Blartu, ki ga čarovnik Capablanca, prepričan, da je fant rešitelj sveta, na silo zvleče s sabo na pot, da bi uničil Zoltaba, gospodarja zla. V drugem delu se

izkaže, da je čarovnik Capablanca napravil usodno napako, tako da se mora Blart ponovno odpraviti na pot in brez svojega pristanka še enkrat posredovati z »učinkovito« reševalno akcijo. Poleg že znanih likov doda avtor še lik pohlepnega in brezobzirnega trgovca Utherja, ki je nekakšna sodobna parodija grabežljivega menedžerja. V tretjem nadaljevanju se princ Blart z ladjo Zlati pujs odpravi rešit ugrabljenе princeso Luis in brez pomoči čarovnika ter v boju z okrutnimi pirati in Bratovščino morilcev še enkrat zmaga. Kot že rečeno, gre za parodijo žanra, v kateri najdemo precej namigov na kultno fantazijo Tolkienovega Gospodarja prstanov in drugih podobnih fantazijskih pripovedi, v kateri se avtor ponorčuje iz pustolovskih prigradov potujočih »odrešiteljev sveta« in njihove mestoma tudi z novo duhovnostjo motivirane podvige osmeši do skrajnosti. Knjiga je parodija pravljčnih junakov in njihovih junaških akcij, privzdignjenega sloga in vzvišene sporočilnosti, ne nazadnje pa tudi visoke literature nasproti trivialni.

**Barrie, James M.: Peter Pan.**

Prev. Janko Moder. Ilustr. Marlenka Stupica. Spr. beseda Janko Moder. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Pisanice, 285 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja

| dečki, fantastična bitja, fantastični svetovi, gusarji, pustolovščine, večni otrok, vile, vzporedni svetovi

Peter Pan in zgodbe o njem sodijo v klasiko svetovne književnosti. V knjigi predstavljeni zgodbi iz let 1906 in 1911 sta doživeli mnogo preobrazb, zato Petra Pana večina pozna po risankah Walta Disneyja, filmih ali popreproščenih priredbah. Peter Pan še zdaleč ni le čudežni leteči deček, ki se skupaj z Izgubljenčki v fantazijski deželi Nije bori proti kapitanu Kljuki in za naklonjenost materinske Vendi, o čemer beremo v pravljici Peter Pan in Vendi, ampak zlasti simbol izginjajočega otroštva in mej, ki jih odrasli postavljamo svoji domišljiji. V prvi pravljici Peter Pan v Kensingtonskem parku je simbolizem še izrazitejši, zato je ta zgodba primernejša za starejše otroke ali celo za odrasle, v njej je tudi manj dogodkov, hkrati pa več pravljčnega. Tudi v drugem delu avtor pogosto presega raven del za otroke, saj bodo vse simbole in aluzije lahko razumeli le odrasli, hkrati pa je besedilo mestoma tudi sintaktično prezahtevno za mlajše bralce. Seveda pa nič od tega ne pomeni, da ob delih Jamesa M. Barrieja ne bi mogli enako uživati tako otroci kot odrasli, kar bo veljalo, »dokler bodo otroci veseli in nedolžni in brezsrčni.« Med klasične in vrhunske pa sodi tudi ilustratorica Marlenka Stupica. Njene ilustracije se stopijo z delom, so pravljčne in otroško krute obenem ter daleč od kiča, ki kraljuje v večini priredb.

**Bauer, Jutta: Dedkov angel.**

Prev. Veronika Saje. Ilustr. Jutta Bauer. Ljubljana: Sanje, 2006, Sanjska knjigica, 47 str.

| C | 1. stopnja

V naslovniško odprti avtorski slikanici spremljamo deda, ki z bolniške postelje pripoveduje svojemu vnuku. V obliki kratkih refleksij razgrinja pred nami svoj življenjski album od brezskrbnega otroštva, mladosti v času hudih preizkušenj, zrelih let, vse do zadovoljne starosti z vnukom ob sebi. Avtorica, priljubljena nemška ilustratorka, ki jo pri nas poznamo predvsem po ilustracijah nekaterih knjig Christine Nöstlinger, s humorjem Quentina Blaka in s spoštljivim minimalizmom v risbi in besedilu ustvari poetično slovo dveh generacij. V to slovo nevsiljivo vplete tudi svoje zavedanje zgodovinske ravni odhajajoče generacije, zaznamovane s preganjanjem nedolžnih (dedov mladostni prijatelj izgine za vedno), z uničevanjem (nacistična nasilnost) in z revščino (od vojne opustošena dežela). Kot humorna distanca slehernemu položaju in s tem brezpogojno življenjeljubje se kot rdeča nit v vsaki epizodi pojavi kroki »nevidnega« angela varuha. Ta lik dejavno posega v dogajanja vsakega prizora posebej, ne da bi ded angela omenjal ali se njegovih intervencij sploh zavedal. Dedov odnos do angela in s tem tudi utemeljenost angelovih intervencij v ilustraciji je pravzaprav dedov odnos do lastnega življenja in svojevrstna oporoka vnuku: »Bilo je lepo, včasih prav čudovito. Imel sem srečo.«

**Bauer, Jana: Groznilca v hudi hosti.**

Ilustr. Caroline Thaw. Ljubljana: Sodobnost International, 2011, Čudaške prigode, 104 str.

| C | 1. stopnja | humor

| gozdovi, vile, živali v domišljiji

Groznilca, ki se zaradi prababičine jeze znajde med živalskimi prebivalci Hude hoste, je vsekakor atipična vila. Še sreča, kajti pocukranih, lepih, prijaznih in vljudnih vil je v mladinski literaturi dovolj, če ne že preveč. Jana Bauer zgodbo otroškega romana v enajstih poglavjih gradi na karakterni in situacijski komiki ter deloma - posrečeno - tudi na jezikovni. Knjiga je domišljjsko izjemno bogata - avtorica si izmisli vrsto izvirnih in zabavnih dogodkov, stvari, pojavov in prizorov, na primer čarobno mivko z zanimivimi učinki, Rompus buu, ki se ga »... ne praznuje s torto, ampak s tekmovanjem v pripovedovanju najbolj groznih zgodb.« Divjalo, ki sproži vprašanje, če je divjalost nalezljiva itd. Ilustracije so tokrat delo tuje likovnice, in sicer Caroline Thaw, Angležinje, živeče v New Yorku; njene podobe so v celoti gledano zelo usklajene z bogatim domišljjskim svetom besedila in dobro ujamejo razpoloženja, ki prevevajo Hudo hosto in njene prebivalce, je pa treba dodati, da so živalski liki upodobljeni precej bolj prikupno od same groznilce (čeprav si jo je morda avtorica predstavljala prav takšno). Ilustriran roman je torej duhovito branje, iz katerega od prve do zadnje strani veje izrazito simpatičen ton, ki utegne spomniti na Milnovo Stoletno hosto, njene prebivalce in njihove dogodivščine - izvirna naslonitev na tako žlahtno tradicijo seveda zagotavlja odličen uspeh.

**Beckett, Bernard: Geneza.**

Prev. Irena Duša. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Odisej, 156 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| etika, prihodnost, roboti, šola

Pripoved novozelandskega pisatelja in učitelja se posameznikovega zavedanja o samem sebi dotika sicer na žanrski podlagi znanstvene fantastike, a s postopkom literarizirane arheologije. Zgodba nas postavi v leto 2075, in sicer na sprejemni izpit študentke Anaksimander. V petih predpisanih urah preizkusa se pred bralcem razvije geneza tako neke osebe (v legendo ovitega Adama Forda) kot človekove misli o samem sebi, človeški družbi in državi. V času natančno zastavljenih izpraševalčevih vprašanj in prav tako izčrpnih odgovorov kandidatke za Akademijo skupaj s slednjo odkrivamo plast za plastjo, tudi genezo same Anaksimander, ki doživi vrh v zadnji minuti izpita, s katero se zgodba tudi konča. Knjiga ni odlično izhodišče le za šolski pogovor o literarnih ali znanstvenih postopkih ustvarjanja, ampak tudi za pogovore o življenjskih okoliščinah, idealih in perspektivah najstnikov.

**Bednarski, Piotr: Modrikasti sneg.**

Prev. Tatjana Jamnik. Ljubljana: Družba Piano, 2011, 158 str.

| M | 3. stopnja

| 2. svetovna vojna, mladostniki, odraščanje, ujetništvo, vojne

Kratek roman večkrat nagrajenega poljskega pisatelja predvojne generacije presunljivo opisuje življenje političnih izseljencev v ruski Sibiriji v 40-ih letih 20. stoletja. Zgodba, ki jo, četudi s presenetljivo zrelim odraslim pogledom, pripoveduje osemletni poljski fantič Petja, je z vsebinskega vidika še toliko bolj avtentična, ker gre za fikcijsko predelavo avtorjevih lastnih doživetij iz otroštva. Avtobiografska osnova se zrcali iz zgodbe glavnega junaka, kateremu po okupaciji Poljske med drugo svetovno vojno očeta odpeljejo v gulag, njega samega pa z usodno lepo in načelno materjo judovskega rodu internirajo v odročno sibirsko vasico, kjer v hudem pomanjkanju in pod stalnim nadzorom NKVD-ja živijo družinski člani političnih nasprotnikov Stalinovega represivnega režima. Iz dečkove pripovedi o krutih usodah posameznikov in o surovem vsakdanjem življenju, ki ga ne glede na vse zaznamujejo tudi trenutki (otroškega) veselja, pa vendarle sijajo vera, moč, ljubezen, poetičnost in predvsem neuničljiv vitalizem, ki se kaže v fantičevi nenehni želji po golem preživetju. Čeprav se roman ne konča niti najmanj idilično, saj je celo »srečni konec« prežet z grenkim okusom smrti, je v njem zmagovalka vendarle vztrajna volja do življenja. Gre torej za pomembno, zanimivo in globoko izpovedno delo, ki z vsebino, slogom in sporočilom presega meje zgolj mladinske literature.



**Benedictus, David: Poletje v stoletni hosti.**

Prev. Majda Stanovnik, Urša Vogrinc Javoršek. Ilustr. Mark Burgess. Bibl. predh. Alan Alexander Milne. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Pisanice, 204 str.

| C | 1. stopnja | za branje v nadaljevanjih, avtorizirano nadaljevanje izvirnih zgodb o medvedu Puju A. A. Milna

| igra, igrače, Medved Pu (literarni junak), medvedi, šola, živali v domišljiji

Angleški pisatelj David Benedictus (1938) je leta 2009 izdal deset novih zgodb po motivih A. A. Milna, slovenski prevod pa je izšel prav ob 85-letnici prvega izida Medveda Puja (Medved Pu, 1926, Hiša na Pujevem oglu, 1928). Benedictus, ki je med drugim Milnejeve zgodbe medveda Puja pripravljaj in režiral za branje na radiu, je tudi v svojih nadaljevanjih povsem ujel Milnejev slog pisanja in način razmišljanja. Njegove zgodbe v Stoletni hosti se dogajajo v istem vzdušju, so podobno prisrčne in polne drobcev življenjskih modrosti. Christopher Robin, Pu, Pujsek, Sivček, nova prijateljica vidra Loti in drugi skupaj preživljajo zabavno poletje, polno novih zanimivih dogodivščin. Mark Burgess je prispeval ilustracije v slogu avtorja izvirnih risb E. H. Sheparda, Majda Stanovnik pa je tudi to delo prevedla v slovenščino prav tako dovršeno kot Milnejevega Puja. Vsi trije, oba ustvarjalca in naša prevajalka, so vsak svoje delo opravili imenitno, naravnost mojstrsko.

**Bevc, Cvetka: Škampi v glavi.**

Spr. beseda Barica Smole. Novo mesto: Goga, 2010, Lunapark, 156 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| družina, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, samopodoba

Protagonistka romana je posvojena petnajstletna Lara Vajs, inteligentna in ročno spretna gimnazijka, obsedena z željo, da bi postala klovnesa. V šestnajstih poglavjih se zvrsti kup skrivnosti in dramatično dogajanje, o katerem izmenično pripoveduje devet različnih pripovedovalcev. Vpeljati toliko različnih glasov, ki pripadajo različnim generacijam, položajem na družbeni lestvici in življenjskim slogom, zna biti seveda delikatno, saj vsak glas zahteva svoj slog, a so vsaj z rabo nekaterih specifičnih besed, prvin pogovornega jezika in slengizmov kolikor toliko zadovoljivo - ne sicer optimalno - razločeni. Problemsko zastavljeni zgodbi o odnosu med (posvojenimi) otroci in (nebiološkimi) starši se pridružita tudi zagonetna zgodba o prijateljstvu in ljubezenska zgodba. Roman je kompozicijsko dobro zastavljen (celo nadrealistično predzadnje poglavje dobro funkcionira in se prilega celoti) in napisan po eni strani živahno, po drugi pa izjemno senzibilno in s poslušom za nevesele in zapletene plati odrasčanja. Cvetka Bevc skratka izpiše žalostno, lepo in močno knjigo o potlačenih čustvih, ki je njeno najboljšo mladinsko delo doslej.

**Bevk, France: Grivarjevi otroci, Pastirci.**

Spr. beseda Stanko Kotnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 182 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, ponatis, spremna beseda

| družina, otroštvo, podeželje, revščina

**Bitenc, Janez: Pesmi o zimi in dedku Mrazu.**

Ilustr. Nina Drol. Maribor: Obzorja, 2008, 41 str., dodatek: zgoščenska

| C | 1. stopnja | nova izdaja, velike tiskane črke

| novo leto, prazniki, zima

Janez Bitenc je ime skladatelja, ki ga Slovenci danes slišimo kot »slovenski Mozart za otroke«. Zasluge za to popularnost ima brez dvoma njegova iskrena predanost pedagoškemu delu ter njegov genialen čut za oblikovanje melodij, ki se natančno prilagajajo zmožnostim otroških grl in čustev. Pričujoča zbirka 19-ih pesmi govori preprosto in neposredno o zimi in njenih radostih. Mnoge od teh pesmic so ponarodele že kot besedilo, vse pa so še posebej prepoznavne ob poslušanju posnetkov na priloženi zgoščenci (žal na njej ni podatkov o izvajalcih). Temu zimsko-prazničnemu miru in vzdušju sledi tudi estetika odličnih ilustracij, ki skupaj z besedili tvori pravo zasneženo zimzelenko.

**Boie, Kirsten: Poletje v Galebji ulici.**

Prev. Amalija Maček. Ilustr. Katrin Engelking. Ljubljana: DZS, 2010, 127 str.

| C | 1. stopnja | za pogovore o knjigah

| družine, otroštvo, počitnice, poletje, prijateljstvo

V knjigi je zbranih trinajst kratkih realističnih zgodbic iz vsakdanjega življenja osmih otrok z Galebje ulice, ki poletne počitnice preživljajo doma. To so preproste in duhovite pripovedi o otroški družini, ki se niti za trenutek ne dolgočasi, saj si neprestano izmišljuje zanimive dogodivščine in vsakovrstna praznovanja, s katerimi povezuje prebivalce z Galebje ulice. Doživljajsko bogat in harmoničen otroški svet raste iz domišljijske igre, s pomočjo katere otroci ustvarjajo množico prijetnih dogodkov: pop koncert, praznovanje rojstnega dne, nevihtno zabavo ... Pristrčna in optimistična atmosfera, brez nasprotij, polna harmonije, ki spremlja otroško radoživost, spontanost in radovednost, spominja na zgodbe Astrid Lindgren o otrocih z »Ropotalčnikove ulice«. Ali kakor pravi osemletna Tara: »Zdaj pa že dobro vemo, da je na Galebji ulici najlepše na svetu.«

**Botman, Corien: Prinčevsko življenje.**

Prev. Katjuša Ručigaj. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Zorenja, 215 str.

| M | 3. stopnja

| denar, družina, fantje, smrt, sreča, vrednote

Problemski roman sodobne nizozemske pisateljice, ki jo tokrat prvič srečamo v slovenskem prevodu, ubeseduje temo, ki je redko zastopana v mladinski književnosti, to je denar, za katerega resnično drži star pregovor, da je sveta vladar. Osredotočen je na čas, ki je za družino trinajstletnika Čarlija težaven in stresen, saj jim je umrl dedek, ki je bil zelo samosvoj in nenavaden človek. Sprožitveni moment dogajanja nastopi tisti hip, ko Čarli s srečko, ki mu jo v oporoki zapusti umrl dedek, na Ulični loteriji zadene superdobitek, šest milijonov evrov. Vrtoglavo visok dobiček povsem spremeni življenje Čarlijeve družine, ki postane nenadoma zelo bogata. Začnejo živeti pravo prinčevsko življenje (besedna igra, mama in Čarli nosita priimek Princ), vendar pa se starši in tudi Čarli v novi situaciji ne znajdejo preveč dobro, saj je »denar dober služabnik, a slab gospodar«. Če kdo, potem je oče tisti, ki v njem skoraj do konca uživa, ga brezglavo zapravlja in zaradi njega opusti delo, ki ga je do tedaj osrečevalo. Mama se, nasprotno, počuti izpraznjena in nesrečna, želi si prejšnjega načina življenja in denar v veliki količini daruje dobrodelnim organizacijam po vsem svetu. Tudi Čarli najprej podleže čaru denarja, končno pa spozna, da jih denar ne osrečuje. Sporočilo romana temelji na Epikurjevi filozofiji, da denar osrečuje le, če imaš prijatelje, svobodo in čas, da razmišljaš o sebi. Roman odlikujejo psihološko poglobljeno in prepričljivo izrisane književne osebe, aktualna tematika, fabula, ki je tekoča, kjer ni ničesar premalo in ne preveč, prisoten pa je oris različnih družbenih skupin, tudi marginalnih, sodobne nizozemske družbe. Pohvaliti velja tudi prevod, preigravanje z različnimi plastmi jezika, kar vse omogoča, da je roman zelo berljiv in kot tak tudi komunikativen z mladimi bralci.

### **Boyne, John: Deček v črtasti pižami.**

Prev. Andrea Švab. Spr. beseda Danijel Vončina. Dob pri Domžalah: Miš, 2007, Nekoč, 220 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| Auschwitz-Birkenau, dečki, holokavst, Judje, nasilje, priseljenci, večkulturnost, vojne

Simbolna zgodba o prijateljstvu je postavljena v čas druge svetovne vojne. Doživljamo jo skozi oči devetletnega Bruna, sina upravitelja taborišča v Auschwitzu, ki se spoprijatelji z židovskim dečkom z druge strani ograje. Ko družina ob bližajoči se kapitulaciji Nemčije napove svojo vrnitev v mesto, se dečka odločita za poslednjo pustolovščino: Bruno se pod ograjo splazi na drugo stran in se pridruži taboriščnikom. Med brezimnimi trupli v »črtastih pižamah« izgine za vedno. Čeprav je zgodba zanimivo postavljena v zgodovinski kontekst, oblikovanje glavnega motiva »prijateljstva preko ograje« nima realne podlage, a prepričljivo deluje na simbolni ravni. Knjiga je tako preplet pristnega vstopa v eno najbolj burnih obdobjev svetovne zgodovine in večne zgodbe o prijateljstvu. Zabrisani prehodi med zgodovinskimi in simbolnimi motivi mestoma sicer napeljujejo k napačni interpretaciji zgodovine, a ta primanjkljaj avtor presega s tankočutnim orisom likov ter z napetim in prepričljivim podajanjem zgodbe.

**Boyne, John: Nace gre od doma – pravljica.**

Prev. Jana Ambrožič. Ilustr. Oliver Jeffers. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Čiv, 226 str.

| P | 2. stopnja |

| bolezni, fantje, lutke, Ostržek (literarni junak), prijateljstvo, smrt, starci

Irskega pisatelja Johna Boyna (1971) pri nas poznamo predvsem po odličnem romanu *Deček v črtasti pižami* in filmu, posnetem po njem. Tudi pričujoča pravljčna knjiga je presunljiva, toda tudi izjemno čarobna, humorna in duhovita, polna navdušujočih domislic. Bralca pa vedno znova preseneča in očara predvsem s tem, kako se pripoved vse bolj pogloblja, zgošča in osredinja. Sprva namreč bralec pomisli, da je Nace zbežal od doma, ker si pač želi dogodivščin, ob srečanju z nenavadnim starcem, izdelovalcem igrač, pa se izkaže, da beži, ker se boji smrti svoje bolne mame. Tedaj mu starec zaupa zgodbo o svoji ljubezni do očeta in o neizpolnjeni obljubi ter mu tako pomaga pri soočenju s problemom, njegovem razumevanju in odločanju. Pravljica o tem, kako bistveno človeka določa njegova končnost, je zelo izvirno upovedovanje bivanjske stiske, vrhunsko literarno besedilo, ki nudi izjemno kakovostno branje tako mladim kot odraslim bralcem.

**Burgess, Melvin: Dama, življenje kuzle.**

Prev. Jure Potokar. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2004, Najst, 167 str.

| M | dekleta, družina, preobrazbe, psi, za pogovore o knjigah

*Dama* je mladostniški roman kontroverznega sodobnega angleškega pisatelja, ki je za svoja literarna dela večkrat prejel najuglednejše literarne nagrade. Tudi ta Burgessov roman odlikuje mojstrsko pisanje, ki se v *Dami* kaže v zgledno zasnovani zgradbi, prepričljivih likih in njihovi zasebnosti ter predvsem v slogovno izbrušenih opisih. Ti tudi v izvrstnem slovenskem prevodu delujejo na bralca domala hipnotično, kot na primer ključni ob bizarni metamorfozi prvoosebne pripovedovalke, najstniške lahkoživke Sandre, ki se ob srečanju z brezdomcem spremeni v psico. Ta metamorfoza je namreč tako neopazno vpeljana v pripovedni tok, da deluje po eni strani izjemno prepričljivo in po drugi skrajno presenetljivo. Obenem pa se z njo še dodatno zaostri Sandrina nazorska dilema: naj se vendarle poskuša prilagoditi bivanjskim normam srednjega sloja, ki jo omejujejo, ali naj nadaljuje življenje potepuškega psa, sorodno tistemu, kakršnega si izbirajo sodobni neoanarhični mladinski krogi. Glavno težišče romana je tako na nazorski komponenti, saj predvsem bralca na meji odraslosti tako s slogom kot s svojo šokantnostjo poskuša pripraviti k razmisleku in soočenju s tistimi bivanjskimi vprašanji, ki so v današnjem času in svetu morda še bolj aktualna kot kdaj koli prej.

**Cassidy, Anne: Iskanje J. J.**

Prev. Jasna Anderlič. Ljubljana: Grlica, 2008, Romani Grlica, 215 str.

| M | 3. stopnja  
| dekleta, nasilje, uboj

Izhodišče vznemirljivega in upravičeno nagrajevanega romana bi lahko povzeli z naslednjim citatom: »Mimo koč na obrobju mesta so se tri deklice podale proti Berwick Watersu. Pozneje istega dne sta se vrnila samo dve.« V romanu spremljamo življenje tiste, ki se je vrnila in ima na vesti svojo prijateljico. V napeti zgodbi s skrivnostnim začetkom in prav takšnim nadaljevanjem se dramaturško učinkovito mešajo časovne plasti dogajanja, h kakovosti knjige pa zagotovo prispeva tudi psihološko izjemno prepričljiva dinamika odnosov med protagonistko in ostalimi liki. Za piko na i roman ponuja bralcu v razmislek številna zanimiva, vendar redko zastavljena vprašanja (glavno se glasi: ali se človek lahko korenito spremeni?) in zahtevne etične dileme.

**Coleman, Michael: Čudakov boj.**

Prev. Anja Kokalj. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2006, Na robu, 152 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah  
| dečki, drugačnost, nasilje, samopodoba, šola, učitelji

Zgodbo o neizprosni in pogumnem boju za preživetje precizno in razsodno pripoveduje prvoosebni pripovedovalec Daniel, ki se skupaj z nasilnim vrstnikom Tozerjem in učiteljem telovadbe Axelmannom znajde ujet v podzemni jami. Daniel je bister, nadarjen fant, matematični genij, ki se ga zavoljo samotarstva oprime vzdevek Čudak. Za to je kriv Tozer, šolski nasilnež, za katerega pa se v teku zgodbe izkaže, da je pravzaprav tudi sam žrtev oziroma zgolj lutka v rokah dveh »sposobnejših« manipulatorjev, ki izkoriščata njegovo fizično moč in željo po pripadnosti skupini vrstnikov. Hkrati sta oba fanta žrtvi Axelmanna; učitelj si namreč pozornost in naklonjenost razreda zagotavlja z nedoraslim norčevanjem iz učencev, ki jih posebej v ta namen vzame na piko. V pasti pod zemljo se hierarhija odnosov spremeni; v temi se stvari pokažejo v novi luči: Axelmann je nemočen, Tozerja je strah, Daniel pa mora svoje samotarstvo zamenjati s timskim delom. Napeta, večplastna zgodba (avtor se loti tudi družinskega ozadja junakov, npr. razmerja Daniel - oče) razkriva mehanizme delovanja vrstniškega nasilja, pri čemer se Coleman izkaže predvsem kot pretanjen psiholog, saj mu uspe izrisati prepričljiva (in zanimiva!) psihološka profila glavnega junaka in Tozerja.

**Colfer, Eoin: Artemis Fowl. Neskončna šifra.**

Prev. Urša Vogrinc. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Srednji svet, 305 str.

| M | 3. stopnja | kriminalka | znanstvena fantastika  
| akcija, fantastična bitja, kriminal, pustolovščine, računalniki, superjunaki, škratje, vile

Tretja zgodba o Artemisu Fowlu v literarnem smislu ne prinaša nič posebno novega, saj gre za ponovno srečanje s prepoznavnim in preizkušenim literarnim konceptom, a ta tudi v tej zgodbi ne dolgočasi. Najstniški genij Artemis Fowl tokrat iz ukradene vilinske tehnologije sestavi K-kocko – superračunalnik, ki je petdeset let pred svojim časom. Dogajanje se zaplete, ko ga ukrade Jon Spiro, ki si je prislužil svoje milijone na področju informacijske tehnologije ter ima sumljivo preteklost in zveze z mafijo. Knjigo odlikuje skrbno domišljen pripovedni slog, ki ga podpira odličen prevod. Očitnejša pa postane poanta: avtor svoj žanrski koktajl, iz katerega izstopa znanstvenofantastična kriminalka, spretno začini z ravno pravšnjo mero vzgojnosti. Ta je motivirana s psihološkim razvojem glavnega junaka, ki ob številnih preizkušnjah doživlja počasno, a zanesljivo osebnostno in moralno preobrazbo. V tem smislu ostaja zgodba o Artemisu Fowlu v začrtanih okvirih mladinske književnosti, saj ji predstavljena dvojnost (kriminalka z vzgojno poanto) zagotavlja mesto, ki je v mladinski literaturi nekaj posebnega.

**Colfer, Eoin: Artemis Fowl. Izgubljena kolonija.**

Prev. Urša Vogrinc Javoršek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Srednji svet, 347 str.

| M | 3. stopnja

| demoni, fantastična bitja, fantastični svetovi, škratje, vzporedni svetovi

Peta zgodba o Artemisu Fowlu v literarnem smislu ne prinaša kaj posebno novega. Gre za ponovno srečanje s prepoznavnim in preizkušenim literarnim konceptom, v katerem se najstniški genij tokrat pomeri z vrstnico in enakovredno tekmico, dvanajstletno Minervo, hčerko uglednega brazilskega lepotnega kirurga. Minerva ugrabi demona in s tem ogrozi človeško in vilinsko civilizacijo, grožnja uničenja pa poveže stara prijatelja, vilinko Marjeto Mali in Artemisa Fowla, v zavezništvo, s katerim si prizadevata ohraniti časovni urok in ločiti svet demonov od sveta ljudi. Spopad dveh genijev prinaša kup dinamičnih in presenetljivih zapletov, ki jih podpira skrbno domišljen pripovedni slog (izstopa izvirna izbira besedišča) in odličen prevod Urše Vogrinc Javoršek. Avtor žanrsko mešanico znanstvene fantastike in kriminalke začini z ravno pravšnjo mero vzgojnosti, ob čemer ves čas sledi razvojni stopnji svojega junaka, ki je kot štirinajstletnik že globoko sredi najstniškega hormonskega vrenja. Tako je pripoved nevsiljivo motivirana s psihološkim in telesnim zorenjem glavnega junaka, ki ob številnih preizkušnjah doživlja počasno, a zanesljivo osebnostno in moralno preobrazbo.

**Colfer, Eoin: Vilijeve težave.**

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ilustr. Tony Ross. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Pisanice, 84 str.

| P | 2. stopnja | humor

| dečki, dedki, težave

Otroški roman svetovno znanega irskega pisatelja, ki se je v svetu mladinske književnosti uveljavil predvsem s knjigami o Artemisu Fowlu, je nadaljevanje njegove pripovedi Knjižničarka Mrcina. Avtor je v njem odkritosrčno ubesedil temo rivalstva med otroki v številni družini. V središču pripovedi je prvoosebni pripovedovalec, devetletni deček Vili, drugorojenec, ki se počuti precej prikrajšanega za pozornost svojih staršev, saj sta zaposlena v tolikšni meri, da jima svojih težav sploh ne more zaupati. Edina zaupna oseba je dedek, razumevajoči svetilničar, s katerim skleneta sporazum, da si bosta v njegovem samotnem prebivališču ob morju vsak konec tedna izmenjala po eno težavo. Sprva prednjači dedek, saj je star 70 let in ima mnogo življenjskih izkušenj. Viliju ga končno le uspe premagati z zgodbo iz zgodnjega otroštva, v kateri dobi rivalstvo med brati neslutene razsežnosti in bi se lahko tudi tragično končalo. Duhovita, žalostno-vesela pripoved bo k branju pritegnila tudi oklevajoče bralce. Duhovitost in humor pa prinašajo tudi igrive ilustracije ilustratorskega velikega mojstra Tonyja Rossa, ki še dodatno podkrepijo vzdušje knjige.

**Cottrell Boyce, Frank: Milijoni.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Knjižnica Sinjega galeba, 172 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| bratje, denar, družina, svetniki, tatvine, žalovanje

V romanu so trije glavni junaki: osnovnošolec Damian, njegov starejši brat Anthony in torba z več kot 229.000 funti, ki jih je potrebno zapraviti v 17-ih dneh. Roman lahko razcepimo v tri pramene. Osnovni pramen je soočanje z realnostjo in pomiritev z izgubo matere, pri čemer ima več težav Damian. Tolažbo najde pri svetnikih in njihovih mučeniških dejanjih, po njihovem zgledu si postavi puščavniško kolibo, kamor neke noči pade torba z denarjem, s čimer je uvedena napeta kriminalna zgodba. Povezujoči, precej cinični pramen pa je družbenokritičen. Avtor se norčuje iz finančnih institucij, potrošništva in oglaševanja ter mladim bralcem hkrati predstavlja osnovne zakonitosti denarja: daje nam možnost za korenite spremembe, vendar je pomembno, komu je namenjen; lahko je vir zabave in tudi breme, ki ljudi popolnoma spremeni. Cottrell Boyce nadalje opozarja na različne zbiralce denarja za dobre namene, vedno prisotne izsiljevalce in pijavke ter na hipokrizijo pridigarjev asketskega življenja.

**Cowell, Cressida: Učimo se zmajščine: napisal Viki III., Vandalska vahnja.**

Prev. Majda Oblak. Ilustr. Cressida Cowell. Tržič: Učila International, 2008, 240 str.

| P | 2. stopnja | humor

| fantastična bitja, Vikingi, zmaji

V zbirki sta izšli še dve vikinški zgodbi iste avtorice (prva zgodba Kako izuriti svojega zmaja, je izšla leta 2007), ki ju družijo humorna, zlasti mlajšim najstnikom

namenjena dogodivščina, ki preigrava znane teme zabavne, lahkotnejše zastavljene fantastike, povezane z literarizirano zgodovino, zlasti z vikinškimi in gusarskimi zgodbami pa tudi z nordijskimi pravljicami in miti. V njih si Viki III., nenavadni antijunak, sin poglavarja Vikinškega plemena Kosmati huligani, prav tako kakor njegov predhodnik Vike Viking, prizadeva uveljaviti nekoliko drugačno, sodobnejšo različico moškosti, ki ne temelji zgolj na argumentih moči, nasilja, zastraševanja in »neotesanosti višje stopnje«, temveč na argumentih razuma in sodelovanja. Zgodbe so zasnovane kot knjige spominov, ki jih piše že ostareli Viki III. in na ta način predaja svoje izkušnje in razmisleke mlajši generaciji. Poseben pomen ima pri tem vloga jezika, ki je tudi v prevodu doživet in izviren v številnih besednih igrach, neologizmih, pogovornih in slengovskih jezikovnih domislicah. Viki je namreč edini gusar, »ki zna šepetati zmajem«, in je torej večš pogovarjanja in sporazumevanja s pomočjo prepričevanja. Ali kakor pravi Viki III.: »Bojevati bi se morali z močjo svojih možganov, misli in sanj.«

**Cowell, Cressida: Kako postati gusar: napisal Viki III., Vandalska vahnja.**

Prev. Majda Oblak. Ilustr. Cressida Cowell. Tržič: Učila International, 2008, 224 str.

| P | 2. stopnja | humor

| gusarji, morje, pustolovščine, Vikingi, zakladi, zmaji

**Čater, Dušan: Pojdi z mano.**

Spr. beseda Gorazd Trušnovec. Novo mesto: Goga, 2008, Lunapark, 284 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, odraščanje, podeželje, potovanja, preživetje, Slovenija

Zgodba se začne kot nastavek problemskega mladostniškega romana. Glavni protagonist Manc se tik pred koncem šolskega leta znajde pred izključitvijo, saj je po krivem obtožen kraje mobilnega telefona. S svojimi problemi se ne more zateči nikamor, še najmanj domov, kjer ga čaka oče alkoholik. Priložnost za začasni pobeg iz situacije se pokaže, ko se s sošolci na njegovo pobudo odpravijo po gradivo za šolsko fotografsko razstavo na zapuščeno domačijo njegovega deda. Z Mancem gredo še trije najstniki, ki so precej različni med seboj in jih avtor sicer skopo, vendar psihološko dobro določi. Njihov »izlet« se že po nekaj urah sprevrže v nepričakovano srhljivko. Mestni otroci, ki večino časa preživijo na betonskih stopnicah, pred televizorjem in računalnikom, in ki komunicirajo predvsem preko mobija, podeželje in njene prebivalce doživljajo kot grozljivko. Avtor bralca spretno vodi in mu daje na pravih mestih ključne informacije, pri čemer ves čas spodbuja spraševanje o tem, kje se grozljivo v resnici dogaja – znotraj protagonistov samih ali v resničnosti zunaj njih – in zgledno vzdržuje srhljivo napetost, mimo (rahlo čudežno) srečne razrešitve »problemske« linije romana, vse do konca ... Ob vsem je treba pohvaliti spremno besedo Gorazda Trušnovca.



### **Čudežni vrt**

Ilustr. Jelka Reichman. Spr. beseda Anja Štefan, Judita Krivec Dragan. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Sončnica, 237 str.

| C | 1. stopnja | album, antologija, nova izdaja, spremna beseda, za branje v nadaljevanjih, zgodbe in pesmi s podobami Jelke Reichman

Zbirka izbranih zgodb in pesmi, ki jih je ilustrirala Jelka Reichman, je izšla ob 70-letnici umetnice, ki za otroke ustvarja že več kot 40 let. Tako je to lep poklon umetnici, (mladim) bralcem pa nudi zaokrožen pregled njenih ilustracij in obilo estetskega užitka. Knjiga prinaša nekaj ljudskega slovstva ter izbor pesmi in proznih besedil starejših in sodobnih slovenskih avtorjev, ki so v štirih desetletjih s podobami Jelke Reichman izšla v reviji Ciciban ali kot samostojne slikanice pri založbi Mladinska knjiga; obilo kakovostnega branja torej, zelo primerne prav za družinsko branje, saj so sodobni mladi starši odraščali ob besedilih, ki so vključena v Čudežni vrt. V prisrčnem nagovoru Anje Štefan izvemo, da ima umetnica vse življenje rada svoj vrt in druge »vrtove«. V strokovni spremni besedi o Jelki Reichman Judita Krivec-Dragan predstavi njene ilustracije, ki so obogatile otroštvo več generacijam. Sledi obsežna bibliografija ilustriranih knjig Jelke Reichman, ki jo je pripravila Petra Koršič, seznam njenih najpomembnejših nagrad in ne nazadnje pregled slikanic, od koder so izbrana ilustrirana besedila (Od kod je kaj), ki z naslovnici in podatki vabijo v nadaljnje branje. Čudežni vrt je zaradi pretehtanega izbora besedil, ki jih je s svojimi podobami obogatila Jelka Reichman, in zaradi vsega strokovnega aparata v celoti domišljeno založniško dejanje in izjemno čudežno doživetje otrokom in odraslim.

### **D'Avenia, Alessandro: Bela kot mleko, rdeča kot kri.**

Spr. beseda Janko Jožef Pirc. Ljubljana: Družina, 2011, 264 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| bolezni, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, smisel, smrt, strah, trpljenje

### **Dahl, Roald: Jurijevo čarobno zdravilo.**

Prev. Ajda Zavrtanik Drglin. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Sanje, 2008, Kiosk, 110 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije

Gotovo bodo lahko odrasli, starši, pedagogi, literarni kritiki in drugi pozornejši bralci v fantastični pripovedi, ki je v avtorjevi domovini izšla že leta 1981, izluščili sporne, »škodljive Dahlove vplive« in knjigo branili otroškim bralcem. Lahko jih bo motilo pretiravanje v upodabljanju književnih oseb, predvsem lik babice, ki je prikazana kot zlobna tiranska čarovnica, ki muči celotno Jurijevo družino, najbolj pa seveda dečka Jurija, saj ga hoče kot prava čarovnica ugonobiti, zato je fantov boj za lastno preživetje upravičen. Po zaslugi njegovega inovativnega in

prebrisanega načrta je zmaga na njegovi strani, babičin bridki konec pa je kazen za vsa njena hudobna in sprevržena dejanja in hkrati olajšanje za celotno družino. Pravljичni konec torej, kjer je slabo kaznovano in dobro nagrajeno. Poleg prepoznavnih prvin dahlovega pisanja, pretiravanja, drznega humorja in pisateljskega sloga, razburljive akcije, jezikovne inovativnosti, poigravanja s tabuji in njihovim rušenjem, opazni so tudi prijemi ene temeljnih svetovnih fantastičnih pripovedi, Carrollove Alice v Čudežni deželi, velja pohvaliti prevod mlade prevajalke, ki je dobro ujela dahlovega duha, smisel za besedne igrarije in čarovnije in mojstra čopiča Quentina Blaka, ki je prispeval iskrive ilustracije.

**Dahl, Roald: Danny, prvak sveta.**

Prev. Sunčan P. Stone. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Sanje, 2006, 224 str.

| P | 2. stopnja | humor, za pogovore o knjigah

| dečki, očetje, odraščanje, podeželje, pogum

Delo odlikuje prepoznaven dahlovski slog z obilico humorja, duhovitosti, razburljive akcije in jezikovne inovativnosti, s pogostim poigravanjem s tabuji, z značilnim tokom pripovednega ritma, relativno pogostimi digresijami in prvoosebim pripovedovalcem, ki je kot običajno otrok. Roman je pravi vademekum Dahlovega pisanja tudi drugače; v tem zgodnjem besedilu ni težko najti tematskih in motivnih zametkov njegovih kasnejših mladinskih del. Tako se kot eden izmed ekskurzov v pričujočem romanu pojavi embrio kasnejšega Velikanskega dobrodušnega velikana, pogosti so avtobiografski elementi, predvsem neprijetni spomini na čas šolanja in bivanja v internatih (te kasneje razdela v svojih zgodbah iz otroštva Poba in deloma v Matildi), zaslediti je seveda tudi krivolovsko strast, ki ji je tako strastno privržen Dannyjev oče in se kasneje kot osrednja tema ubesedi v Čudovitem lisjaku. V Dannyju, ki je pravi slavospev očetu in očetovstvu, pa lahko nenazadnje razberemo tudi dahlovsko kritiko družbe, prisotno že v njegovi zgodnejši knjigi Charlie in tovarna čokolade: preprost človek, kot je Dannyjev oče, s pomočjo svoje iznajdljivosti in zdrave pameti osmeši nadutega in snobovskega bogatina. Fanfare za preprostega človeka in drugi instrumenti dahlovskega pisanja zvenijo v slovenskem prevodu umerjeno.

**Dahl, Roald: VDV [veliki dobrodušni velikan].**

Prev. Ana Barič Moder. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Sanje, 2008, Kiosk, 239 str.

| P | 2. stopnja | nov prevod, nova izdaja, nova likovna obdelava

| dobrota, drugačnost, velikani

V Velikaniji živi devet hudobnih velikanov, ki jim gredo bolj od vsega v slast ljudje, VDV (Veliki dobrodušni velikan), ki je vegetarijanec in zbiratelj sanj, in sirota Zofka. Bosta s pomočjo ravno pravšnje mešanice sanj in angleške kraljice lahko opravila z ogabnimi ljudožerskimi mrcinami? Knjiga je po dahlovsko duhovita in nabita s posrečenimi domislicami ter živahnimi opisi, po jezikovni plati pa je

prava eksotika, saj VDV-ju besede delajo »strahopitne« težave, ker se mu pogosto »zacefizlja« jezik; prevajalka, ki se je v zadnjih letih tako rekoč specializirala za prevajanje Dahla in spopadanje z izzivi, ki jih le-ta vselej ponuja na jezikovno-slogovni ravni, je bila zaradi velikanovih govornih težav prisiljena v slovenščini izumiti čisto pravo »čveketajščino«, kar ji je brez dvoma odlično uspelo.

**Dahl, Roald: Čarli in tovarna čokolade.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Žepnice, 195 str.

| P | 2. stopnja | ponatis, za pogovore o knjigah

| dečki, družina, hrana, revščina, zlorabe

Kronološko je to tretja knjiga (l. 1964) zapovrstjo v obsežnem Dahlovem pisateljskem opusu in hkrati prva, ki je postala svetovna uspešnica. Dahlove knjige so bile še pred pojavom H. Potterja svetovne uspešnice, kljub temu pa ima pisatelj med nekaterimi strokovnjaki status kontroverznega avtorja, čigar knjige imajo škodljiv vpliv na mlade, saj mu očitajo rasizem, vulgarnost, nasilje ... Čarli je fantastična pripoved, ki ima svoje nadaljevanje v knjigi Charlie in veliko stekleno dvigalo, ki je izšla v slovenskem prevodu le enkrat, omenjena knjiga pa je doživela pri nas kar štiri izdaje. Zgodba siromašnega, odrinjenega, a osebnostno bogatega otroka, ki sicer ni sirota, saj ima ljubečo družino, se zaplete ob obisku Čarlija in drugih izbranih otrok v tovarni čokolade gospoda Wonke. Avtor postavi v ospredje motiv otrok razvajencev, ki so zaradi svojih grdih navad in slabe vzgoje nevredni glavne nagrade čudaškega tovarnarja, ki si jo zasluži le najčistejši in najbolj nepokvarjen otrok. Kot v pravljicah je dobro nagrajeno in zlo kaznovano, Čarli in z njim vsa širša družina pa rešena iz nemogočih življenjskih razmer.

**Dahl, Roald: Čudoviti lisjak.**

Prev. Nina Grahek Križnar. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Žepnice, 87 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja

| lisice, živali v domišljiji

Tekst je prvič izšel v slovenskem prevodu že leta 1998, tokratna izdaja pa je ponatis, in sicer v obliki žepnice. Tudi Čudoviti lisjak sodi v pisateljev priljubljeni žanr fantastične pripovedi, osrednja tema je spopad med tremi zlobnimi kmeti, ki predstavljajo motiv zlobnežev (opisani so na razpoznaven dahlovski način, tudi s pomočjo pretiravanja, nelepe zunanosti, s povednimi imeni, kot so Grduh, Grdavš in Grdin), in čudovitim Lisjakom ter njegovo družino. Kraja kokoši, ki predstavljajo vir preživetja za lisjakovo družino, je tisto, kar povzroči trk antagonistov in protagonista ter neusmiljeno preganjanje. V situaciji skrajne eksistencialne ogroženosti, celo nevarnosti smrti in nasilja nad lisičjo družino, je

Lisjak prav po zaslugi svoje premetenosti in zvijače končni zmagovalec, hudobneži in izvajalci zla pa poraženci. Pisatelj Roald Dahl je tako kot vedno na strani zatiranih in trpečih, z njimi je solidaren, razume in sprejema tudi Lisjakovo etiko – če nekaj nujno potrebuješ, si to lahko tudi vzameš, zlasti če gre za vprašanje življenja ali smrti.

**Dahl, Roald: Jakec in breskev velikanka.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Žepnice, 206 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| besedne igre, čarovnije, fantastična bitja, potovanja, sirote

Slovenski mladi bralci so se s tem delom prvič lahko srečali leta 1997 v prevodu Jureta Potokarja, čeprav je kultni pisatelj to svetovno znano fantastično pripoved objavil že leta 1961. Po njej so posneli tudi animirani film, ki je še dodatno prispeval, da je zgodba o osirotelem otroku in njegovem nenavadnem potovanju s povečanimi malimi živalmi prisotna med mladimi bralci, tudi slovenskimi. Tokratna izdaja, katere želja je, da bi mladinska klasika živela čim dlje, prinaša nov prevod, ki ga je prav tako kot prvega opravil prevajalski mojster Milan Dekleva, ki se je že podpisal pod več Dahlovih prevodov, kot so *Odvratne rime*, *Čarli in tovarna čokolade* ... Oba prevoda sta ustrezna, duhovita in zvesta izvirniku, v katerem se pripoved prepleta z verzi in recitacijami, le da je v novem morda najti več v celoti poslovenjenih lastnih imen: James Henry Trotter je postal Jakec Henrik Konjar, teta Goba in teta Trlica sta teta Cmok in teta Cvek ... V delu lahko prepoznamo značilne prvine Dahlovega pisanja, kot so: pretiravanje, drzen humor, razburljivo akcijo, jezikovno inovativnost, poigravanje s tabuji in njihovo rušenje. Osnova pripovedi je pravljíčna struktura, v kateri je osiroteli in trpinčeni otrok končni zmagovalec, saj s pomočjo fantastične dogodivščine iz krutega preide v lepši svet, nasilneži pa so nazadnje kaznovani.

**Dahl, Roald: Odvratne rime. Zverine grdine.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Pisanice, 70 str.

| P | 2. stopnja | besedilo tudi v obratni smeri, humor, pripoved v verzih

| besedne igre, medbesedilnost

Pod naslovom »Odvratne rime. Zverine grdine« se skrivata dve Dahlovi deli, ki ju je v slovenščino odlično prepesnil Milan Dekleva. Na eni strani knjige so rimane predelave oziroma nove inačice šestih klasičnih pravljíc v »neolepšani različici«. Dahl je Pepelko, Sneguljčico in ostale pravljíčne like spustil v svojo domišljijo in nam jih nato ponudil na šaljiv, zabaven in predrugačen način. Pepelka tako zavrne princa in se raje poroči s preprostim fantom, Sneguljčica, ki se je je lovec usmilit, pa odštopa do mesta in postane uspešna poslovna ženska. Druga stran knjige z

naslovom *Zverine grdine* (v slovenščino prevedene prvič) ponuja devet Dahlovih izvirnih rimanih zgodbic iz živalskega sveta, v katerih pisec domišljiji pusti prosto pot in nam skozi duhovite in prisrčne like predstavi »niti malo krotke zverine«. Rimane zgodbe so opremljene z ilustracijami Quentina Blakea, ilustratorja, ki je z Dahlom sodeloval več kot petdeset let.

**Dann, Colin: Živali iz Gmajnice.**

Prev. Uroš Kalčič. Ilustr. Jacqueline Tettmar. Ljubljana: Modrijan, 2010, 286 str.

| C | 1. stopnja | za branje v nadaljevanjih

| narava, živali v domišljiji

Živali iz Gmajnice odkrijejo, da je njihovo življenjsko okolje ogroženo, ker ljudje pospešeno krčijo gozd in si ga vse bolj prilaščajo, zato se zberejo na kriznem posvetovanju. Odločijo se, da se bodo preselile v naravni rezervat, v Park belega jelena, in si tam poiskale svoj novi dom. Na to težko preizkušnjo se odpravijo z zavezo o medsebojnem sodelovanju, zaščiti in pomoči, da bodo vse lahko dosegle zastavljeni cilj. Med dolgo in naporno potjo so pogosto v nevarnosti in skušnjavi, da klonijo in pozabijo na svojo obljubo, vendar se jim kljub nesrečam in izgubam posreči priti, kamor so se namenile. »Otroški roman« o živalih iz Gmajnice ne opisuje ekološke katastrofe, ki jo povzroča človek zaradi svojega pohlepa, in ni zgolj razmislek o ohranjanju narave, temveč je poziv k ekologiji širših razsežnosti oziroma k ekološki etiki. Avtor slednjo razume kot zavezo k solidarnosti, zaupanju in strpnosti ne glede na življenjsko vrsto, kar je na simbolni ravni v besedilu prikazano s prizadevanjem dobro mislečih ljudi, ki niso zgolj uničevalci, ampak varuhi narave in s tem tudi varuhi lastne človeške vrste. Roman je v izvirniku izšel že leta 1979, po njem pa so posneli tudi televizijsko nadaljevanko.

**Doherty, Berlie: Abela – deklica, ki je videla leve.**

Prev. Anja Kokalj. Ljubljana: Grlica, 2008, Romani Grlica, 186 str.

| M | 3. stopnja

| Afrika, Anglija, posvojitev, priseljenci, sirote, večkulturnost

Abela je desetletna deklica iz Tanzanije, iz vasi, kjer ljudje umirajo za aidsom. Umrta sta ji oba starša in zaradi stričevega spletkarjenja se znajde kot nezakonita priseljenka v Londonu. Tu pa živi tudi štirinajstletna Rosa z mamo, ki je Angležinja, njen oče, ponosni Masaj iz Tanzanije, pa ni vzdržal v Evropi. Rosa in mati se dobro razumeta, toda mati si želi še enega otroka in si prizadeva posvojiti deklico iz Tanzanije. Po mnogih prizadevanjih in po srečnem naključju končno lahko dobita Abelo. V besedilu se prepleta vrsta problemov: bolezen, smrt, koristoljubje in spletkarjenje, ilegalna migracija, otroštvo brez staršev, rejništvo in posvojitev, problemi ob sprejetju rejniških in posvojenih otrok v družine ... vse to pa v okvirih mešanih zakonov in v medkulturnih razmerah. V ganljivi zgodbi se

prepletata pripovedi obeh deklic, za katere je avtorica črpala snov iz resničnega življenja.

**Dolenc, Mate: Polnočna kukavica in druge zgodbe.**

Ilustr. Adriano Janežič. Ljubljana: Mladika, 2008, Trepetlika, 81 str.

| P | 2. stopnja | humor

| narava, živali v domišljiji

V zbirki je zbranih 15 kratkih in duhovitih zgodb v razponu od basni, živalske pravljice, grozljivke, fantastike, vojne zgodbe, ki se berejo kot živahno kramljanje ali neobvezno razmišljanje o vsakdanjih stvareh v slogu priljubljenih koserij. Tematika je zavestno banalna, napaberkovana iz osebnih doživetij in hipnih razmišljanj nekje ob Bohinjskem jezeru, zlasti ob različnih srečanjih z živalmi, od mačk do klopov ... Med vrsticami in skoraj mimogrede so natreseni aktualni razmisleki o potrošništvu in ogrožanju narave (Novi časi v Bohinju), vojnah (Opolnoči) in drugih nesmislih sodobnega sveta (Sporočilo iz veselja, Majhen črn klobuk). Središče tega neobveznega kramljanja nedvomno zaseda duhovita refleksija o lastnem početju: pisateljevanju, snovanju zgodb, načinih njihovega nastanka, poslušanju, branju, pripovedovanju, jeziku in literaturi (Polnočna kukavica, Kengurujev toplogredni prdec, Orlovo spoznanje, Resnična o ježevcu z Rožnika, Mačke našega časa).

**Dolenc, Mate: Kraljičin lipicanec in druge zgodbe.**

Ilustr. Adriano Janežič. Ljubljana: Mladika, 2009, Trepetlika, 69 str.

| P | 2. stopnja

| fantastična bitja, živali v domišljiji

Zbirka prinaša 13 kratkih duhovitih zgodb, ki se odlikujejo po kakovosti in družbenokritičnih ter aktualno priostrenih poantah (istospolnost, mediji, farmacija in marketing, aktualna politika, asociacije na nekatera klasična literarna besedila). Berejo se kot neobvezno in prijetno razmišljanje oziroma kramljanje, ki se razvije ob srečanju z različnimi živalskimi vrstami in pravljimi bitji, s katerimi se avtor pogovarja ali vsaj razume njihovo govorico – npr. z divjimi prašiči z Golovca, bohinjskim medvedom, volkovi z Golega pod Mokrcem, pujskom iz Medveda Puja, bohinjsko jezersko deklico ... Po svoji obliki so pripovedi sodobne živalske pravljice, v katerih se mešajo primesi grozljivke, ekološke pripovedi, pravljice ipd.

**Donaldson, Julia: Zverjasec.**

Prepesnil Milan Dekleva. Ilustr. Axel Scheffler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Velike slikanice, 28 str.

| C | 1. stopnja | pripoved v verzih, za ure pravljič

| gozdovi, miši, pogum, pošasti, problemi najmlajših, strah, živali v domišljiji

Zgodba pripoveduje o miški, ki se spopada s strahom. Najprej gre pri tem za resnično nevarnost, za vsakodnevno srečevanje z živalmi, ki jo imajo na svojih jedilnih listih (lisica, sova, kača). In tu se miška zateče k sprenevedanju in zvijači: izmisli si prijatelja, ki jo čaka za vogalom, ima strašljive lastnosti, predvsem pa rad je lisice, sove in kače. Do sem gre miški sorazmerno dobro, saj se vsak česa boji in je na tem koncu naivnost slehernika največja. Toda osrednji problem zgodbe s tem ni razrešen: Zverjasec, s katerim miška goljufa druge, zdaj postane grožnja njej, strah v njej sami, in z njim se mora soočiti brez zvijač. Šele ta izkušnja ji omogoča normalno gibanje po gozdu in šele od tu naprej je sposobna misliti nase in si poiskati kaj za pod zob. Ilustrator razgrne do problema neprizadeto, celo prijazno zeleno-rjavo gozdno sceno z množico običajnih likovnih podrobnosti, s posebnimi izrezi pa središču pozornosti humorно izpostavlja attribute strahu, ki jih ustvarja domišljija prestrašenega lika. Slikanica je takoj po izidu izvirnika doživela velik uspeh in v naslednjih letih prejela več nagrad, prevedena pa je v več kot 20 jezikov. Spretna prepesnitev Milana Dekleve, ki se izkaže že v naslovu, to pripoved zagotovo bistveno dvigne iz povprečja problemskih slikanic.

#### **Donaldson, Julia: Zverjašček.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Axel Scheffler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006, Velike slikanice, 32 str.

| C | 1. stopnja | pripoved v verzih, pripovedna slikanica, za uro pravljic  
| gozdovi, noč, pošasti, radovednost, strah, zima, živali v domišljiji

Zverjašček, pomanjšana kopija Zverjasca, se poda v temen zimski gozd, da bi si na lastne oči ogledal miš, pred katero ga je svaril oče. Spotoma naleti na vse stare znanke iz knjige o Zverjascu, slednjič pa tudi na veliko zlobno miš, ki je še vedno v odlični formi tako za preganjanje majhnih zverjascev kot za navduševanje bralcev. Dogajanje v Zverjaščku je sicer bolj premočrtno kot v predhodni knjigi (miš se mora tokrat domisliti ene same zvijače, ki spet deluje na podlagi preproste logike, kančka domišljije in mrvice drznosti, ter sprevrača pričakovano hierarhijo med prebivalci gozda), kljub temu pa se je Donaldsonova spet izkazala z odlično idejo in potrdila izjemen smisel za dramaturgijo zgodbe. Zabaven riman tekst se v prevodu Milana Dekleve bere izvrstno, simpatične ilustracije, v katerih nekateri neupravičeno prepoznajo plagiat Sendakovih ilustracij iz knjige *Where the Wild Things are*, pa je prispeval Axel Scheffler. Slednji je s kombiniranjem temnih barv z belo odlično ujel temačno in napeto vzdušje pripovedi.

#### **Eliot, Thomas Stearns: Mačke.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Axel Scheffler. Spr. beseda Milan Dekleva. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Sončnica, 74 str.

| P | 2. stopnja | humor, spremna beseda  
| mačke

Dramatik, esejist in eden najpomembnejših pesnikov dvajsetega stoletja T. S. Eliot je *Mačke* izdal že leta 1939, in sicer opremljene z lastnimi ilustracijami. V slovenskem prevodu jih spremljajo simpatične in duhovite slike Axla Schefflerja, ki ga domači bralci verjetno poznajo predvsem v tandemu z Julio Donaldson (npr. *Zverjasec*, *Zverjašček* itd.). Seveda so to tiste *Mačke*, po katerih je nastal tudi eden najuspešnejših muzikalov vseh časov. V Eliotovih igrivih verzih, ki jih je večinoma odlično prevedel oziroma prepesnil Milan Dekleva, bo uživalo tako staro kot mlado, celo tisti, ki so sicer bolj kot mačkam naklonjeni psom. V pesmih se bo bralec seznanil s prigodami iz mačjega sveta, saj pesnik v njih dokaj duhovito slika mačje portrete, njihove poklice, radosti in bremena. *Mačke* z veliko začetnico so torej za zabavo, z mačkami z malo pa menda ni šale.

#### **Enci benci na kamenci: slovensko otroško izročilo.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Zbr. in ured. Roman Gašperin. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Žlabudron, 102 str.

| C | 1. stopnja | antologija, ljudsko izročilo, ljudsko slovstvo, ponatis  
| izštevanka, Slovenija

Ponovni ponatise treh izjemno uspešnih zbirk bogatega slovenskega otroškega izročila, izmed katerih je prvi del izšel natanko pred dvajsetimi leti, dokazujejo, da je enkratna, sočna, humorna, včasih pa tudi zbadljiva ljudska govorica še kako živa in da ima še vedno svoj čar. Pesmice, izštevanka, šaljivke in zmerljivke, ki se (tudi po hvalevredni zaslugi pričujočega izbora) prenašajo iz roda v rod, so večinoma plod neverjetne otroške domišljije ali pa otrokom prirejene ustvarjalnosti odraslih. V vsaki izmed treh knjig je 50 duhovitih kratkih pesmic, ki so tematsko zelo različne, včasih sestavljene celo zgolj iz glasov in pomensko nerazumljivih besed (*Apa cuka funda luka, / funda kavin kamak duk, / ap cuk, funda luk, / funda kavin, kamak duk!*), vselej pa utemeljene predvsem na ritmu, rimah in melodičnosti. Prav zato gredo takoj v ušesa in zato tudi nič ne de, če dandanašnji otroci katerega izmed nenavadnih ali starinskih izrazov sprva ne razumejo popolnoma. Zaradi njihove prevladujoče hudomušne in včasih malce spotakljive note (ta je sploh najbolj privlačna) se mladih in starih poslušalcev ter bralcev nenehno loteva smeh, ki ga v enaki in včasih celo večji meri sprožajo tudi ilustracije Zvonka Čoha, kateremu so taka besedila pisana na kožo. Vsako izmed pesmic namreč spremlja samostojna celostranska slikovna interpretacija, ki na izrazito humoren, ponekod pa tudi ironičen ali zavestno pretiran način pomensko dopolnjuje in nadgrajuje posamezne verze: zagotovljena zabava za vso družino!



**Enci benci na kamenci 2: slovensko otroško izročilo.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Zbr. in ured. Roman Gašperin. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Žlabudron, 102 str.

| C | 1. stopnja | antologija, ljudsko izročilo, ljudsko slovstvo, ponatis  
| izštevanka, Slovenija

**Enci benci na kamenci 3: slovensko otroško izročilo.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Zbr. in ured. Roman Gašperin. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Žlabudron, 102 str.

| C | 1. stopnja | antologija, ljudsko izročilo, ljudsko slovstvo, ponatis  
| izštevanka, Slovenija

**Erlings, Fridrik: Benjamin Dove.**

Prev. Urška Pajer. Ljubljana: Grlica, 2008, Svet je eden, 134 str.

| M | 3. stopnja  
| dečki, družine, igra, nasilje, prijateljstvo, smrt

Prvenec, ki izhaja iz sodobne islandske mladinske književnosti, lahko opredelimo kot literarno delo, v središče katerega je avtor pod natančen drobnogled postavil raziskovanje moralnih (etičnih) vprašanj, ki izvirajo iz poglobljenega ubesedovanja tematike prijateljstva, medvrstniškega nasilja, ljubosumja, pa tudi izdaje zaupanja in prijateljstva zaradi maščevanja, kar privede do tragične posledice: smrti vrstnika in prijatelja. Delo je nesentimentalna, prepričljivo in spretno napisana kompleksna pripoved prvoosebnega pripovedovalca, dvanajstletnika Benjamina, ki se retrospektivno spominja zadnjega poletja svojega otroštva, ki ga nenadoma in nepričakovano pretrga tragedija, ki za vedno zaznamuje njegovo in življenje njegovih sovrstnikov. Sporočilo je humanistično, odlikuje ga avtorjev smisel za natančno psihološko izoblikovanost likov. Na osnovi te, doma in tudi na tujem večkrat nagrajene knjige, je bil posnet celovečerni film, ki je prav tako prejel nagrade na osmih mednarodnih filmskih festivalih.

**Fienberg, Anna: Sposojena svetloba.**

Prev. Irena Miš Svoljšak. Dob pri Domžalah: Miš, 2004, Zorenja, 241 str.

| M | za pogovore o knjigah  
| abortus, astronomija, babice, dekleta, družina, mladostniki, nosečnost

Sposojena svetloba je v izhodišču zastavljena kot zgodba šestnajstletne Callisto, ki zanosi in se odloči narediti splav. Že večkrat obdelana tema problemskega romana pa je vendarle izpeljana na izrecno nov način: zaplet na primer doseže vrh, ko Callisto odide na kliniko za splave, pri tem pa mora zaradi materine stalne odsotnosti s sabo vzeti tudi svojega malega bratca. Težaven položaj junakinje je poleg tega le povod za tenkočutno prvoosebno razmišljanje o pasivnem in

odtujenem položaju v svetu. Pretanjeno in veščje napisana pripoved se tako dotika vrste perečih vprašanj, kot so osamljenost, težave pri vključevanju v družbo, želja po ugajanju in posledično skrivanje drugačnosti, nepovezanost in hladni odnosi znotraj družine, prepuščenost samemu sebi, nepristnost ljubezenskega odnosa ipd. O tem pričata tudi s stališča pripovedovalca avtonomni zgodbi Callistine mame in mlajšega brata, ki sta s tehniko montaže vključeni v Callistino pripoved in govorita pravzaprav o enakih problemih. Pestrost slednjih pa je romanu le delno v prid, saj je z njo vsaj nekoliko preobtežen, podobno pretirane pa so tudi nekatere druge posebnosti pisanja, na primer razvejano podobje, vezano na področje astronomije. A ambicioznost, o kakršni priča tovrstno pretiravanje, je po drugi strani tudi največja vrlina tega romana.

**Flegg, Aubrey: Dekle v zelenem. 3. del. V orlovih krempljih.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 297 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe, spremno besedilo, za pogovore o knjigah  
| Auschwitz, Dunaj, glasba, holokavst, rasizem, slikarstvo, taborišča, Židje

V zadnjem delu trilogije Dekle v zelenem (Krila nad Delftom, Mavrični most) nas irski pisatelj Aubrey Flegg popelje v Avstrijo. Portret Louise Eeden, ki bralca kot rdeča nit spremlja v vseh treh delih in že nekaj stoletij prehaja iz roda v rod, zdaj visi na steni judovske družine Abrahams na Dunaju. Prek dveh ločenih zgodb, ki ju povezuje prav Louisin portret, avtor predstavi dve plati življenja v obdobju porajajočega se nacizma in poznejšem nacističnem obdobju druge svetovne vojne. Na eni strani spremljamo življenje mladega nadarjenega judovskega violinista Izaaca Abrahamsa, ki odrašča in vadi pred Louisinim portretom, na drugi strani pa zgodbo Ericha Hoffmana, ki ga na drugem koncu Avstrije vzgajajo v duhu antisemitizma, saj ga je njegov ded že v mladosti učil sovraštva do Judov. Življenjske poti obeh junakov se večkrat križajo, Louisin portret pa je tisto, kar ju poveže v neke vrste prijateljstvo in ju posledično reši: Izaaca pred plinsko celico in Ericha pred nacizmom.

**Flisar, Evald: Alica v nori deželi.**

Ilustr. Sanja Janša. Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG), 2008, 112 str.

| P | 2. stopnja | humor  
| ekologija, ekonomija, fantastična bitja, politika

Slovensko nadaljevanje »Alice v čudežni deželi« je postavljeno v Poterunijo, kjer se, potem ko ju posrka v eno od Triglavskih jezer, znajdeta Alica in njen stric Skočir. Mala radovednica je sedaj že na pragu pubertete, za seboj pa ima že tri fakultete. V fantastični deželi se s stricem znajdeta sredi ekološke katastrofe, ki jo zahteva skrajno izkoriščanje virov potija v rudnikih pod mestom, ter sredi komično priostrenih političnih spletk. Delo je mestoma sicer pregosto, zapolnjeno z duhovitimi domislicami male nečakinje in njenega strica raziskovalca ter

simpatičnimi besednimi igrami z imenom dežele na čelu. Z domišljijskimi elementi, ki Aličino noro deželo približujejo »čudežni«, se prepričljivo prepletata sodobna ekološka problematika in vzorci iz politično-ekonomskega sveta. Predvsem z absurdnostjo in s pretiranostjo tako avtor na komičen način podčrta nekatere najbolj pereče probleme sodobne družbe.

**Frank, Anne: Dnevnik Ane Frank.**

Prev. Polonca Kovač. Spr. beseda Polonca Kovač. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Odisej, 377 str.

| M | 3. stopnja | dnevnik, nova izdaja, ponatis, spremna beseda

| 2. svetovna vojna, Amsterdam, Anne Frank (1929-1945), holokavst, ilegalci, Judje, Nizozemska, vojne

Ponovni slovenski izdaji pretresljivega dnevnika, katerega avtorica, židovska deklica, se je z njim za vedno zapisala v spomin človeštva, je botrovala 60. obletnica njegovega nastanka. Izpostaviti velja dejstvo, da gre v tem primeru za razširjeno izdajo, ki prinaša tudi nekatera doslej neobjavljena pisma oz. odlomke izpod peresa te bistre in pronicljive najstnice, ki so lahko izšli šele po smrti njenega očeta Otta Franka. Ta je svoje življenje po prestanih grozotah druge svetovne vojne in izgubi svoje celotne družine posvetil prav dnevniku svoje mnogo prezgodaj umrle hčerke, ki si je želela postati slavna pisateljica, kar ji je, a žal šele posmrtno, tudi uspelo. Ana je s svojim dnevnikom postala simbol holokavsta, simbol šestih milijonov umorjenih Židov, ki so jih nič krive med drugo svetovno vojno pobili nacisti.

**Friedman, Joe: Bubelka in črv.**

Prev. Nataša Virk. Ilustr. Sam Childs. Jezero: Morfem, 2011, 125 str.

| C | 1. stopnja

| deklice, deževniki, osamljenost, prijateljstvo, velikani, zapostavljenost, živali v domišljiji

**Fritz, Ervin: Vrane.**

Ilustr. Matjaž Schmidt. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, Deteljica, 72 str.

| P | 2. stopnja

| ptice, vrane, živali v domišljiji

Fritzevo pesniško zbirko, ki nemara na prvi pogled priča o avtorjevi fascinaciji nad pticami, v resnici pa izpričuje tenkočutno razumevanje vsega človeškega, bi lahko povzeli v nekaj besedah - vrane na trideset načinov: jezne, bojevito razpoložene, svobodne, zaljubljene, stare, mlade, site in sestradane, bele, delovne, vrani »tepci, cepci in pogrebci«, letalski veterani, anarhisti in še bi lahko naštevali vloge, v kakršne Fritz postavlja svoje pernate in vendar »človeške

junake«. Vse to in najbrž še kaj drugega s(m)o namreč ljudje, nam dopoveduje pesnik, z mnogo simpatije do vseh svobodnih, neprizemljenih in klateških živih bitij, ki s svoje »ptičje perspektive« izpričujejo neomajno in še neukročeno energijo mladosti oziroma mladostnosti. Morda bo prav ta sporočilni poudarek Fritzeve poezije pritegnil mlade bralce. Pesnikovi verzi so rimani in gladko prehajajo eden v drugega, jezik pa niha med najsodobnejšim, torej jezikom sms sporočil, elektronske pošte in internetnih klepetalnic (Pravnukov ljubezenski sms), in nekoliko arhaičnim, ki priključuje skoraj nekoliko eksotičen okus starožitnosti (Pradedovo ljubezensko pismo). Tematsko so pesmi izjemno pestre in povečini prav aktualne. Tudi po prevladujočem vzdušju se gibljejo v širokem razponu: od nežnih in liričnih do igrivih in zabavnih, od otožnih do veselih, celo veseljaških, od krvoločnih do miroljubnih. Tako se nam Vrane ponujajo kot poezija za različna razpoloženja.

**Gaiman, Neil: Coraline.**

Prev. Jolanda Blokar. Ilustr. Dave McKean. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Knjižnica Sinjega galeba, 131 str.

| P | 2. stopnja

| dekleta, fantastični svetovi, vzporedni svetovi

Deklico Coraline, ki se je z mamo in očetom preselila v novo hišo, čudaški sosedi kmalu po prihodu opozorita, da je v nevarnosti. V salonu res odkrije skrivnostna vrata, skozi katera vstopi v paralelni svet, kjer živi njena druga mama, ki ima namesto oči črne gumbce in namesto karamel grizlja ščurke. Ko se dekle vrne v resnični svet, z grozo ugotovi, da sta medtem izginila njena prava starša, zato se mora še enkrat podati na »drugo stran«. V mladinski srhljivki ameriškega pisatelja in scenarista Neila Gaimana pomembno vlogo odigrajo tudi maček brez imena, kamen z luknjo, tri ukradene duše in drzna stava ... V napeti pripovedi ne manjka skrivnostnih namigov in scen, ob katerih bo bralec zadrževal dih ali celo dobil kurjo polt, kljub temu pa ji lahko poočitamo, da je mestoma, predvsem na koncu, vendarle nekoliko preveč predvidljiva.

**Gaiman, Neil: Pokopališka knjiga.**

Prev. Maja Novak. Ilustr. Dave McKean. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Knjižnica Sinjega galeba, 296 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| fantje, nadnaravno, pokopališča, sirote, smrt, vzporedni svetovi

Ameriškega pisatelja in scenarista Neila Gaimana že dobro poznamo po njegovi uspešnici *Coraline*, v slovenščino prevedeni leta 2008. Njegova druga velika uspešnica z naslovom *Pokopališka knjiga*, ki je prejela kar nekaj nagrad, je nenavadna zgodba o odraščanju popolnoma običajnega fanta Nobena Malija. Od ostalih se razločuje le po tem, da odrašča na pokopališču, kjer ga vzgajajo duhovi

pokojnikov, ki so ga rešili gotove smrti. Medtem ko so njegove starše kruto umorili, je fantiču uspelo pobegniti na sosednje pokopališče, kjer so ga medse sprejeli mrtvi, ki ga po svojih zmožnostih poskušajo vzgojiti in zaščititi pred nevarnostjo zunanjega sveta. Pred nami tako poteka zgodba o nenavadnem odraščanju in nekonvencionalni vzgoji, v okviru katere se učenje abecede in drugih osnovnih stvari, potrebnih za »pravo« življenje, prepleta z učenjem medlenja, strašenja in hoje v sanjah. Skozi pripoved se nam razkrivajo junakov odnos do zunanjega sveta, njegovi poskusi, da bi se vključil v »normalno« življenje, in čisto vsakdanje tegobe odraščanja. Omeniti moramo še odličen prevod Maje Novak, ki zgodbo še dodatno popestri ter ji doda svežino in iskrenost.

**Gardner, Sally: Jaz, Koriandra.**

Prev. Darica Majer Leban. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 295 str.

| M | 3. stopnja

| hčere, magija, matere, vile

Mladinski roman prepleta pravljичno zgodbo o vilinskem svetu onkraj našega, kjer se odvija boj med črnim in belim, in zgodovinsko pripoved, postavljeno v 17. stoletje. Slednja z razpiranjem realnih političnih in verskih dogodkov (Cromwell premaga škotskega kralja Karla II., ki zbeži v Francijo, oblast pa prevzamejo puritanci) tako na ravni dvora kot vsakodnevnega življenja malega človeka zagotavlja trdno ogrodje napetega branja. Literarni liki so sicer pravljīčno stereotipni, a domišljjeni, tako da so posamezni dogodki vseskozi vpeti v mrežo smiselne motivacije. Avtorica v različnih situacijah razpira tudi problem nestrpnosti tako na osebni kot na širše družbeni ravni. Napet in privlačen ter hkrati koherenten, z zgodovinsko stvarnostjo prepleten roman.

**Gardner, Sally: Rdeča ogrlica.**

Prev. Nataša Grom. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, 378 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| Francija, revolucija, vrednote, zgodovina

Britansko avtorico Sally Gardner poznamo že po njenem prvencu Jaz, Koriandra, ki je bil v slovenščino preveden leta 2009. Zgodba, v kateri se prepletata zgodovina in fikcija, se dogaja v Londonu 17. stoletja. Tudi v romanu Rdeča ogrlica avtorica popelje bralce v zgodovino, in sicer v čas francoske revolucije leta 1789. Verodostojno zgodovinsko ozadje usodnih dogodkov tistega časa je avtorica prepletla z mešanico ljubezenske zgodbe in kriminalke ter ju spojila z opisi skrivnostne in mistične romske magije. Glavni junak Yann je mlad fant romske krvi, ki se lahko pohvali s sposobnostjo branja misli in zmožnostjo telekineze, vzgaja pa ga pritlikavec Têtu. Po spletu okoliščin se njune poti križajo s Sido, deklico, ki jo njen oče, pohlepni markiz Villeduval, iz še neznanega razloga ne

mara, ter z zlobnim grofom Kalliovskim, ki hoče Sido na vsak način za svojo ženo. Njihove usode se skozi zgodbo nevarno prepletejo, dodatno napetost pa pripovedi dodajajo slikoviti opisi dogodkov, ki so pripeljali do francoske revolucije. Knjiga je leta 2009 dobila nadaljevanje z naslovom *Silver Blade*, ki pa še ni bilo prevedeno v slovenščino.

**Geda, Fabio: V morju so krokodili – resnična zgodba Enajatolaha Akbarija.**

Prev. Anita Jadrič. Spr. beseda Aldo Milohnić. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, *Odisej*, 175 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| begunci, Italija, spomini

Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija, ki se zaradi nevarnih razmer v svoji vasi in v domovini (Afganistan) pri desetih letih popolnoma sam znajde v vlogi begunca, traja pet let. Pot, na kateri iz otroka zraste v mladega moža, ga vodi iz domovine preko Pakistana, Irana, Turčije in Grčije do Italije, kjer nazadnje po več srečnih naključjih dobi razmeroma varno zatočišče. Pretresljivo prvoosebno Enajatolahovo pripoved, ki jo mestoma prekinjajo kratki dialogi med zapisovalcem in pripovedovalcem, je mojstrsko ubesedil italijanski pisatelj Fabio Geda. Knjiga je napisana z izjemnim občutkom za človeka, izogiba se zbujanju sovraštva in ne išče krivcev. Vsekakor pa bralcu, ki živi v razmeroma varnem svetu obilja, postavlja vrsto vprašanj in mu odpira oči in srce za ljudi z drugih koncev sveta, ki živijo drugače kot mi, a so nam tako zelo enaki, za ljudi iz drugih, bolj in manj oddaljenih časov, ki so živeli strašljivo podobno resničnost beguncev prav tu, kjer danes živimo mi, za brezimne obraze ljudi iz vojnih žarišč, ki jih vsak dan tako mimogrede srečujemo na TV ekranih ... Knjigo, ki je gotovo eden vrhuncev v zbirki *Odisej*, v naš prostor vpne spremna beseda Alda Milohnića, priporočamo pa tudi skok na skrbno pripravljeno spletno stran.

**Gervay, Susanne: Jaz sem Jack.**

Prev. Alenka Urh. Ilustr. Cathy Wilcox. Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG), 2011, *Modra pomaranča*, 83 str.

| P | 2. stopnja

| fantje, nasilje, šola, ustrahovanje, vrstniki

**Gleeson, Libby: Mahtabina zgodba.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, *Zorenja*, 188 str.

| M | 3. stopnja

| Afganistan, Avstralija, begunci, stiske, vojne

Pretresljiva zgodba o družini, ki zbeži iz nasilnega Afganistana v Pakistan ter od tam v daljno Avstralijo, nam dramatično in neposredno približa agonijo begunstva

skozi oči odraščajočega dekleta Mahtab. Negotovost, strah, čakanje in naporna pot, povrh vsega pa še skrb za mlajšega brata in sestro, vse to leži na ramenih mladega dekleta, ki svoja bremena prenaša pogumno in zrelo. Moč ji daje vera v obljubljeni deželo Avstralijo in upanje na ponovno snidenje z očetom. Ko po vseh mogočih zapletih in stiskah po nekaj mesecih družina le prispe na cilj, sledi razočaranje: očeta ni, Avstralija je vse prej kot gostoljubna dežela. Pristanejo v internacijskem taborišču, kjer se Mahtab čustveno zlomi in hudo zboli. Bo sploh še kdaj svobodna? Presunljiv in globoko sporočilen realističen roman s prepričljivo fabulo, ki bo zagotovo pritegnil marsikaterega bralca.

### **Gleitzman, Morris: Nekoč.**

Prev. Dušan Ogrizek. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Nekoč, 167 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| 2. svetovna vojna, begunci, fantje, holokavst, ilegalci, Judje, otroci, Poljska, prijateljstvo, vojne

Prvi del trilogije avstralskega avtorja, čigar korenine segajo na Poljsko (pisatelj ded je bil Jud iz Krakova), je zgodovinska pripoved o deportacijah Judov v taborišča smrti. Pripoved je plod pisateljeve domišljije, a tudi poglobljenega razmišljanja, branja in poslušanja resničnih zgodb tistega časa, zlasti zgodbe o Januszu Korczaku, zdravniku in pisatelju, ki je med drugo svetovno vojno pomagal številnim judovskim otrokom in umrl skupaj z njimi. Devetletni deček Feliks pobegne iz katoliške sirotišnice na Poljskem, kamor sta ga pripeljala njegova starša knjigarnarja, da bi ga rešila smrti. Feliks se odloči, da ju poišče. Prepričan je, da so starši odšli v strahu za svojo knjigarno, saj je priča, kako nacisti sežigajo judovske knjige. Feliks, ki si za lastno preživetje in preživetje sotrpinov izmišljuje zgodbe in si jih zapisuje v beležnico, ki sta mu jo podarila starša, najde družinsko knjigarno opustošeno. Na svojem begu reši šestletno Zeldo in najde zatočišče v kletni tiskarni, kjer judovski zobozdravnik Barni skriva judovske sirote. Ko jih odkrijejo in odpeljejo v taborišče smrti, Feliks z Zeldo skoči z drvečega vlaka in si reši življenje.

### **Gleitzman, Morris: Potem.**

Prev. Dušan Ogrizek. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Nekoč, 203 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| 2. svetovna vojna, begunci, fantje, holokavst, ilegalci, Judje, otroci, Poljska, prijateljstvo, vojne

Feliks se po skoku z vlaka skupaj z Zeldo uspe prebiti v gozd, a njunih grozot in preizkušenj s tem dejanjem še zdaleč ni konec. Zeldi in Feliks si na svoji poti poskušata najti nadomestna starša, ki bi ju obvarovala pred grozečo nevarnostjo – smrtjo zaradi njunega pobega z vlaka smrti in Feliksovega judovskega porekla. Srečanje s čutečo in pogumno kmečko žensko Genio je povod za spremembo

njune identitete v dobesednem in prenesenem smislu. Otroka postaneta Wilhelm in Wioletta in hkrati ilegalca na kmetiji, kjer Genia skrbi za tuja otroka in s tem tudi sebe spravlja v smrtno nevarnost. Na preizkušnjo pa je postavljena tudi Feliksova ljubezen do Zelde, zaradi katere se je pripravljen odpovedati življenju na kmetiji in jo s tem obvarovati pred posledicami prikrivanja svoje prave identitete. Tragičen razplet pretresljive življenjske preizkušnje, v kateri Feliks ponovno izgubi vse, kar ima na svetu najboljšega, spremeni pogumnega in naivnega dečka v upornika. Knjiga je dobila nagrado za najboljšo avstralsko knjigo leta 2009 (Children's Book Council of Australia).

**Golia, Pavel: Gospod Baroda in druge ljudske pesmi.**

Ilustr. Kristina Krhin. Spr. beseda Igor Saksida, Tone Pavček. Trebnje: Knjižnica Pavla Golie, 2009, 131 str.

| L | 2. stopnja | antologija, ljudsko slovstvo, nova izdaja, spremna beseda

Knjižnica Pavla Golie Trebnje je to pesniško zbirko izdala ob 50. letnici smrti Pavla Golie (10. 4. 1887-15. 8. 1959), častnika, pesnika, dramatika, prevajalca in publicista. Gre za ponatis pesniške zbirke, ki je z ilustracijami Jožeta Ciuhe prvič izšla po pesnikovi smrti (Mladinska knjiga, 1966). Toda ne gre le za »praznični, jubilejni« ponatis, ampak za dobro premišljen ponatis za sodobni čas: k temu prispevajo nove čudovite ilustracije Kristine Krhin in odlično oblikovanje, predvsem pa spremni besedi dr. Igorja Saksida in pesnika Toneta Pavčka. Prvi – pod naslovom Svet veselja in prevar – (mladim) bralcem kot strokovnjak mladinske književnosti najprej predstavi Golio kot dramatika, potem pa jih spretno vodi od ene do druge pesmi, opozarja na motive, vzdušje, mnogoplastnost pomenov idr. Golia je svobodno prepesnjeval pesmi iz zbirke Slovenske narodne pesmi dr. Karla Štreklja, hkrati pa svoje preoblikovanje teh pesmi primerjal s prepesnitvami ljudske poezije Franceta Prešerna. Dramatičnost in pretresljivost v prepesnitvah Pavla Golie se dotakneta tudi sodobnih bralcev. Tone Pavček pa se ga v zapisu z naslovom Vitez verza, vesti in vina – Pavel Golia – na svoj svetli zanosni način – spominja kot svojega učitelja pri pesnjenju in pitju ter svojemu dolenskem rojaku posveti prigodnico za petdesetletnico smrti.

**Golob, Tadej: Zlati zob.**

Ilustr. Ciril Horjak. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Knjižnica Sinjega galeba, 314 str.

| M | 3. stopnja

| alpinizem, družčine, gore, kriminalci, Slovenija, uboj, zakladi

**Gosciny, René: Nikec preganja dolgčas.**

Prev. Aleš Berger. Ilustr. Jean Jacques Sempé. Radovljica: Didakta, 2008, Neizdane zgodbe o Nikcu, 132 str.



| P | 2. stopnja | humor  
| dečki, družina

Goscinyneve zgodbe o Nikcu, ki jih posrečeno dopolnjujejo nazorne Sempéjeve ilustracije, temeljijo na navihanih in inteligentnih, predvsem pa pristno otroških junakih (tako v večnem čudenju kot v odprtosti in neprikritem čustvovanju), ki jih žene iz smeha v jok in nazaj. Takšen ni le simpatični in prebrisani Nikec, temveč tudi njegovi prijatelji, starši, sosedje ... To pa določa tudi naravo humorja, ki je neposreden, predvsem mlajši bralci pa lahko v njem odkrivajo vedno nove plasti in pomene. Kratke zgodbe se lotevajo pretežno vsakdanjih in brezčasnih motivov, ki jih bralec navezuje na svoje lastne izkušnje, in se po pravilu zaključijo s humorno priostrenim sporočilom. Niz zgodb je v osnovi sicer nepovezan, umestitev pa ne absolutna, a avtorjeva doslednost pri orisu stalnih likov in njihovih atributov ter ponavljanje nekaterih stereotipnih motivov, s katerimi še dodatno doseže komični učinek, jih poveže v skladno celoto.

**Gosciny, René: Mali veliki Nikec.**

Prev. Aleš Berger. Ilustr. Jean Jacques Sempé. Radovljica: Didakta, 2008, Neizdane zgodbe o Nikcu, 142 str.

| P | 2. stopnja | humor  
| družina, fantje, vragolije

**Gosciny, René: Nikec.**

Prev. Tomaž Šalamun. Ilustr. Jean Jacques Sempé. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Žepnice, 191 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, nova izdaja, ponatis  
| dečki, šola, vragolije

**Goudge, Elizabeth: Beli konjiček.**

Prev. Dušanka Zabukovec, Romana Verbič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Žepnice, 256 str.

| M | 3. stopnja | ponatis  
| dekleta, fantastična bitja, fantje, konji, pogum, skrivnosti

Dolgih 15 let je trajalo (prva izdaja v zbirki Odisej), da je med slovenske mlade in tudi manj mlade ljubitelje fantazijske literature ponovno prišel ponatis klasične fantastične pripovedi, pravljice Beli konjiček. Nedvomno bi si zaslužila bolj »razkošno« izdajo, tudi primerno spremno besedo o avtorici in njenem delu, kot je »žepniška«. Beli konjiček je že klasično delo angleške mladinske književnosti s prepoznavnimi motivi in pisateljskimi potezami najbolj žlahtnih del angleškega fantazijskega pripovedništva. Izšlo je leta 1946 in še istega leta prejelo prestižno nagrado »Carnegie Medal«. Ubesečuje zgodbo sirote plemiškega rodu, Marije

Svetlodolske, viktorijanskega dekleta, ki se po smrti očeta skupaj s svojo vzgojiteljico Posončnico in psičkom Repkom odpravi v svoj novi dom, Mesečev dvorec, ki je domovanje njenega sorodnika, ta pa je zanjo popolni neznanec. Že njeno prvo, hipno srečanje z divjim, vilinskim belim konjičkom, samorogom, da slutiti, da bo zgodba tesno prepletena s skrivnostmi, z magijo in da bo glavna književna oseba deležna v tej skrivnostni deželi mnogih prigod. Seveda je Marija ključna oseba pri razrešitvi prekletstva iz davnih časov, ki je pregnalo iz kraljestva Mesečevja vse bele konje. V skladu z zakonitostmi pravljič dobro zmaga in spet se v deželi vzpostavi ravnovesje in mir.

**Grimm, Jacob; Grimm, Wilhelm: Pepelka.**

Prev. Polonca Kovač. Ilustr. Alenka Sottler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006, Velike slikanice – Najlepše pravljice, 32 str.

| C | 1. stopnja | ljudsko slovstvo, klasična pravljica, pripovedna slikanica  
| mačehe, zavist

Prevod Polonce Kovač v nekaterih podrobnostih odstopa od dosedanjih prevodov te zgodbe, in sicer se bolj približa izvirniku ter zgodbo močneje zasidra v slovenskem pojmovanju klasične pravljice. Ilustracija povsem obide uveljavljen stereotip Pepelke kot tekme, v kateri pridnost, dobrotu in milina premagajo pohlep, nadutost in prevaro, ter ustvari novo zgodbo romanja. Ob tem, ko nastavi likovno govorico na eksperimentalno oživljanje togih predmetov (npr. lutk, gledališke zavese, stebrov) ter na vnašanje orientalske grafične atmosfere (npr. šahovnice), se ilustratorica vživi v daljno preteklost pravljice in Pepelko umesti v gotski motiv romanja svetih treh kraljev, kakor ga pozna tudi naše gotsko slikarstvo. Tu se protagonisti ne delijo na dobre in hudobne, da bi uprizorili tekmo, ampak se tako eni kot drugi razvrstijo na romarsko pot zorenja, na kateri odigra vsak svojo vlogo do končnega ustoličenja dobrega. Ilustratorica do podrobnosti sledi temu gotskemu konceptu: risba posnema tehniko sgraffita, pogost način upodabljanja po grajskih stenah, barve so kraljevske (modra, rdeča in zlata), izjemna je likovna vloga draperije in ptic. Veličastni spreved se zaključi z razglasitvijo kraljevske dvojice pod tremi simboli: ključem (inicijacija in dostop do skrivnosti), krono (dostojanstvo in čast) ter soncem (življenje in večnost).

**Habič Pregl, Barbara: Babičina hiša.**

Ilustr. Jelka Reichman. Spr. beseda Gitica Jakopin. Radovljica: Didakta, 2008, 78 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja  
| babice, družina, hiše, otroštvo

Knjiga je prvič izšla leta 1989 v zbirki Pisanice pri založbi Mladinska knjiga. Prisrčna in ganljiva, nekoliko nostalgичna zgodba je avtobiografsko obarvana pripoved o otroštvu in odraščanju male Nine v hiši njene babice in se odvija leto dni pred velikimi spremembami, ki napotijo prebivalce babičine hiše vsakega po

svoji življenjski poti; poleg babičine stare hiše, ki jo bodo v jeseni prodali, namreč že raste nova. Pripoved prinaša vrsto prijetnih dogodkov, srečanj, pogovorov in praznovanj, vpetih v štiri letne čase, ki razkrivajo slutnjo slovesa oz. konca nekega brezskrbnega otroštva, kakor ju s svojimi otroškimi, vsemu naklonjenimi očmi doživlja Nina pred odhodom v šolo. Avtorici je uspelo prepričljivo izrisati babičino hišo, polno topline, medsebojnega sožitja, razumevanja in strpnosti vseh »prijaznih in smešnih ljudi«, članov družine, prijateljev in živali, ki so kljub siceršnji različnosti povezani med sabo s pristno ljubeznijo. Na neodločljive spremembe gleda avtorica brez patosa ter pretiranega obžalovanja in prav tako kakor njena odraščajoča junakinja - s pogumnim zaupanjem v življenje.

**Haddon, Mark: Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa.**

Prev. Vasja Cerar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Odisej, 280 str.

| M | za pogovore o knjigah

| avtizem, bolezni, družina, ločitve, matere, očetje, psi, samohranilstvo, šola, učitelji, živali v naravi

Skrivnostni primer je vsekakor še eno od uspešnih del, primarno namenjenih publiki starejših adolescentov, čeprav glede njegove namembnosti velja precejšnja zmeda: dobil je namreč nagrado Whitbread v kar dveh kategorijah - za odrasle in mladino. Delo se sicer poigrava z žanrom kriminalke, saj tovrstne prvine izrablja za postopno razkrivanje družinskih skrivnosti glavnega junaka, avtističnega najstnika Christopherja. Ta kot prvoosebni pripovedovalec bralcu razkriva svoj poseben svet: v prvi vrsti patološko nagnjenost k redu, posebno naivnost v gledanju na svet ter ljubezen do nadpovprečno zapletenih matematičnih in logičnih vprašanj, ki se v besedilu pojavlja z vloženimi enačbami, grafi in problemi. Na opisanem temelječa zasebnost se zdi po eni strani ubesedena skrajno verodostojno, saj pisatelj vešče izrablja svoje izkušnje na področju dela z duševno prizadetimi, po drugi strani pa uspe glavnega junaka prikazati v simpatični podobi, ne da bi zapadel v nepotrebno vznesenost. Fantovemu dožemanju sveta je nadalje prilagojen tudi poseben slog, ki je relativno preprost, a precizno strukturiran ob posebnostih pripovedovalca. Vse to pa je izvrstno preneseno tudi v slovenščino s prevodom, ki je prejel nagrado Častne liste IBBY.

**Hammerschmitt, Marcus: Projekt Herkules.**

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2008, Najst, 168 str.

| M | 3. stopnja

| hekerstvo, kibernetika, kiborgi, tehnika

Mladinska znanstvena fantastika je postavljena v leto 2030, ko se povezanost s sodobnimi multimedijskimi napravami razvije do te mere, da je mogoče

informacije nalagati neposredno v človeško telo. Najstniška družina Menno, Flex in Paula se, kot večina mladih, zabava z informacijskim piratstvom in išče vedno nove meje za krajo strogo zaščitene intelektualne lastnine. Zgodba se zaplete, ko jih za poizkus izkoristi znanstvenik, bivši sodelavec v revolucionarnem vojaškem projektu, in jim podtakne informacijski material, s katerim si naložijo tudi tako imenovani »cross over« - zmožnost neposrednega prehajanja v druge sisteme - od računalniških sistemov do sistemov zavesti. Avtor upošteva vse glavne elemente sodobnih znanstvenofantastičnih klasikov. Prikazana potencialna prihodnost se zdi mogoča, opisani svet je predstavljen kompleksno tako zaradi večplastnega vpletanja novih, smiselno spremenjenih elementov, kot zaradi dobro povzete podlage, ki jo ponuja sedanost. Znanstvenofantastični elementi temeljijo na poglobljenem uvidu v našo vsakodnevno stvarnost z znanstveno-tehničnega, predvsem pa z družbenega vidika. Glavni literarni liki so prepričljivo psihološko orisani tudi preko nevsiljive umestitve v širši družbeni kontekst.

**Hammerschmitt, Marcus: Yardang.**

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011, Najst, 195 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, očetje, pustolovščine, ugrabitve, upori, vesolje

Marcusa Hammerschmitta na našem knjižnem trgu poznamo že kot avtorja romana Projekt Herkules, ki je izšel leta 2008 pri Cankarjevi založbi v zbirki Najst. Tudi roman Yardang ostaja pri znanstvenofantastični tematiki z najstniki v vlogi glavnih junakov. Sylvain, Thomas, Adiabele in Shosa se spoznajo v neke vrste poboljševalnem programu. Sprva si sicer ne zaupajo najbolj, nato pa se spoprijateljijo. Vsak ima svoje težave, vendar je njihova skupna točka ta, da se na vesoljski postaji Yardang počutijo utesnjene. Skujejo načrt in ugrabijo ladjo Ubuntu, ki jo Sylvainov oče skrivoma pripravlja za boj za odcepitev Yardanga od matične Zemlje. Z ladjo se podajo na vznemirljivo popotovanje po vesolju, vendar ne gre vse vedno po načrtih. Roman Yardang odlikuje pustolovska in razgibana zgodba, primerna tako za mlajše kot tudi za odrasle bralce, kot vsak dober znanstvenofantastičen roman pa veliko pove tudi o današnjem svetu, v katerem živimo.

**Hartnett, Sonya: Metulj.**

Prev. Dušan Ogrizek. Spr. beseda Dragica Haramija. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, Najnaj, 285 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda, za pogovore o knjigah

| dekleta, družina, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, skrivnosti

Avstralska pisateljica, prejemnica številnih nagrad s področja (mladinske) književnosti, med drugim prestižne nagrade Astrid Lindgren Memorial Award (2008), piše literaturo za otroke, mladostnike in odrasle, oziroma literaturo, ki je

hkrati vznemirljiva za različne starostne skupine bralcev. Takšna »crossover literatura« je tudi roman o najstnici Rozini, pravzaprav o zelo kratkem obdobju njenega življenja. Godi se namreč v času priprav na praznovanje njenega štirinajstega rojstnega dne, ki ga slavljenka občuti kot neki mejnik, prestop v svet odraslosti. Dekle je na robu svojega otroštva, sooča se z odnosi s starši in bratoma, predvsem pa z vrstnicami in tudi z elegantno sosedo, ki ji je za vzgled. Od vsega pa je Rozini najtežje soočanje s samo seboj, z lastnimi pomanjkljivostmi in s koncem svojih sanjarjenj. Gre za odraščanje, realnejše sprejemanje ljudi, sveta in življenja, za sprijaznjenje s tem, kakršni smo. Rojevanje metulja iz varne bube otroštva in domišljije je boleče in težko. Iluzij je skorajda konec, ne pa tudi pričakovanj in hrepenenja. Roman, ki je predvsem psihološki portret odraščajoče štirinajstletnice, pripoved o njeni »bolečini odraščanja«, je obenem subtilno stkan iz cele vrste drobnih dogodkov, občutenj in misli drugih oseb ter iz nians v njihovih medsebojnih odnosih. Čeprav po obrtni plati (literariziranju teme) ne prinaša ničesar zares novega, ga priporočamo v branje občutljivejšim bralcem in tudi odraslim.

**Hartnett, Sonya: Srebrni osliček.**

Prev. Milan Žlof. Ilustr. Anne Spudvilas. Ljubljana: Družba Piano, 2010, 199 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| begunci, osli, pomoč, prijateljstvo, simboli, skrivnosti, vojaki, vojne, živali v naravi

Avstralska avtorica, ki je leta 2008 prejela spominsko nagrado Astrid Lindgren (v slovenščino sta prevedena tudi njena romana *Metulj* in *O dečku*), je svoj kratki mladinski protivojni roman postavila v čas prve svetovne vojne. To je zgodba angleškega vojaka, dezerterja, ki pobegne s fronte in se, slep zaradi travmatskega šoka, zateče na francosko podeželje. Tam ga odkrijeta sestrnici Marcelle in Coco, ki mu skrbno prinašata hrano in mu pomagata, še posebej, ko izvesta, da si vojak želi čim prej na drugo stran Rokavskega preliva k svojemu bolnemu mlajšemu bratu, ki mu je pred odhodom na fronto podaril figurico srebrnega oslička. Ta ima v romanu pomembno simbolno vlogo, prav tako kot zgodbe, s pripovedovanjem katerih se skuša slepi vojak zahvaliti deklicama in njunemu starejšemu bratu za njihovo prijateljstvo in pomoč pri vrnitvi v domovino. Vojakove zgodbe, namenjene trem otrokom, se namreč vse vrtijo okrog te neopazne živali in njenih vrlin, kot so pogum, potrpežljivost in vdanost. Vojak jih svojim trem otroškim poslušalcem in otrokom vsega sveta poklanja kot spodbudo in razmislek o vojnem nasilju ter kot poziv k solidarnosti, prijateljstvu in miru.

**Hawking, Lucy; Hawking, Stephen: Jure in skrivnosti vesolja.**

Prev. Andrea Švab, Jan Jona Javoršek. Ilustr. Garry Parsons. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, 305 str.

| P | 2. stopnja | fotografije, poučno leposlovje

| pustolovščine, računalniki, skrivnosti, vesolje, znanost

Avtorja poizkušata z zabavno pustolovščino otrokom približati svet znanosti, predvsem sodobne fizike in kozmologije. V zgodbo o Juretu in Anici, njunih pustolovščinah v vesolju, ki jih omogoči super računalnik Kozmos, ter pustolovščinah na Zemlji, ki jih zakuha profesor Reeper v želji po uporabi Kozmosa za slabe namene, so kot »Kozmosove slikovne datoteke« vložene informacije o vesolju, pospremljene z bogatim slikovnim materialom. Fizikalni in kozmološki elementi so predstavljeni privlačno in razumljivo, hkrati pa ne pretirano poenostavljeno. Svet znanosti je tako otrokom približan na kompleksen način, pri čemer v ospredju ni (le) gola faktografija, temveč tudi oblika sodobnega sistema znanosti. Za razplet je tako ključna tudi povsem teoretična in v svetu znanosti delno sprejeta Hawkingova ideja o ohranitvi informacij elementov, potegnjenih v črno luknjo. Sam projekt avtorjev je strnjen v zaključku Juretovega referata, ki izpostavi fiziko kot vsem dostopen ključ do znanja o našem izjemnem vesolju in tako hkrati glavno podlago rešitve okoljske problematike. Posrečen projekt popularizacije znanosti, ki izkoristi povprečno, a v delo prepričljivo vpeto zgodbo za inovativno predstavitev poučnih elementov.

**Heine, Helme: Na srečo imamo prijatelje.**

Prev. Lučka Jenčič. Ilustr. Helme Heine. Celovec: Mohorjeva založba, 2010, 181 str.

| C | 1. stopnja | za uro pravljič

| prijateljstvo, živali v domišljiji

V ilustrirani knjigi je zbranih pet besedil, ki so predhodno že izšla v slikaniški obliki. Eno izmed njih, Prijatelji, je leta 1994 izšlo tudi v slovenščini pri založbi Epta v prevodu Toneta Pavčka. Najlepšim petim pustolovščinam petelinčka Franca Kokota, miška Janija Miška in debelega pujsa Valdemarja je tokrat dodanih še dvanajst kratkočasnih pesmic. Vse slavijo povezanost in nerazdružljivost treh živalskih prijateljev s kmetije na Muljavi, ki skupaj osvajajo in spoznavajo svet ter doživljajo napete pustolovske zgodbe, katerih snovalci so sami, pa naj gre za izlet s čolnom, dirkalnim vozičkom ali za nabrite nočne vragolije ... Da jim idej za »zabavikacijo« ne zmanjka, razberemo iz dnevnika Janija Miška: trije prijatelji svoj igralno-raziskovalni vsakdan pravzaprav živijo skozi vse leto. Knjiga, ki jo odlikujejo tudi humorne in optimistične avtorjeve ilustracije, je namenjena začetnim bralcem, saj so besedila kratka, tisk pa je dovolj berljiv.

**Heneghan, James: Povračilo.**

Prev. Kristina Dečman. Ljubljana: Koleda, 2009, 163 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, nasilje, odraščanje, priseljenci, smrt, stiske

Charley se mora soočiti z zanj težkimi spremembami, saj se je družina z Irske preselila v Kanado. Med drugim zelo pogreša svoje stare prijatelje. Najhuje je, ker mu je umrla mama in za njo globoko žaluje (zapira se v omaro z njenimi oblačili), poleg tega pa mora skrbeti še za mlajšo sestro, ker je oče veliko službeno odsoten. V novi šoli ima Charley težave z vključevanjem med vrstnike, ki se norčujejo iz njegovega naglasa. Zato mu kar odleže, ko se pojavi novi sošolec Benny in se vsi nasilneži spravijo nanj. Charley opazuje, kaj se dogaja, zaveda se, da fant potrebuje pomoč, vendar ne naredi ničesar, ne pomaga fantu in na zadevo ne opozori učiteljev. Toda ko Benney naredi samomor, začnejo Charleyja preganjati močni občutki krivde, ker ga ni branil. Zdaj se s svojimi dejanji poskuša odkupiti pri njegovi mami in Bennyjevemu polbratu. Charley v prvoosebni pripovedi prepričljivo opozarja na težave pri vključevanju tujcev v novo okolje in na posledice nasilja med vrstniki, kritično ocenjuje reakcije odraslih. Zelo pretresljivo je njegovo soočenje z občutki krivde in njegova prizadevanja po očiščenju (povračilu). Prav s slednjim roman izpostavlja problem, ki je v mladinski literaturi redko obravnavan in ga velja zato priporočiti tako mladostnikom kot njihovim vzgojiteljem ne le v branje, ampak tudi za pogovor ob njem. Opozoriti pa velja na ne ravno brezhiben prevod.

#### **Hill, David: Vračanje.**

Prev. Marta Poljanšek. Dob pri Domžalah: Miš, 2007, Zorenja, 223 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| družina, krivda, mladostniki, nesreče, odgovornost, odpuščanje, promet

Prometna nesreča združi šestnajstletno Taro in prav toliko starega Ryana: fant z avtom nesrečno zadane dekle, ki v dežju teče ob cestišču. Tara trpi za hudimi posledicami nesreče in s fizioterapijo poskuša premagati invalidnost. V rehabilitacijski program se vključi tudi Ryan. Zgodba je kombinacija dnevniških zapisov obeh protagonistov, dveh prvoosebnih pripovedi, ki sta obe močno čustveno nabiti, doživljajsko poglobljeni in razmišljujoči. Najprej je nesreča hud šok tako za oba protagonista kot za njune sorodnike in sošolce, toda v spodbudnem okolju obeh ljubečih družin in širšega razumevajočega okolja se osrednja lika postopoma soočita, najprej predvsem kot žrtev in krivec, nato pa se korak za korakom spopadata s svojimi čustvi, jih premagujeta in vse bolj zrelo sprejemata ter pozitivno usmerjata, kajti – kljub vsemu – življenje teče dalje in sleherno izkušnjo velja sprejeti kot izziv za osebno rast.

#### **Hill, David: Duet.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Zorenja, 281 str.

| M | 3. stopnja

| družina, glasba, ljubezen, mladostniki, nosečnost

Prezgodnja najstniška nosečnost nikakor ni neobravnava motiv v mladinski literaturi. V slovenski mladinski književnosti je bila ta, tedaj še tabu tema prvič obravnavana leta 1967 v romanu *Gimnazijka* Antona Ingoliča. Toda novozelandski avtor David Hill, ki ga poznamo po več prevodih odličnih literarnih del v slovenščino, jo v tem romanu prikaže tako tenkočutno in prepričljivo, da bralca prav presune: je torej tudi v tem sodobnem svetu informacij in razkritosti vendarle še možna tako silovita zaljubljenost, da mladostnika odnese predaleč?! V romanu je »slišati« veliko glasbe, saj petnajstletni Kallum, ki se sicer ukvarja z glasbo mladih, pride na avdicijo k Mladinskemu orkestru, ki potrebuje kitarista. Tam se zagleda v flvtistko Paige in med igranjem se med njima razplamti ljubezen ... Pisatelj je razumevajoče na strani najstnikov, ki jih prikazuje ranljive in pogumne. Še en mladinski roman, ki daje slutiti, da so odnosi med ljudmi na drugem koncu sveta bolj kakovostni – tudi zato je dobrodošel v našem okolju.

### **Hof, Marjolijn: Majhna možnost.**

Prev. Katjuša Ručigaj. Dob pri Domžalah: Miš, 2007, Prva zorenja, 112 str.

| P | 2. stopnja, za pogovore o knjigah

| družina, očetje, smrt, strah, vojne

Kratka realistična pripoved o Kiki in njenem očetu zdravniku, ki pomaga na vojnih območjih, je prvoosebna pripoved deklice, ki le težko sprejema očetovo odsotnost: medtem ko njen oče rešuje ljudi v kriznih žariščih, Kiki skupaj z mamo ostaja doma in je vedno bolj zaskrbljena in v strahu, da se mu ne bi kaj zgodilo. Deklica najde izvirno rešitev: zmanjšala bo možnost za nesrečo. Po premisleku, da je manj možnosti imeti hkrati mrtvega očeta in mrtvo miško, Kiki najprej poskrbi za mrtvo miško – trdno odločena, da si bo kasneje po potrebi omislila še mrtvega psa. Pisateljica tenkočutno, na duhovit način in z elementi otroškega govora utemeljuje notranjo logiko dekličinega razmišljanja, ki si prizadeva, da bi situacijo, na katero ne more vplivati, vzela v svoje roke. Ko ji naključni sprehajalec, ki zadnji hip ustavi Kiki pri pokončavanju psičke Mone, razkrije resnico, da se njenemu očetu s povečevanjem ali zmanjševanjem možnosti ne da pomagati, Kiki naposled sprejme dejstvo, da je negotovost preprosto treba sprejeti in se skupaj z mamo in babico junaško, skorajda zrelo, spoprime s kruto resničnostjo. Pripoved se konča z očetovo rešitvijo in njegovo trajno poškodbo, zgodba pa med vrsticami ponuja etični razmislek o mejah človekoljubja, ki na eni strani daje, na drugi pa prikrajšuje.

### **Hof, Marjolijn: Mama številka nič.**

Prev. Katjuša Ručigaj. Ilustr. Nina Meglič. Spr. besedilo Nataša Banko. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Prva zorenja, 158 str.

| P | 2. stopnja | spremno besedilo

| iskanje, matere, posvojitev



Marjolijn Hof, ki se je slovenskim bralcem prvič predstavila z večkrat nagrajeno knjigo *Majhna možnost*, nas tokrat ponovno navduši z realistično zgodbo o posvojenem dečku Fejzu, željnem spoznati svojo biološko mamo, poimenovano »mama številka nič«. Tenkočutna prvoosebna pripoved nas vodi skozi zapleten labirint otroške duševnosti, ki v dilemah in negotovosti išče pravi odgovor na najtežje vprašanje. Družbeno okolje je sicer v vseh pogledih podporno in spodbujevalno, a v končni odločitvi je Fejzo sam; bolj ko se približuje trenutek spoznanja, večji je notranji konflikt, manj je enoznačnih rešitev. Mama številka nič se vedno bolj približuje, a hkrati tudi oddaljuje; s svojo nesnovno prisotnostjo postavlja Fejza pred kočljiva vprašanja o poslanstvu družine, moči njenih vezi in razpok. Preplet navdušenja in strahu je razvit lucidno in psihološko prepričljivo, dečkovi odzivi na novonastalo situacijo so kompleksni. Avtorica nas tako z izjemnim posluhom za občutljivo problematiko popelje v samo jedro otroškega intimnega sveta, kjer skupaj z junakom doživljamo vzpone in padce najglobljih čustvovanj. Odprt konec pomirja in tolaži z dejstvom, da dokončna odločitev lahko počaka na jutri.

### **Hornby, Nick: Štala!**

Prev. Nataša Muller. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Žepnice, 256 str.

| M | 3. stopnja

| fantje, mladostniki, nosečnost, starši

Nicka Hornbyja poznamo predvsem kot pisatelja za odraslo publiko, z romanom *Štala* pa se je prvič preizkusil tudi v mladinskem žanru. Osrednja tema tega v prvi osebi napisanega romana je najstniška nosečnost, s katero se mora nenadoma soočiti glavni junak, šestnajstletni najstnik Sam. Njegova punca namreč nepričakovano zanosi in Samov svet se nenadoma obrne na glavo. Kljub v literaturi že nič kolikokrat uporabljeni temi najstniške nosečnosti knjiga prinaša svež in edinstven pristop k obravnavi osrednjega problema. K temu največ pripomore pisateljev slog pisanja ter iskrivi in ironični dialogi, ki nas popeljejo v mešanico jeze, zmedenosti, humorja, ljubezni in nepričakovanih ter presenetljivih dogodkov. Knjiga o napakah in ključnih življenjskih odločitvah, knjiga o tem, kako te lahko samo pet sekund nepazljivosti spravi v največje težave.

### **Jansson, Tove: Zima v Mumindolu.**

Spremna beseda Darinka Soban. Prev. Darinka Soban. Ilustr. Tove Jansson. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Pisanice, 124 str.

| C | 1. stopnja

| fantastična bitja, troli, zima | za branje v nadaljevanjih

*Zima v Mumindolu* je tretje v slovenščino prevedeno delo, v katerem spremljamo prigode Muminovih in njihovih prijateljev. Izgled teh junakov tudi v pričujoči knjigi morda celo bolje kot avtoričini opisi predstavijo njene črno-bele

ilustracije, ki pred bralca postavijo kopico fantazijskih bitij. Ta pa niso neobičajna samo na pogled, temveč so predvsem njihovi značaji tisti, ki jih napravijo posebne in nezamenljive, saj gre največkrat za prodorne ter izjemno pretanjeno izvedene karikature posameznih človeških značajskih potez. Tudi za Zimo so nadalje značilni natančni in poetični opisi narave, a ta je zrcalna slika tiste, kakršne smo sicer vajeni iz serije o muminih. Glavni junak namreč tokrat prvič izkusi temnejši letni čas, ki v prvi plan prinaša vse tisto, kar dela z bolj poletnim vzdušjem skrivajo v ozadju. Turobna in nekoliko metafizična plat sveta, kakršna se kaže predvsem z večinoma plašnimi in že zato nedoumljivimi bitji večne teme, je v Zimi sicer mehčana že sproti z znanim ekstrovertiranim karakterjem male Mi, predvsem pa s poanto: Mumin mora sprejeti tudi to plat svojega bivanja, saj se bo po eni strani lahko šele s tem otresel severnjaške zimske depresije in po drugi tudi prišel do globljega razumevanja bolj poletne plati življenja.

**Jansson, Tove: Nevidni otrok in druge zgodbe.**

Prev. Nada Grošelj. Ilustr. Tove Jansson. Ljubljana: Modrijan, 2008, 165 str.

| C | 1. stopnja

| fantastična bitja, troli

Ta zbirka devetih zgodb je četrto delo o muminih, ki je prevedeno v slovenščino (poleg Čarodejevega klobuka, Vražje kresne noči in Zime v Mumindolu). Odkar je finsko-švedska pisateljica, ilustratorica in slikarka Tove Jansson leta 1945 prvič objavila zgodbe o muminih, ki jih je sama tudi ilustrirala, so navdušile milijone bralcev po svetu; za svoje delo je prejela vrsto najvišjih nagrad, med drugim Andersenovo nagrado. Mumini so prikupna bitja, ki živijo v Mumindolu in imajo veliko človeških lastnosti, saj živijo čisto človeška življenja. Ob njihovih preprostih in vsakdanjih dogodkih se odpirajo vprašanja o značajskih posebnostih in medsebojnih odnosih (neodvisnost in medsebojna povezanost, prijateljstvo, spoštovanje tradicije, samozavest ...). Pisateljica prepriča s psihološko poglobljenim opisom značajev, orisi nordijske narave in zavzemanjem za občečloveške vrednote. Zgodbe se s svojim čudenjem nad svetom in življenjem dotaknejo tudi odraslih bralcev. Knjiga - ki je tudi oblikovana zelo lepo - je tako lahko (družinsko) branje v nadaljevanjih.

**Johnston, Julie: Adam in Eva in Uščipni me.**

Prev. Darica Majer Leban. Dob pri Domžalah: Miš, 2005, Z(o)renja, 270 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| dekleta, družina, hčere, matere, mladostniki, podeželje, rejništvo, samopodoba

Petnajstletno Saro Moone spoznamo med selitvijo k Huddlestonovim, ki bodo vsaj za nekaj časa postali njena nova rejniška družina. Johnstonova načenja zanimivo temo, raziskuje namreč tako odnos rejencev do rejniške družine kot do bioloških

staršev in ne nazadnje tudi do stalnih sprememb, ki obvladujejo njihova življenja. Avtorica se je posrečeno osredotočila na prelomno točko v življenju junakinje, ki sama po sebi narekuje dinamično notranje dogajanje ter omogoča izris kompleksnega karakterja. Bralci namreč sledimo zanimivemu procesu Sarine integracije v družinsko in družbeno življenje, ki se ji junakinja podzavestno predaja, zavestno pa upira, vse dokler zaupanje intuiciji vendarle ne prevlada nad strogim racionalnim nadzorom. Zgodba je podložena tudi z napetostjo v obliki sprva malce skrivnostne Ženske, ki se naseli v bližini in išče svojo hčerko, pri čemer s svojo prisotnostjo dodatno osvetli karakter glavne junakinje ter poskrbi za nekaj dramatičnih vzponov. Celotno dogajanje je predstavljeno trezno in z distanco, vendar prav zaradi tega učinkuje izjemno (čustveno) intenzivno. Adam in Eva in Uščipni me, za katero je Johnstonova prejela Governor General's Award, ki velja za najpomembnejšo kanadsko nagrado za mladinsko književnost, je izjemna knjiga, ki očara in prepriča prav z odsotnostjo vsakršnega sentimentalnega balasta.

**Joyce, James: Maček in vrag.**

Prev. Anja Štefan. Ilustr. Tomislav Torjanac. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, Velike slikanice, 22 str.

| C | 1. stopnja | za uro pravljič

| Francija, hudiči, mačke, mostovi, premetenost

Veliko ime irske in svetovne literature James Joyce, avtor Uliksesa, je napisal tudi kratko in preprosto zgodbo Maček in vrag, in sicer leta 1936 za svojega vnuka. Napisana je v obliki pisma, godi pa se v majhnem mestu ob reki Loari, ki je odrezano od sosednjega brega, kajti čez široko reko ni sezidanega niti enega samega mostu. Ko za težavo prebivalcev izve vrag, županu v zameno za eno človeško dušo ponudi most, imeniten in sploh najboljši, kar jih je kdaj stalo. Glavni mož mesta privoli in naslednje jutro dokaže, da ni pretkan samo vrag, ampak da ima tudi sam nekaj smisla za kupčije ... Duhovito zgodbico smo dobili v slikaniški obliki in pospremljeno oz. nadgrajeno z izvrstnimi umetniškimi ilustracijami mladega hrvaškega ilustratorja Tomislava Torjanca, ki je za prepoznavnost svojega imena poskrbel z zmago na mednarodnem natečaju za ilustrirano izdajo odmevnega romana Pijevo življenje Janna Martela. Knjiga velikega formata ni samo vizualno privlačna in skrbno izdelana slikanica, pač pa lahko služi tudi kot lekcija iz spoznavanja Joycea tako za najmlajše bralce kot tudi za starejše slikaniške navdušence, ki so se že prebili skozi katero od Joyceovih obsežnejših del.

**Kästner, Erich: Pikica in Tonček.**

Prev. Mile Klopčič, Tadeja Petrovčič Jerina. Ilustr. Walter Trier. Celje: Društvo Mohorjeva družba: Celjska Mohorjeva družba, 2008, 116 str.

| P | 2. stopnja | nov prevod, nova izdaja

Klasični otroški roman svetovno znanega nemškega mladinskega pisatelja, dobitnika Andersenove nagrade za življenjsko delo na področju mladinske književnosti, je nastal že leta 1931 in od tedaj dalje doživljal prevode v številne tuje jezike, tudi dramatizacije in filmske upodobitve. Čas mu ne more do živega, kar dokazujejo vedno novi in novi ponatise ter izdaje besedila, ki je med mladimi bralci še vedno živo, kot je še vedno aktualno njegovo humanistično sporočilo, to je prijateljstvo in medsebojna pomoč, ne glede na gmotni položaj družine in njen družbeni status, pa seveda medsebojni odnosi v družini in odnosi med odraslimi in otroki. Zanimiv je podatek, da smo Slovenci dobili prvi prevod tega literarnega dela že leta 1937. Opravil ga je Mirko Kunčič, temu je leta 1955 sledil prevod Mileta Klopčiča v knjižni zbirki Knjižnica Sinjega galeba. Tudi ta knjižna izdaja, ki je izšla po 15-ih letih po izidu zadnjega ponatisa, prinaša že kar klasičen Klopčičev prevod in ilustracije stalnega pisateljevega ilustratorja Walterja Trierja. Opozoriti velja, da je pri tej knjižni izdaji po dolgem času (le v 1. izdaji iz leta 1937 je čisto na koncu pridana Sklepna beseda in potem nikoli več) spet dodana Besedica za konec, ki jo je prevedla Tadeja Petrovčič Jerina. Vprašamo se lahko, zakaj je bila v vseh predhodnih izdajah manjkajoča.

**Kieri, Katarina: Ne ravno grški bog.**

Prev. Danni Stražar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Zorenja, 240 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, hrepenenje, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, učitelji

Protagonistka nagrajenega švedskega mladinskega romana je petnajstletna Laura, ki se na prvi pogled zaljubi v novega učitelja matematike, kar skrha in na preizkus postavi njeno prijateljstvo s sošolko Leno, ki je imela dotlej status Laurine najboljše prijateljice. Avtorica se zanimive in v mladinskem romanopisju, ki ga imamo na voljo v slovenščini, še ne pretirano »iztrošene« teme, torej ljubezni, ki jo mladoletnica čuti do starejšega moškega oz. učenka do učitelja, loti na učinkovit način: besedo prepusti Lauri, ki se izkaže za izjemno senzibilno, nagnjeno k razmišljanju in razčlenjevanju, hkrati pa sposobno spodobnih odmerkov (samo)ironije. Ne ravno grški bog je tako pretanjena pripoved o ljubezni, o prijateljstvu, odnosih med otroki in starši ter o odkrivanju in uresničevanju samega sebe, skratka roman o čustvih, ki pa nikakor ni razčustvovan, pač pa nežno zaziban v zimsko severnjaško pokrajino.

**Kočar, Tomo: Spet lumpi iz 3. a.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2008, Lumpi lumpasti, 57 str.

| C | 1. stopnja | za oklevajoče bralce

| dečki, družina, šola, vragolije

Prva knjiga simpatičnih kratkih zgodb sošolcev, lumpov iz 3. a, je izšla leta 2006, pred nami pa je že njeno drugo nadaljevanje. Spet lumpi iz 3. a je knjiga, polna duhovitih otroških domislic, vragolij in malih lumparij, s katerimi znajo navihanci pošteno popestriti življenje sebi in drugim. Tudi bralcem začetnikom, saj zgodbe niso prenaporne in predolge, ker pa so zabavne, utegnejo biti všeč tudi tistim, ki z branjem oklevajo. Šest novih zgodb – Majhen trapast pes, Planica, Mostnina, Zajec, Na morje! Dobra dela – ponuja predvsem šolske, družinske in počitniške dogodivščine, v katerih se bodo prepoznali zlasti mlajši šolarji. Zgodbe 3. a (Jureta, Jake, Bena, Gašperja, Erika, Polone, Ane ...) pripoveduje eden izmed lumpov, prvoosebni pripovedovalec brez imena, ki komentira vsakdanje pripetljaje, ki so nezadržno zabavni zlasti zaradi naivne otroške perspektive, tipiziranih likov (požrešnež, »glavca«, tožibaba, piflarka ipd.), predvsem pa zaradi situacijskega in besednega humorja, ki zaokroža in poantira zgodbice, ki so prav simpatična slovenska različica Goscinyjevega Nikca.

**Kočar, Tomo: Lumpi iz 3. a so romantični.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2009, 56 str.

| C | 1. stopnja | za oklevajoče bralce

| fantje, ljubezen

Prva knjiga simpatičnih in duhovitih zgodb sošolcev, lumpov iz 3. a, je izšla leta 2006, naslednja z naslovom Spet lumpi iz 3. a pa leta 2008. Pred nami sta tako že tretje in četrto nadaljevanje s skupno dvanajstimi novimi zgodbami, ki ohranjajo pripovedni nivo, kot smo ga vajeni iz preteklosti. Prva, Lumpi iz 3. a so romantični, prinaša šest tematsko povezanih pripovedi iz šolskega in družinskega življenja, ubranih na nežnejše strune, čustva, kakršna se razplamtijo na valentinovo, za 8. marec, na porokah pa tudi na počitnicah, če se le prikaže primerna oseba nasprotnega spola. Druga knjiga, Lumpi iz 3. a in lumpi iz 3. b, je njeno nasprotje. Vseh šest tematsko povezanih zgodb namreč opeva temo o šolskih pretepih, stavah in tekmovanjih, skratka pravih »moških« akcijah, in povzdiguje borbenost in rivalstvo med ajevci in bejevci, pa naj gre za kidanje snega, stavo s sladoleadno torto, novoletno zabavo ali rabutanje češenj. Fantovske zgodbe, polne domislic, vragolij in malih izvirnih lumparij, so primerne za bralce začetnike in oklevajoče bralce.

**Kočar, Tomo: Lumpi iz 3. a in lumpi iz 3. b.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2009, Lumpi lumpasti, 56 str.

| C | 1. stopnja | za oklevajoče bralce

| šola, vragolije

**Kočar, Tomo: Lumpi iz 3. a se ne dajo.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2010, 57 str.

| C | 1. stopnja |  
| šola, vragolije

Lumpi iz 3. a se ne dajo je že peta zbirka kratkih zgodb, ki so se med slovenskimi otroki dodobra »prijele« in katerih kakovostna raven tudi z novimi dogodivščinami ne popušča. Šest novih zgodb z različnimi temami iz šolskega in družinskega življenja povezuje izrazito fantovska pripovedna perspektiva, kar pomeni, da so pripovedi polne akcije, nabritih domislic, nagajivosti ter iskrenih komentarjev, s katerimi lumpi bistro opazujejo in ocenjujejo reakcije odraslih (staršev, učiteljev, sosedov), zlasti njihovo vzgojno nebogljenost, ki lumpom omogoča, da se zmeraj znova znajdejo po svoje. Tako ustanovijo super uspešno podjetje, spravijo v zadrego šolsko psihologinjo in se nadvse navdušujejo nad ponesrečenimi kemijskimi poskusi učitelja za nadomeščanje. Vragolije lumpov iz 3. a zaradi svojega humorja in naivne odkritosrčnosti spominjajo na Nikčeve šolske dogodivščine Reneja Goscinnyja, kar pa nikakor ni mišljeno kot očitek.

**Kočar, Tomo: Lumpi iz 3. a so (ne)kulturni.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2011, Lumpi lumpasti, 55 str.

| C | 1. stopnja | humor, za oklevajoče bralce  
| šola, vragolije

**Kočar, Tomo: Lumpi iz 4. a.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Zavod Tolovaj, 2011, Lumpi lumpasti, 55 str.

| C | 1. stopnja | humor, za oklevajoče bralce  
| šola, vragolije

**Kolbič, Gabrijela: Ljubo doma.**

Ilustr. Urška Stropnik Šonc. Maribor: Pivec, 2011, 43 str.

| C | 1. stopnja | humor  
| aparati, gospodinjstvo

**Koren, Majda: Eva in kozel.**

Ilustr. Suzi Bricelj. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006, Deteljica, 88 str.

| C | 1. stopnja  
| deklice, družina, koze, nevidni prijatelji, šola

Knjiga prinaša dvajset kratkih, skrbno pretehtanih in psihološko utemeljenih besedil, ki razkrivajo avtoričin pretanjen posluh za čustveni svet otroka. Notranji monologi sedemletne Eve, ki se ob ločitvi staršev pogumno prilagaja novim razmeram, so prepričljiv prikaz vsakdanjih otroških problemov, povezanih s šolo in z družino, znotraj katerih zaslutimo Evino izgubljenost. Skicozno

zasnovane pripovedi povezuje osrednja tema, Evino namišljeno prijateljevanje s plišastim kozlom; gre za fantazijskega zaupnika, ki si ga je deklica ob čustveni prikrajšanosti prisiljena izmisliti, da bi obvladala nove razmere. Ta Evina osamljenost, ki jo avtorica zelo občutljivo nakaže med vrsticami, je še posebno izstopajoča zaradi osrednje vloge, ki jo Eva dodeli oživljeni igrači, ne po naključju očetovemu darilu, ki morda namiguje na njegovo razmerje do bivše partnerke in hkrati na Evin razdvojen odnos do njega. Za Evo je kozel edina stalna vez z odsotnim očetom in predstavlja željo po njegovi podpori, humorju, razumevanju in pomoči. Tako ima namišljeni svetovalec pomembno vlogo zlasti pri predelovanju dekličine agresivnosti v odnosu do sošolcev, kar ohranja Evino psihično ravnovesje in nakazuje optimistično razrešitev.

**Kos, Gaja: Grdavši.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 35 str.

| C | 1. stopnja | humor, za branje v nadaljevanjih, za začetno samostojno branje  
| besedne igre, pošasti

Prvenec prevajalke in literarne kritičarke prinaša šest zgodbic iz življenja hudomušnih in grdo-prikupnih bitij, ki v resnici posebejajo tisto vedenje otrok, s katerim imajo navadno odrasli hude probleme, predvsem tisti, ki se nikoli ne opazujejo. Ob avtoričinem spretnem preigravanju jezika se med vrsticami ponuja verjetnost, da se grdavši pravzaprav rojevajo takrat, ko se odrasli zgrdujejo nad otroki, neizmerno radovednost in slo po grdovanju pa grdavšem vzbujajo s svojimi nedoslednostmi, ki jih počasi utrjujejo v pregovore in reke. In komaj je avtorica dahnila grdavše na plano, že so se spajdašili z ilustratorjem; kot bi ga čakali, da gre z njimi razgrajat v galerijo, se hecat v gore in se sploh imeti v njihovi družbi čohovsko dobro.

**Kovač, Polonca: Težave in sporočila psička Pafija.**

Ilustr. Marjan Manček. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Deteljica, 74 str.

| C | 1. stopnja | ponatis, spremna beseda  
| kmetija, psi, sožitje, strpnost, živali v domišljiji

Polonca Kovač (1937) je napisala vrsto otroških in mladinskih del; pričujoče delo predstavlja eno njenih pomembnejših, saj gre v resnici za priljubljeno in kakovostno kanonsko besedilo. Prvič je izšlo leta 1986 in tole je že peti izid. Upoveduje vrsto težavnih dogodivščin v odraščanju psička Pafija v novem okolju ter njegovo prilagajanje skupnemu življenju z drugimi živalskimi prebivalci kmetije. Kužek sporoča vrsto modrosti, med njimi je morda najpomembnejša ta, da je za dobre medsebojne odnose potrebno veliko strpnosti, sprejemanja in razumevanja. Za ščepec napetosti pa poskrbita dve sumljivi osebi, ki pa ju - seveda! - Pafi užene v kozji rog. Pripoved je tekoča in humorna, dialogi gibki in duhoviti, kar prispeva k temu, da je besedilo prijetno tako za glasno branje

mlajšim otrokom kot odlično čtivo za začetne samostojne bralce. Razgibanost Pafijevega odraščanja ter bogate medsebojne odnose prebivalcev na kmetiji odlično upodablja tudi ilustracije Marjana Mančka.

**Kovačič, Lojze: Zgodbe iz mesta Rič-Rač in od drugod.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: Študentska založba, 2011, 103 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava, ponatis, spremna beseda

| dečki, igra, otroštvo, problemi najmlajših

Zbirka kratkih zgodb uveljavljenega slovenskega pisatelja, ki je prvič izšla leta 1962, je tokrat doživela novo izdajo z novimi ilustracijami. V pripovedih, v katerih so glavni junaki večinoma otroci, avtor izhaja iz realnih vsakdanjih situacij (iz otrokovega strahu pred temo, sladkosnednosti, raztresenosti, bahaštva, zmerjanja ipd.), ki so se mu zasidrale v spomin, saj jih je, kot zatrjuje v svoji spremni besedi, doživel v času lastnega otroštva ali pa v obdobju, ko sta odraščala njegova sinova. Zgodbe so prav zato še danes aktualne, četudi so bile napisane pred petdesetimi leti, hkrati pa je Kovačiča v njih enkrat bolj, drugič manj izrazito odnašalo v svet igre, domišljije in celo fantastike (ko se npr. fantek po nitki spusti skozi okno na dvorišče, prileti na tla, napravi luknjo v zemljo, leti skozi in se naenkrat znajde na planem na drugem koncu sveta, kjer se začne njegova nenavadna dogodivščina), s čimer so teksti pridobili in do danes ohranili brezčasno pravljичno dimenzijo, ki vabi k branju nove in nove bralce.

**Kovič, Kajetan: Moj prijatelj Piki Jakob.**

Ilustr. Jelka Reichman. Spr. beseda Kajetan Kovič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Deteljica, 122 str.

| C | 1. stopnja | ponatis, spremna beseda, za branje v nadaljevanjih

| dečki, igrače, medvedi, učitelji

Zbirka kratkih zgodb Kajetana Koviča, enega osrednjih slovenskih literarnih ustvarjalcev, vsekakor sodi v klasiko slovenske literature za otroke in tudi med kanonska šolska besedila (prvič je izšla leta 1972, pričujoča izdaja je že 12. natis). Glavna književna oseba je igračka, plišasti medved, njegov učitelj v medvedji šoli je majhen deček, ravnatelj pa je njegov oče, ki opisuje različne prigode, ki jih doživljata medvedek in njegov lastnik. Knjiga je zgrajena iz več zgodb oz. poglavij (Francoska solata, Piki igra šah, Medvedja mamica, Kdo je Piki ...), v katerih se igra in domišljija prepletata z realnimi dogodivščinami dečka in njegove družine. Zgodbe so pristrčne, nevsiljivo vzgojne, lepo jih dopolnjujejo ilustracije Jelke Reichman. Zgodbe so s svojim družinskim dogajalnim okoljem vsekakor primerne za družinsko branje.



**Kraan, Hanna: Čavknjena čarovnica spet razsaja.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Annemarie van Haeringen. Ljubljana: Sodobnost International, 2011, Čudaške prigode, 158 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke

| čarovnice, živali v domišljiji

**Kuijer, Guus: Knjiga vseh stvari.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Nina Meglič. Spr. beseda Irena Miš Svoljšak. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, Najnaj, 121 str.

| P | 2. stopnja

| nasilje, vera

Zgodba nizozemskega pisatelja se dogaja leta 1951 v Amsterdamu. Thomas je občutljiv fant z bujno domišljijo, odrašča v družini z nasilnim očetom, verskim fanatikom, ki nima smisla za humor. Pretepa tako njega kot mamo, ki se mu ne upata upreti; starejša najstniška hči se mu pravzaprav še najbolj postavlja po robu. Thomas ima zvezek, »knjigo vseh stvari«, v katero zapisuje svoja opažanja in občutenja. Med drugim zapiše: »Ko odrastem, bi bil rad srečen človek.« Thomas zaradi nasilnega očeta trpi in prosi boga, da bi mu pomagal. Na pomoč mu priskoči malce nenavadna soseda, za katero vsi otroci v okolišu mislijo, da je čarovnica. Sluti, kaj se dogaja v njegovi družini; opogumlja ga, da bo lahko srečen le, če se ničesar ne bo bal. Thomasu se tedaj začno dogajati nenavadne, odločilne stvari. Pomembno vlogo ob tem odigrajo tudi knjige in branje! Pripoved, ki skozi otroški pogled delno obravnava tudi tabu temo - religijo, je namenjena sicer najstnikom, toda tako silovito in izjemno branje se bo prav gotovo dotaknilo tudi odraslih.

**Kuijer, Guus: Naj ljubezen gori kot plamen, amen.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Alice Hoogstad. Dob pri Domžalah: Miš, 2006, 86 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| deklice, družina, očetje, odraščanje, večkulturnost

Večkrat nagrajeni nizozemski avtor skozi duhovit in iskren samogovor enajstletne Polleke, bodoče pesnice in razmišljujoče najstnice, prepričljivo in z dobršno mero sentimentalno ironičnega humorja predstavi sodobno (nizozemsko) družbo in njene aktualne probleme. To so zlasti večkulturnost in s tem povezana nestrpnost do drugih kultur, razpad klasične družine in pojav njenih novih oblik ter iz tega izhajajoč občutek brezcilnosti ter razrahljane vloge staršev, ob katerih se morajo otroci znajti po svoje. Polleke se tako upravičeno sprašuje, zakaj odrasli nikoli ne razumejo, kaj se sme in kaj ne, saj se ji ob ločeni mami, ki se svojeglavo zaplete s hčerininim učiteljem, in očetu, sanjaču in delomrznežu, zasvojenemu z mamili, zastavlja kup vprašanj o lastnih starših. Prav tako težavni, a na drugačen

način, so starši njenega izvoljenca, sošolca Maročana: ob njem je ne vidijo radi zaradi kulturnih razlik med mladima. Venomer ljubka kritika sodobne razvite družbe in negotovega odraslega, ki ne zmore ali ne zna sprejemati svoje vloge in na katerega otrok ne more vedno računati, je vendarle izražena prizadeto, prvoosebno, skozi usta odraščajočega otroka, ki se postopoma otresa svoje naivnosti in prihaja do novih spoznanj o svetu odraslih. V tem smislu je mogoče pripoved brati tudi kot najstniški napotek staršem, naj že končno odrastejo.

**Kuijer, Guus: Raj je tukaj in zdaj.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Alice Hoogstad. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 115 str.

| P | 2. stopnja

| dekleta, družina, očetje, odraščanje

Prikupno zgodbo o enajstletni Polleke znanega nizozemskega avtorja smo imeli priložnost spoznati že leta 2006 pod naslovom Naj ljubezen gori kot plamen, amen. Tudi tokrat nas nove dogodivščine odločne najstnice ne razočarajo; prve ljubezenske negotovosti, boleča spoznanja o očetu, mamina poroka z učiteljem, vmes pa neskončno drobnih, prismuknjeno igrivih situacijskih spodrslijajev in zadreg, ki rahljajo težo odločitev, neizrečenih želja in strahov. Prodorke domislice mlade pesnice - »vnaprejški«, »domača žival« telička Polleke, nenavadne molitve in seveda poezija - kljub razpršeni spontanosti spretno povezujejo rdečo nit zgodbe in zaokrožujejo njeno celovitost. V nasprotju z negotovostjo in neodgovornostjo, ki jo na vsakem koraku udejanja »odrasli«, se v sicer neobvezni in razposajeno dinamični formi odkrivajo Pollekina dejanja kot nadvse zrela, trezna in premišljena. Senzibilna prvoosebna pripoved tako z neposrednim prijemom osvetli nekaj temeljnih problemov in dilem, s katerimi se (prepogosto) srečuje sodobni otrok in mladostnik.

**Kuijer, Guus: Ko sreča trešči kot strela.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Alice Hoogstad. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 119 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del enotne zgodbe, za pogovore o knjigah

| dekleta, družina, ljubezen, odraščanje, prijateljstvo, priseljenci, šola, večkulturnost

Tretja knjiga o živahni, radovedni in odločni deklici Polleke je, tako kot prvi dve, napisana v prvi osebi in tudi večina junakov je bralčevih starih znancev: dekličina mama in njen novi partner - Pollekin učitelj, njen izgubljeni očka, pa babica in dedek, fant Mismoen in najboljša prijateljica Caro; a vse le ni tako, kot je bilo, kajti Pollekin razred dobi novo sošolko, skrivnostno Mehičanko Consuelo, ki govori in razume le špansko. Knjiga se loteva vprašanj vere, revnega sveta in vojn oz. drugih in drugačnih kultur in družb, zaljubljenosti, iskanja samega sebe in nevarnosti, ki prežijo na otroke. Kratek, črno-belo vinjetno ilustriran roman Ko

sreča trešči kot strela je torej besedilo o strahu, upanju, željah, žalosti in veselju, ki v ospredje postavlja pomen prijateljstva, tako kot prejšnja dva pa se pomudi tudi pri družinskih odnosih. Čeprav je knjiga že tretja po vrsti, še ni izgubila svojega začetnega naboja in čara. Nasprotno, je topla, nežna in nabrita (skratka takšna, kakršna je njena protagonistka), na prvi pogled preprosta, po drugi strani pa posejana z drobnimi modrostmi in spoznanji, ob katerih se bralec lahko tudi globoko zamisli – ali pač ne, kot mu v danem trenutku ustreza.

**Kuijer, Guus: Čez obzorje z vetrom na morje.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Alice Hoogstad. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, 109 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| bolezni, dekleta, družina, odraščanje, smrt, večkulturnost, zapostavljenost

To je četrta iz zbirke petih knjig o deklici Polleke nizozemskega pisatelja Guusa Kuijera, prejemnika prestižne nagrade ALMA 2012, čigar – po njegovem mnenju – najboljšo knjigo z naslovom Knjiga vseh stvari že tudi imamo v slovenskem prevodu (Miš, 2008). V tej knjigi je Pollekin očka sicer ozdravljen zasvojenosti, toda ob povratku s Tibeta se ovija v čudaško obleko. Mama in njen novi partner, Pollekin učitelj, se poročita in priredita veliko zabavo. V znanih – v prejšnjih zgodbah že obravnavanih – okvirih večkulturnosti, novih oblik družine, zrahljane vloge staršev idr. pa se tokrat Polleke sprašuje predvsem, kaj ljudje mislijo s tem, ko pravijo, da iščejo svoj jaz, in tudi to, kje se skriva jaz njenega maroškega fanta Mimeona. K razmišljanju o bistvu življenja in o smrti jo sili tudi dejstvo, da je dedek zelo bolan in v bolnišnici. Prvoosebna pripoved razmišljujoče deklice, tudi bodoče pesnice, torej nikakor ne zgublja naboja in čara, nasprotno, celo pogloblja se. V svoji prepričljivosti in privlačnosti (p)ostaja ne le kakovostno branje za mlade, ampak vse bolj tudi za odrasle.

**Kuipers, Alice: Življenje na vratih hladilnika.**

Prev. Gordana Kaisersberger. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2008, Na robu, 230 str.

| M | 3. stopnja

| bolezni, dekleta, komunikacija, matere, pogovori, smrt

Neizprosno tempo življenja diktira odnos med materjo samohranilko in njeno odraščajočo hčerko Claire; ker se preprosto ne utegneta srečati, se sporazumevata s sporočilci na vratih hladilnika. Tako postane njun dnevni dialog okrnjen na nekaj skromnih vrstic, ki v prepletu naklonjenosti in očitkov razkrivajo vsakodnevne skrbi in obveznosti. S postopnim sestavljanjem komunikacijskih drobcev se pred nami razgrne kompleksen odnos, ki v senci materine bolezni neizbežno vodi v pretresljivo bolečino prezgodnjega odraščanja, osamljenosti in izgube. Čustveno zgoščene izpovedi opozarjajo na pomembnost kvalitete

medsebojnih odnosov, še posebej pa velja pohvaliti mozaično tehniko nizanja minimalističnih zapisov, s pomočjo katere se avtorica kljub mestoma vznesenim in burnim odtenkom spretno izogne patetičnemu balastu.

**Laird, Elizabeth: Košček zemlje.**

Prev. Karmen Vidmar. Ljubljana: Grlica, 2005, Romani Grlica, 243 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| fantje, nogomet, odraščanje, Palestina, vojna

Odličen problemski roman na izviren način ubesedi sicer že mnogokrat obdelano temo palestinsko-izraelskih spopadov, in sicer z zgodbo o skupini palestinskih najstnikov, ki jim uspe v nemogočih, skoraj vojnih razmerah zavarovati svet svojih otroških iger, s tem pa tudi svojo osebnostno integriteto. Poleg »malih vojnih iger«, ki so naperjene proti zavojevalcem, jim uspe v krutih razmerah zadržati svojo notranjo trdnost s pomočjo nogometa, ki ga igrajo na težko in z lastnim delom pridobljenem koščku zemlje. Tega skrbno varujejo, saj v njihovem otroškem svetu predstavlja simbol miru in svobode, kar še posebej velja za skoraj dvanajstletnega Karima, katerega zorenje je avtorica zaokrožila ob seznamu desetih najboljših stvari, ki jih deček želi uresničiti v svojem življenju. Na ta seznam fant ob koncu pripovedi doda še zadnjo, deseto in najpomembnejšo željo. Ta vznikne kot plod njegovega osebnostnega razvoja in zrelega razmisleka ter vodi od superjunaka, osvoboditelja Palestine, do mladega odraslega, ki ima realna pričakovanja: obstati na tem koščku zemlje in živeti v miru. Roman odlikuje tudi pripovedna perspektiva, ki želi ohraniti nevtralnost in ne favorizira niti ene niti druge sprte strani, temveč zmore celo v sovražniku ugledati njegovo človečnost in ranljivost.

**Le Guin, Ursula K.: Čarovnik iz Zemljemorja.**

Spremna beseda Dušan Ogrizek. Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Ruth Robbins.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Srednji svet, 224 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, čarovništvo, zmagi

V približno štirih desetletjih, ki so minila od nastanka izvirnika do izida njegovega slovenskega prevoda, se je Čarovnik iz Zemljemorja dodobra uveljavil kot prvi del enega izmed klasičnih ciklov sodobne fantastije. Le Guinova nas v fantazijski svet romana popelje prek spiralne poti, ki jo opravi naslovni junak Ged. Tako njegove prigode na poti kot raznoliki kraji in liki širnega arhipelaga so nam pri tem podani z nekoliko privzdignjenim jezikom, ki pa je obenem skrivnostno zadržan in prek pronicljive ekonomije besed neprestano izraža izvrsten občutek za stvarnost. Ob takšnem jeziku lahko uživamo tudi v slovenskem prevodu, dragocenem izdelku očeta sodobnega prevajanja za mlade, ki le redko zgreši bistveni odtenek izvirnika, največkrat pa resnično osupne s preciznostjo svoje prevodne

interpretacije. A kakor koli, spiralna pot je tudi simbol Gedove zasebnosti, saj na klasičnem popotovanju razvojnega romana opravi prvi krog osebne rasti: od dobesedno brezimnega pastirčka z zakotnega otoka prek jeznega in nadarjenega mladeniča do mladega moškega, ki je sposoben sprejeti lastno senco. Prav skozi takšno osebnostno rast se še najbolj očitno kaže sicer venomer prikrita, a poglobljena svetovnonazorska in etična plat dela, ki jo je avtorica akademskega pedigreja osnovala predvsem na Jungu, dognanjih novejši antropologije in vzhodnjaških filozofijah.

**Le Guin, Ursula K.: Atuanska grobnica.**

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Gail Garraty. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006, Srednji svet, 176 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| čarovnice, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija

Če koga, potem bi za doktorico fantastične pripovedi zagotovo lahko imenovali ameriško pisateljico Ursulo Le Guin. Prvič smo se z njo srečali v odličnem prevodu prve knjige iz cikla o Zemljemorju, v Čarovniku iz Zemljemorja. V Atuanski grobnici, drugem delu cikla, spremljamo usodo deklice, ki je od rojstva določena za svečenico Grobnice in s tem za varuhinjo zaklada, skritega nekje v podzemnem labirintu. Dajo ji ime Arha, Požrta žena, postane nedotakljiva in po štirinajstem letu bo postala vrhovna gospodarica samotnega sveta znotraj obzidja grobnic. A ta nedotakljivost pomeni tudi praznjenje srca in zavedanje o sebi, oblast pa v resnici pomeni oblast nad samoto, temo in brezimnim. Prvi vzgib, ki jo vabi k zavedanju, je izkušnja z žensko kot tekmico, ko se kot najstnica spopade s svojo nadzornico Kossil. Počasi spozna obstoj dvoma in nevere, odločilno pa na njen ponovni vzpon v življenje vpliva srečanje z magom Tenarjem, ki se pri poskusu kraje grobničnega zaklada ujame v past, v kateri bi ga morala Arha pokončati. Njuna srečanja rodijo zaveznitvo, Arha se osvobodi feminizma v zameno za vlogo sopotništva, ta pa obema pomaga k osvobajanju in osebni rasti. Kljub mnogim odlikam, ki prežemajo vse nivoje tega romana, se mojstrstvo pisateljčinega pisanja kaže zlasti v skoraj fizično občutenem vzdušju, v katerem spremljamo sago o Arhi.

**Le Guin, Ursula K.: Poslednja obala.**

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Gail Garraty. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Srednji svet, 231 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija

Poslednja obala je tretja iz serije štirih knjig iz klasičnega cikla fantazijske književnosti Saga o Zemljemorju priznane pisateljice Ursule K. Le Guin, ki je začel izhajati že davnega leta 1968. Sago o Zemljemorju po pomembnosti

uvrščajo ob bok Tolkienovemu Gospodarju Prstanov, osvojila pa je tudi vrsto pomembnih literarnih nagrad. Zemljemorje je izmišljen svet, poln otokov, otočij in zalivov, kjer igrajo glavno vlogo magija, čarovniki, demoni in zmaji. Skozi fantastično zasnovane kraje in neobičajno zgodbo nas vodi pripoved o življenju in dogodivščinah najprej čarovniškega vajenca, v tretji knjigi pa že Arhimaga Geda. V tretjem delu v Zemljemorju nastopijo nemirni in vznemirljivi časi; čarovniki pozabljajo čarne besede, uroki izgubljajo svojo moč, ljudi zajameta obup in strah. Svetu, katerega bistvo je magija, grozi konec. Arhimag Ged se v spremstvu mladega prestolonaslednika Arrena odpravi na dolgo in naporno popotovanje v neznani svet, svet onkraj meja smrti, po odgovore in rešitev, s katero bi Zemljemorju povrnil svetlobo in magične moči. Avtorica nas tudi v tretjem delu očara s svojim nekoliko skrivnostnim, magično zapletenim in privzdignjenim jezikom ter nam skozi celotno zgodbo tankočutno nakazuje nov pogled na zavedanje in sprejemanje samega sebe.

**Le Guin, Ursula K.: Tehanu.**

Prev. Dušan Ogrizek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Srednji svet, 244 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah

| čarovniki, čarovništvo, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija, samopodoba, spol, zlorabe, ženske

»Zakaj ljudje počnemo, kar počnemo?« je ključno vprašanje četrte knjige Sage o Zemljemorju. Tu skleneta ločeni odisejadi po fantazijskem arhipelagu Ged, ki iz zgubljenega dečka in čarovniškega vajenca dozori v mogočnega rokejskega arhimaga, ter Tenar, ki iz deklice Arhe, temačni grobnici žrtvovane svečenice, dozori v svobodoljubno gontsko gospodarico. Odločujoči lik te knjige je deklica Tehanu, ki jo ostarela in ovdovela Tenar sprejme v varstvo pred okrutnimi ljudmi. Odločujoč zato, ker se zaradi nje Ged in Tenar, ki sta se spoznala v Atuanski grobnici, zdaj izmučena in razočarana končno spet srečata in ker ju v okoliščinah, ki postavljajo vse njuno upanje pod vprašaj, reši prav Tehanu. Čeprav so Ged, Tenar in Tehanu epski junaki, so »iz mesa in krvi« in v pretanjenih odtenkih slikajo žensko in moško naravo, vsako s svojimi izjemnimi danostmi in tragičnimi nemočmi, hkrati pa se v posameznih trenutkih izpostavijo kot osebnosti in presegajo ti dve vlogi tam, kjer ju želi zakoličiti stereotip družbe. Tehanu predstavlja tudi vrh izvirnega obračuna sage z nasiljem, še posebej z nasiljem nad ženskami. Zaradi svoje umetniške in etične teže, ki ju podpira tudi odličen prevod, bi povsod, kjer v šolah govorita Homer in Tolkien, morala imeti besedo tudi Ursula Le Guin.

**Lebert, Benjamin: Ptič je vran.**

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2005, Najst, 99 str.

| M | za pogovore o knjigah

| fantje, mladostniki, nasilje, spolnost

V drobnem, a silno vznemirljivem romanu *Ptič* je vran se prepletata zgodbi dveh mladeničev, ki za eno noč po naključju postaneta cimra v spalnem kupeju vlaka. Henry v vzdušju »anonimne zaupnosti« Paulu pripoveduje o nedavnih pripetljajih – v obliki dolgega monologa, ki le redko prestopi v dialog, prekinjajo ga le Paulovi spomini, ki jih deli z bralcem, ne pa tudi z zgovornim Henryjem. Lebert izjemno spretno v zgodbi obeh mladeničev izmenično vstavlja namige (na primer v obliki nenavadnih stranskih oseb in prav takšnih detajlov) na nekaj zloveščega, kar se ima zgoditi oz. razkriti, tako da skrivnostnost in napetost ves čas enakomerno visita nad obema fantoma in njunima zgodbama. Bistvena odlika romana torej tiči prav v domišljjeni kompoziciji, ki avtorju nudi ogrodje za natančno odmerjanje smernic, ki bralca zvito usmerjajo – v slepe ulice. Lebert konec koncev zavaja že s tem, ko odmeri večino prostora zgodbi, ki se na koncu izkaže za manj usodno. Prav do šokantnega konca torej ni jasno, kam vse skupaj vodi, in prav v tem je čar knjižice, ki dokazuje, da kvaliteta ni v nikakršnem razmerju s kvantiteto. Romanu tako lahko očitamo le dejstvo, da Paulov specifično odsekan način govora mestoma privzame tudi Henry, zaradi česar dobimo občutek, da je Lebert nekoliko zanemaril vlogo jezika, ki jo ima le-ta lahko pri izgradnji literarnega lika.

**Leeuwen, Joke van: Čivl**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Ilustr. Joke van Leeuwen. Dob pri Domžalah: Miš, 2007, 154 str.

| P | 2. stopnja | naslovniško odprta pripoved, za pogovore o knjigah  
| ptice, samopodoba, svoboda

O večkrat nagrajeni knjigi nizozemske pisateljice, za katero je sama prispevala ilustracije in jih popestrila z izvirnimi besednimi igrarijami, izmišljijami in rimarijami, ni mogoče govoriti enoznačno. Je namreč večplastna, lirčna in simbolično-problemska pripoved o zakonskem paru Idi in Edu, ki najdeta nenavadno bitje, pol deklico pol ptico, jo posvojita in začneta zanj skrbeti kakor za lastnega otroka. Kljub njunemu prizadevanju pa je Ptička svobodno bitje, ki na veliko žalost svojih »staršev« odleti, brž ko je mogoče, zato se odločita, da jo bosta poiskala. Prav iskanje neujemljivega, ki je vedno nekje blizu, a vedno tudi daleč in nedosegljivo, pa je vodilni, čeprav donkihotski motiv pripovedi, saj ostajata Ida in Edo, ki iščeta Ptičko skupaj z osamljeno deklico Lučko in razočaranim reševalcem, »praznih rok«. Utrujeni od dolge poti pristanejo v »hiši počitka«, kjer naletijo na ljudi sorodnega kova – vsi so utrujeni od življenja, v katerem so fantazije, strahovi in sanje zamenjali resničnost. Vedno aktualna tema: kje potegniti mejo med resničnim in izmišljenim, o čemer se sprašuje tudi reševalec, nakazuje možnost, da fantazijsko zgodbo o Ptički lahko beremo kot realistično zgodbo o domišljijah in neizpolnjenih željah ljudi, ki poskušajo doseči nedosegljivo. Poleg večplastne sporočilnosti navdušuje zlasti avtorčin osebni slog, ki se svobodno spreletava od fantazijskega v realno in ju želi prikazati kot nedeljiva.

**Levoy, Myron: Čarovnica s Četrte ulice in druge povesti.**

Prev. Uroš Kalčič. Ilustr. Boštjan Plesničar. Ljubljana: Modrijan, 2011, 198 str.

| P | 2. stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku, besedilo tudi v obratni smeri

| New York, predsodki, prijateljstvo, priseljenci

Myron Levoy (1930) je ameriški pisatelj, pesnik in dramatik, ki ustvarja tako za otroke kot odrasle. To je prvo delo tega avtorja, prevedeno v slovenščino. V zbirki je osem zgodbic, ki opisujejo vsakodnevno življenje različnih emigrantov (družin, otrok, posebnežev), ki so se v iskanju boljšega življenja znašli v najemniških stanovanjih v isti stavbi in na ulicah New Yorka. Povesti so v osnovi realistične in opisujejo njihovo dokaj težko in skromno življenje v novi domovini Ameriki, vendar so napisane prijetno, duhovito, z otroške perspektive in z očmi, ki so se sposobne čuditi, se bati, verjeti v pravljice, čarovnice, obenem pa se tudi smejati, se veseliti in igrati. So zgodbe o domotožju, novih začetkih, novih prijateljih in o človeški iznajdljivosti, ki je iz majhnega stanovanjca sposobna narediti pravi pravcati zelenjavni vrt. Izdaja je dvojezična, na eni strani slovenski tekst, na drugi angleški, ker je prevod podprlo ameriško veleposlaništvo v Sloveniji. Prevod je dober, zgodbe prikupne, prijazne, a obenem resne, na trenutke čudaške, pravljичne in celo magične.

**Lewis, Clive Staples: Zgodbe iz Narnije. Zadnja bitka.**

Prev. Miriam Drev. Ilustr. Pauline Baynes. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Srednji svet, 176 str.

| P | 2. stopnja | nov prevod, nova izdaja

| fantastična bitja, fantastični svetovi, vzporedni svetovi

Zgodbe iz Narnije prihajajo drugič med slovenske bralce, tokrat v celovitem prevodu Miriam Drev (ki je ob prvem izidu zbirke v letih 1994-1997 pri celjski Mohorjevi družbi prevedla le prvi dve deli). Clive Staples Lewis (1898 - 1963), britanski pisatelj irskega rodu, je bil Tolkienov sodobnik in sodelavec na oxfordski univerzi. Njegove Zgodbe iz Narnije veljajo za klasično svetovno književnost, prevedene so v mnoge jezike, večkrat so prenesene v druge medije. Veljajo za eno temeljnih fantastičnih pripovedi, in sicer ne le zaradi časa nastanka, ampak predvsem zato, ker so v vseh pogledih izbrušene v mojstrsko literaturo. Štirje otroci v stari vili odkrijejo skrivnostno omaro in skozi njo vstopijo v pravljичno deželo Narnijo, v kateri se dogajajo nenehni boji med dobrim in zlim. V sedmih delih, ki je vsako zase zaokroženo, doživljajo različne pustolovščine in odločilno posegajo v zgodovino Narnije. V dogodkih in osebah fantazijske dežele se prepletajo elementi iz grške, rimske in skandinavske mitologije, svetopisemskih zgodb in tradicionalnih pravljичnih motivov, ki so prepričljivo vključeni v novo celoto domišljijskega sveta, prežetega s krščanskim svetovnim nazorom.



**Lewis, Clive Staples: Zgodbe iz Narnije. Srebrni stol.**

Prev. Miriam Drev. Ilustr. Pauline Baynes. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Srednji svet, 209 str.

| P | 2. stopnja | nov prevod, nova izdaja

| fantastična bitja, fantastični svetovi, vzporedni svetovi

**Lindgren, Astrid: Detektivski mojster Blomkvist.**

Prev. Nada Grošelj. Ilustr. Eva Laurell. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Žepnice, 160 str.

| P | 2. stopnja | nov prevod, nova izdaja, nova likovna obdelava

| dečki, detektivi

Kalle Blomkvist je izjemen detektivski mojster – v svoji domišljiji in sanjah – dejansko pa je le eden izmed najstnikov, ki ne ve prav dobro, kako bi preživel vroče poletne dni. Preiskovanje navideznih primerov je lahko sicer zanimivo, a druženje z najboljšima prijateljema, Andersom in Evo-Lotto, je neprecenljivo. Ko Astrid Lindgren v zgodbi združi oboje, imamo pred sabo eno najboljših mladinskih detektivk, ki je še danes lahko za zgled marsikateremu avtorju. V letu 1946, ko je original izšel, ni bil odveč noben stavek, nobena poteza nasilno umeščena v zgodbo, da bi se zaplet sploh lahko zgodil, vse osebe in dogodki vpeljeni brez očitne predvidljivosti in z veliko mero verjetnosti. Nova slovenska izdaja klasike mladinske literature je zato zelo dobrodošla, saj je od zadnje minilo skoraj 30 let (ponatisnjena je bila 1993). Ob primerjavi prevodov Lene Petrič in Nade Grošelj se sicer lahko vprašamo, čemu je bil novi prevod sploh potreben, saj so razlike skorajda neopazne, redkokdaj je celo sodobnost jezika v prid novejšemu prevodu. Prav tako bi se bilo težko odločiti bodisi v prid izvrstnih ilustracij Marijana Amaliettija iz prvotne slovenske izdaje ali za tokratno različico z originalnimi ilustracijami prve švedske izdaje ilustratorke Eve Laurell. V obeh primerih gre za črno-beli tuš, morda so bile Amaliettijeve nekoliko bolj navihane, te pa so mehkejše in prijaznejše, a daleč od osladnih. V obeh primerih ilustracije nudijo dodaten užitek ob branju.

**Lindgren, Astrid: Erazem in potepuh.**

Prev. Edvard Kocbek. Ilustr. Eric Palmquist. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, 253 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava

| dečki, posvojitev, potepuhi, prijateljstvo, pustolovščine, sirote

Ta mladinski roman je zagotovo eden najsvetlejših zimzelenih biserov v svetovni mladinski literaturi. V slovenščini je v prevodu Edvarda Kocbeka prvič izšel leta 1960 in je kljub takratnim sumničavim kritikam kmalu postal nepogrešljiva mladinska klasika. Nepreklicno pa je zgodba postala »naša« leta 1971, ko sta v vrhunski TV seriji nastopila malce medvedast rajski potepuh Oskar (Dare Ulaga) in pegasti sirotek Erazem z gladkimi lasmi (Dragan Kecman). Slovenska filmska

upodobitev je odlična tudi zaradi zvestobe besedilu, ki je, tudi kot prevod, izklesano iz enega monolita in izlito iz ene same izpovedi. Namreč, kljub temu, da se zgodba o fantu, ki je pobegnil iz sirotišnice, zaplete v napeto kriminalko, ves čas ostaja himna ljubezni, življenju, svobodi in plemenitosti.

**Lindgren, Astrid: Že spet ta Emil.**

Prev. Lena Holmqvist, Vesna Petrič. Ilustr. Bjorn Berg. Maribor: Rotis, 2009, Astrid, 140 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke, ponatis, za oklevajoče bralce  
| dečki, podeželje, vragolije

Zbirka treh knjig o dečku Emilu je bila prevedena šele v letih 1993-1995, tokrat gre za ponatis, ki vključuje tudi zapise Marjana Marinška o Astrid Lindgren in njenih delih. Škoda, da ta besedila niso bila posodobljena, saj nepoučeni bralec lahko misli, da je avtorica še vedno živa in da v Sloveniji po letu 1995 ni izšlo nobeno njeno delo. K sreči prav nobenih posodobitev ne potrebujejo besedila Astrid Lindgren. Bralcu bo sicer takoj jasno, da Emil živi v svetu, ki ga je povozil čas, a čas ni povozil Emila in z lahkoto si ga predstavljamo v današnjem času, ko namesto kočije vozi avto ali pa kupuje kolo namesto konja. Vragolije navihanega dečka, ki ima dobrotljive in potrpežljive starše, Astrid Lindgren opisuje z žarom in naklonjenostjo. Kakšnemu odraslemu bi se morebiti zdelo, da gre za nevzgojne knjige, vendar prav prepuščenost, da bralec sam presodi, katera nagajivost je bila res škodljiva, katera pa zabavna in za okolico celo poučna, prinaša tisto dodatno vrednost, ki je vrlina najboljših avtorjev. Za začetke samostojnega branja je forma kratkih zgodb s karikaturnimi originalnimi ilustracijami (od vinjetnih do celostranskih ali segajočih čez dve strani) odlična, saj bralcu omogoča obvladovanje krajše količine besedila in uživanje v zaključenih vsebinskih enotah. Kot pri večini knjig Astrid Lindgren pa bodo ob branju uživali tudi starejši bralci, vključno s starši in vzgojitelji.

**Lindgren, Astrid: Emil iz Lonneberge.**

Prev. Lena Holmqvist, Vesna Petrič. Ilustr. Bjorn Berg. Spr. beseda Marjan Marinšek. Maribor: Rotis, 2009, Astrid, 100 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke, ponatis, spremna beseda, za oklevajoče bralce  
| dečki, podeželje, vragolije

**Lindgren, Astrid: Emilove nove vragolije.**

Prev. Lena Holmqvist, Vesna Petrič. Ilustr. Bjorn Berg. Spr. beseda Marjan Marinšek. Maribor: Rotis, 2009, Astrid, 116 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke, ponatis, spremna beseda, za oklevajoče bralce  
| dečki, podeželje, vragolije

**Lindsay, Norman: Čudežni gibnik, prigode Mirta Vodanoja in njegovih prijateljev, Vilija Viharnika in Sama Žagarja.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Norman Lindsay. Spr. beseda Alenka Urh. Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG), 2010, Novi mladinski klasiki, 175 str.

| P | 2. stopnja | humor, spremna beseda  
| pustolovščine, tatvine, živali v domišljiji

Kdo ali kaj je čudežni gibnik? Po eni strani je to pecivo iz skute, maka in rozin (v originalu sicer pudding), torej daljni sorodnik naše prekmurske gibanice, po drugi strani pa sliši na ime Albert in je nagnjen k izrekanju zlobnih pripomb. Poklicni lastniki čudežnega gibnika so mornar Vili Viharnik in pingvin Samo Žagar ter pridruženi član - koala Mirt Vodanoj. Prijetna družčina vandra po svetu in si čas krajša s prepevanjem kratkočasnih pesmi, z izdatnim basanjem z gibnikom ter z mlatenjem oposuma in vrečastega vombata, poklicnih tatov gibnika. Na omenjenem temelji celotna knjiga v štirih rezinah, ki jo je leta 1918 napisal (deloma v prozi in deloma v verzih) in narisal avstralski avtor Norman Lindsay. Besedilo zavoljo stalnih konfliktov, torej podlih poskusov odtujitve gibnika in ne najbolj nežnih prizadevanj za njegovo vrnitev, ni le skrajno živahno, mestoma pravzaprav kar »očarljivo divjaško«, pač pa tudi izjemno duhovito in izvrstno zapisano. Nad delom, ki je bržkone tudi iz omenjenih razlogov postalo klasika mladinske književnosti, se lahko navdušujemo ob mojstrskem prevodu oz. prepesnitvi Milana Dekleve (zelo posrečena je že naslovna pretvorba puddinga v gibnik), ob kateri si bodo literarni okus brusile nove generacije mladih in se spotoma v družbi Žlahtne združbe lastnikov gibnika še žlahtno zabavale.

**Lisle, Rebecca: Prekletstvo krastač.**

Prev. Maja Šturm. Tržič: Avrora, 2011, 284 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke  
| fantje, prevare, pustolovščine, sirote, skrivnosti, zdravilstvo

**Lisle, Rebecca: Prekletstvo krokarjev.**

Prev. Maja Šturm. Tržič: Avrora, 2011, 332 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke  
| fantje, krokarji, prevare, pustolovščine, sirote, skrivnosti, zdravilstvo

**Maar, Paul: Gospod Bello in modro čudo.**

Prev. Ana Grmek. Ilustr. Ute Krause. Ljubljana: Družba Piano, 2011, 199 str.

| P | 2. stopnja | humor  
| hišni ljubljenci, preobrazbe, psi, živali v domišljiji

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in bolhe.**

Prev. Karin Pečnikar. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2009, Umazani Berti, 96 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, razvade, vragolije

Umazani Berti in ... je serija knjig o (pre)drznih vragolijah naslovnega junaka. V vsaki najdemo tri zgodbe, izpisane v kratkih poglavjih in pospremljene s črno-belimi ilustracijami, ki so najbolj duhovite v obrazni mimiki in telesni drži junakov. V prvi zgodbi se Berti navduši nad dresuro bolh, v drugi učitelja zaklene v ropotarnico in se loti poučevanja, v tretji pa gasi šolo in z drevesa rešuje mačko, dokler nazadnje z drevesa ne rešujejo Bertija ... Fant si morda res vrta po nosu in ima na zalogi celo kopico norih idej, katerih posledice na svoji koži občutijo nesrečniki, ki so ob napačnem času v njegovi bližini, sicer pa je prav simpatičen. Knjiga pa je z zračno postavitvijo, kratkimi, enostavnimi stavki, veliko dialoga in z zabavnim dogajanjem, v katerem ne manjka divje akcije, kot nalašč za t. i. oklevajoče bralce.

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in deževniki.**

Prev. Karin Pečnikar. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2010, Umazani Berti, 96 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, razvade, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in gate.**

Prev. Karin Pečnikar. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2010, Umazani Berti, 96 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, razvade, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in riganje.**

Prev. Karin Pečnikar. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2010, Umazani Berti, 96 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, razvade, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in fuj.**

Prev. Karin Pečnikar. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2010, Umazani Berti, 96 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in smrkelj.**

Prev. Vesna Sodnik. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2011, Umazani Berti, 95 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, higiena, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in bacili.**

Prev. Vesna Sodnik. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2011, Umazani Berti, 95 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, higiena, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in stranišče.**

Prev. Vesna Sodnik. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2011, Umazani Berti, 94 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, higiena, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in blato.**

Prev. Vesna Sodnik. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2011, Umazani Berti, 95 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| dečki, higiena, vragolije

**MacDonald, Alan: Umazani Berti in božična darila.**

Prev. Vesna Sodnik. Ilustr. David Roberts. Tržič: Avrora, 2010, Umazani Berti, 94 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| božič, dečki, vragolije

**Makarovič, Svetlana: Kosovirja na leteči žlici.**

Ilustr. Suzi Bricelj. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, 115 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava

| fantastična bitja

Klasično pravljичno delo, eno najboljših iz obsežnega opusa izjemne slovenske pravljicarke, je v najnovejši izdaji dopolnjeno z novimi ilustracijami, ki še s slikovne plati dopolnijo nagajivo in prikupno podobo kosovirjev – puhastih, črnih kosmatincev, izjemno ljubkih in družabnih, a občutljivih na prehitro zbujanje iz spanja, ki živijo na žlicah, kjer rastejo paradižniki. Originalni pravljичni liki so premišljeno in kompleksno izdelani, pospremljeni celo z definicijo, ki bralca že na prvih straneh ujame v komično priostren ton zgodbic o kosovirjih. Mala kosovirčka Glal in Glili se hitro zlijeta z otrokovim domišljjskim svetom, po drugi strani pa avtorici preko nevsiljivega in zabavnega horizonta naslovnih likov uspe podati originalen in mestoma kritičen pogled na naš svet.

**Makarovič, Svetlana: Smetiščni muc in druge zgodbe.**

Ilustr. Gorazd Vahen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Svetlanovčki, 47 str.

| C | 1. stopnja | ponatis

| živali v domišljiji

Ponatis slikanice z ilustracijami Gorazda Vahna, ki je prvič izšla leta 1999, prinaša osem pravljic Svetlane Makarovič (poleg Smetiščnega muca še: Razvajeni vrabček, Miška si skuje srečo, Mucek se umije, Lisinski se zaljubi, Kuna pospravlja, Hrčkova hruška in Netopir Kazimir). Le-te so med najbolj kakovostnimi avtoričinimi pravljicami z najmočnejšimi moralno-etičnimi sporočili, obenem pa manjkrat prenesene v druge medije in zato manj popularne. Slikarsko razkošne in estetsko prepričljive ilustracije samo še poudarjajo širino in bogastvo pravljic, ki so do neke mere dostopne mlajšim, še bolj pa seveda odraslim bralcem.

**Makarovič, Svetlana: Mi, kosovirji.**

Ilustr. Suzana Bricelj. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 88 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke, verzi, za branje v nadaljevanjih

| fantastična bitja

To je pravzaprav tretji del čarobnih fantazijskih zgodb o kosovirjih, domišljjskih bitjih iz Kosovirije, ki se tokrat podajo na novo potepanje in novim dogodivščinam naproti. Srečujejo nove dobre in slabe junake, od zimskih muc, ki predejo snežno prejo, do hudobne čarovnice Rore, ki je med drugim drobno deklico Mrvico obsodila na večni mraz. Novi domišljjski junaki so tokrat štramfeljni, dogajalni čas je zima, ki nudi veselje na snegu in predvsem spanje pod snežno odejo. Kosovirji in pisateljica se borijo za dobro in želijo živeti spokojno življenje (ni nujno, da koristno), tudi tokrat ne skrivajo nenaklonjenosti do ljudi, posebno močnih in nasilnih. Vse to so vrednote, ki jih pisateljica zagovarja v prvih dveh knjigah (Kosovirja na letečih žlicah in Kam pa kam, kosovirja). Tudi slogovno je besedilo podobno; v prozo so pogosto vložene pesmi, ki jih »pojejo« glavne osebe. Motivno je nova violina, ki jo sicer poznamo že iz pravljice Violinska struna, in moč glasbe, ki privre iz srca. Če je prva knjiga Kosovirja na leteči žlici davnega leta 1974 pomenila novost v otroški literaturi in je druga knjiga Kam pa kam, kosovirja? še utrdila njihovo priljubljenost med mladimi bralci in se potrdila med strokovnjaki, potem za novo knjigo Mi, kosovirji po 35-ih letih lahko rečemo, da so po vseh ponatisih prvih dveh knjig uspeli ohraniti pisateljičino umetniško držo, ne morejo pa biti več tako zanimivi (vsaj za odrasle bralce in strokovno javnost), kot so bili ob nastanku. Morda se zaveda tega tudi umetnica sama, saj nam v zadnjem stavku pove, da sta s starim kosovirjem Ghulom »itak že zdavnaj vse povedala«. »Mi, kosovirji« so polnokrvno (in samozavestno, kot pravi naslov) zasijali v novi podobi Suzi Bricelj.

**Mal, Vitan: Sreča na vrvi.**

Ilustr. Dunja Kofler. Spr. beseda Svetina Marinka. Ljubljana: Prešernova družba, 2009, Prešernova koledarska zbirka, 131 str.

| P | 2. stopnja | ponatis

| dečki, družina, mesta, počitnice, prijateljstvo, psi, živali v naravi

Leta 1975 je Vitan Mal napisal zgodbo z naslovom Teci, teci kuža moj, po kateri je dve leti kasneje nastal film Sreča na vrvi v režiji Janeza Kavčiča, pisatelj pa je hkrati z nastajanjem filma napisal (po snemalni knjigi) tudi knjigo z enakim naslovom. Po 30-ih letih je film še vedno priljubljen doma in po svetu (menda nekatere države še vedno podaljšujejo pravice do predvajanja), enako velja za knjigo – to je namreč že šesti ponatis istega dela oz. prvi ponatis izdaje z ilustracijami Dunje Kofler (prvič je izšla leta 2006). Zakaj takšen uspeh? Ne le zato, ker je besedilo uvrščeno tudi že med šolska kanonska besedila, pač pa je doživljajsko blizu mladim bralcem (gre pravzaprav za t. i. družčinsko zgodbo, ki je spretno napisana). Zgodba je tako rekoč univerzalna, v prvi plan postavlja prijateljstvo med človekom in živaljo, med dečkom in psom. Junak zgodbe je deček Matic, ki preživlja svoje otroštvo v betonskem naselju. Njegova mama je prezaposlena, oče je na delu v tujini. Med poletnimi počitnicami Matic sodeluje pri snemanju filma in se spoprijatelji s psom Jakobom. Po snemanju dobi psa v dar. Takrat pa se sprožijo problemi doma, v bloku in med vrstniki, toda tudi zelo veliko veselja in radosti.

**Mankell, Henning: Pes, ki je potoval k zvezdi.**

Prev. Irena Madric. Tržič: Učila International, 2004. 176 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| družina, očetje, odraščanje, sinovi, strah

Pisatelj nas z večkrat nagrajeno zgodbo o enajstletnem Joelu Gustafsonu prestavi v majhno mesto na daljnem severu Švedske in v čas, ko ni bil nekaj vsakdanjega še niti radijski sprejemnik. Joel je pogosto osamljen – oče je gozdar, mama pa ju je zapustila – in dneve mu popestri bujna domišljija, s katero si umisli nevsakdanjo pustolovščino: sledeč psu, ki se ponoči sam potika po cestah, skuje svojo »tajno nalogo«. Prek slednje nadalje sčasoma izve za očetove nočne poti in to mu je sprva povod za skrb in žalost, nazadnje pa za zrelejše dožemanje njunega medsebojnega odnosa in odkrite pogovore o družini. Na svojih skrivnih potepih se Joel seznani tudi z dvema izjemno nenavadnima človekoma, ozdravljenim psihiatričnim bolnikom in pohabljenko, ob katerih lažje razčisti svoje probleme, ki v njuni družbi postanejo majhni in nepomembni. Druženje z dečkom Turejem pa mu pomaga, da dožame predvsem to, kaj je pravo prijateljstvo in kaj nastopaštvo. Pustolovščina tako postane presek odnosov z raznolikimi ljudmi in kalejdoskop različnih življenjskih nazorov, s čimer nam avtor ponuja možnost razumevanja drugečnega. Pri vseh teh kvalitetah slovenski prevod žal ni najboljši tudi zato, ker ni nastal po izvirniku.

### **Martel, Yann: Pijevo življenje.**

Prev. Luka Senica. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Roman, 327 str.

| M | naslovniško odprta pripoved, za pogovore o knjigah

| dečki, tigri, večkulturnost, verstva, živali v naravi, živalski vrt, pustolovska pripoved

Svetovna uspešnica in dobitnica mnogih literarnih nagrad (med drugim Bookerjeve) bo slej ko prej obveljala za branje, ki je primarno namenjeno starejšim najstnikom. Tem je blizu zaradi junaka, ki ima izrazito privlačno identiteto – močno in obenem eksotično, saj glavni lik ni le velik poznavalec živalske psihe, temveč hkrati hindujec, musliman in kristjan. Prav na slednje vezana vprašanja religije so posebej zanimiva za publiko v pozni adolescenci, ki pa seveda rada poseže tudi po pustolovščinah. In Martel vsekakor postreže s prav domiselno avanturo, saj se Pijeva družina iz političnih razlogov nameni v Kanado ter pri tem sredi Tihega oceana doživi brodolom; junak se zato znajde v rešilnem čolnu v družbi zebre, hijene, orangutanke in bengalskega tигра.

### **Martin, J. P.: Stric.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Quentin Blake. Spr. beseda Alenka Urh. Ljubljana:

Sodobnost International, Vodnikova založba (DSKG), 2011, Novi mladinski klasiki, 163 str.

| P | 2. stopnja | humor, spremna beseda

| bogastvo, domišljavost, pustolovščine, živali v domišljiji

Stric je brezmejno bogat slon, ki je diplomiral na filozofski fakulteti. Rad ima izdatne prigrizke in ne more se upreti ničemur, kar je mogoče metati okrog. Živi na Domačevem in je nekakšen tiran, ki pa z veseljem bogato obdaruje svoje prijatelje in privrženice. Sovražni tabor mu predstavljajo prebivalci Hude luknje, ki ga hočejo strmoglaviti, ampak, roko na srce, enim in drugim bi bilo dolgčas, če se ne bi vsake toliko pošteno zavravali. Kadar Stric ni zaposlen z zbirko pridaničev, telebanov, malopridnežev in drhali, ki proti njemu kuje ogabne zarote, spoznava lastni dom, kajti glavna značilnost Domačevega je, da je še precej neraziskano. V njem je vrsta stolpov, dvigal, predorov, jezer, (naftnih) rek, kaskad, drč, vzmetnih naprav za izstreljevanje, železni strmoglav in sploh presenečenj na pretek. Martin si kot po tekočem traku izmišljuje tudi vedno nove like, ki segajo od slona in drugih živali do ljudi, prikazni, škratov in želatinastega tipa Želiravs; za vizualno predstavo poskrbijo prikupno »površne« črno-bele ilustracije Quentina Blaka. Martin se prav tako izkaže za mojstra v izmišljevanju bizarnih navad in dogodkov, ki bralca seveda zabavajo, predvsem pa se ob njih čudi, od kod avtorju ideje. Odgovor se menda skriva v sanjah. Besedilo, ki je primer odlične mladinske literature, se prav uživaško bere v prevodu Milana Dekleve, ki učinkovito posloveni imena junakov, lovi mestoma namerno vzvišeno dikcijo in nasploš poskrbi za to, da besedilo deluje sočno in živahno.



**Matè, Miha: Babica v supergah.**

Ilustr. Samo Jenčič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Pisanice, 146 str.

| P | 2. stopnja | humor, ponatis

| babice, obutev

**McCaughrean, Geraldine: Ni konec sveta.**

Prev. Vesna Velkovich Bukilica. Dob pri Domžalah: Miš, 2006, Najnaj, 257 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| biblija, ladje, mitologija, Noe, svetopisemske zgodbe

Knjigi večkrat nagrajene angleške avtorice res ni mogoče očitati neizvirnosti, saj je v pričujočem delu na nov način obdelala biblijsko zgodbo o vesoljnem potopu. Tekst je zasnovan kot pričevanje stranskih oseb, zgolj opazovalcev dramatičnega dogodka: otrok, žensk in živali, ki imajo v starozaveznem patriarhalnem okolju vlogo potrošnega blaga. Avtorica je prepričljivo izpostavila njihove zgodbe, celo zgodbe živali, ki ob katastrofi za vedno izginejo z zemeljske oble. Ob njih je polemično odstrla drugačen pogled na vprašanja moči, avtoritete in etike v domeni moških (Noeta in njegovih dveh sinov Sema in Hama), ki o sebi gojijo prepričanje, da so bogaboječi, pokorni in pravičniški izvrševalci božjih zahtev, njihova poklicanost pa opravičuje brezpogojno poslušnost in odločanje o življenju in smrti. Ob tem se avtorici poraja cel kup etičnih vprašanj, pomislekov in dvomov, ki v zvezi s starozaveznimi zgodbami niso nekaj novega, a s svojo neizprosno odmevajo tudi v naš čas.

**McCaughrean, Geraldine: Peter Pan v škrlatu.**

Prev. Dušanka Zabukovec. Ilustr. Scott M. Fischer. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, Pisanice, 323 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigi

| dečki, fantastična bitja, fantastični svetovi, gusarji, pustolovščine, vile, vzporedni svetovi

James Matthew Barrie (1860-1937) in njegova Zgodba o Petru Panu v deželi Nije sodita v klasiko svetovne književnosti. Od prve objave leta 1911 je zgodba doživela nešteto prevodov, pa tudi gledaliških in filmskih priredb. Pisatelj je leta 1929 vse avtorske pravice zanjo podaril Otroški bolnišnici na Great Ormond Street v Londonu, ki je leta 2004 razpisala natečaj za nadaljevanje Petra Pana. Zmagala je angleška pisateljica z zgodbo, ki se dogaja v času po prvi svetovni vojni: Vendi in Izgubljenčki, zdaj že odrasli ljudje z družinami, se vrnejo v deželo Nije in pomagajo Petru Panu rešiti deželo svojega srečnega otroštva pred propadom, kajti tudi tam je čas začel teči. To nadaljevanje sicer spodbuja novo branje in razumevanje Barriejeve zgodbe, nikakor pa v nobenem pogledu ne želi posnemati svojega velikega predhodnika; je povsem sodobno besedilo, dežela Nije in njeni junaki spominjajo na sodobni realni svet. Delo vsebuje celo elemente

kritike, predvsem pa je bogato z domišljijo, močno sporočilno in mojstrsko izpeljano. V njem se v bolečini in veličini razpre razlika med domišljijским svetom, kjer čas ne teče, in realnim, v katerem svet teče, zato otroci rastejo in ljudje umirajo. Avtorica sporoča, da je stisko ob tem zavedanju mogoče preseči le z ljubeznijo in z močjo literature. Vsekakor je to delo, ki bo pritegnilo tudi starejše bralce. Omeniti pa velja tudi likovno podobo knjige, saj je kičasta naslovnica na oblazinjenih platnicah pravo nasprotje oblikovanju besedila in izvrstnim, povsem preprostim črno-belimi ilustracijam.

**McCaughrean, Geraldine: Kup laži.**

Prev. Maja Ropret. Spr. beseda Jana Kolarič. Ljubljana: Grlica, 2008, 185 str.

| M | 3. stopnja

| branje, knjige, laž, pripovedovanje

Spretno stkan roman temelji na vloženi zgodbi in je nekakšna sodobna različica del, kot sta Dekameron ali Tisoč in ena noč, s filozofsko priostrenim koncem. Junakinja Alisa v knjižnici spozna skrivnostnega MMCja Berkshira, ki se z njeno pomočjo zaposli v starinarnici njene mame. Dneve preživlja ob branju knjig in občasem, a izjemno uspešnem prodajanju starin s pomočjo napetih zgodb. Prav te zgoščene kratke zgodbe najrazličnejših žanrov, od kavbojke, ljubezenske zgodbe pa do grozljivke, ki jih povezuje le mojstrsko avtorjevo »laganje«, so osrednji elementi romana. Čeprav so vsi prepričani, da si MMC zgodbe vseskozi izmišljuje, se na koncu izkažejo za resnične. Plasti resničnosti se izkažejo za drugačne, kot so si jih predstavljali junaki in kot si jih je med branjem predstavljal bralec: fikcija okvirne zgodbe in vloženi zgodbi je izenačena, izvzet je le MMC kot avtor obeh in junak ene (?) izmed njih.

**Milčinski, Fran: Skavt Peter.**

Ilustr. Meti Buh Gašparič. Ljubljana: Zveza tabornikov Slovenije, 2011, 109 str.

| P | 2. stopnja | humor, ponatis, spremna beseda

| dečki, pustolovščine, taborjenje, taborniki

**Minne, Brigitte: Pripoved o gospe Veverici in ostalih živalih v mamini glavi.**

Prev. Irena Hrast. Ilustr. Marja Meijer. Spr. beseda Sana Čoderl. Ljubljana: Ozara Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja, 2008, 93 str.

| P | 2. stopnja

| drugačnost, družina, duševne bolezni, pomoč, razumevanje, stiske

Zgodba je poskus razmisleka ob terapevtsko vzpodbujenem pisanju »knjige«, s katero deklica Jantar postopoma razkriva stisko svoje družine, ki se znajde v posebnih okoliščinah. Ali kakor Jantar zapiše: »Moja mama je drugačna od drugih mam: je veverica, cirkuška opica, zajec, kača in medvedek hkrati.« S temi

besedami Jantar opiše duševno stanje svoje mame, ki počasi načenja stabilnost sicer drug drugemu vdanih družinskih članov: očeta, ki mora zaradi ženine duševne bolezni krmariti med delom in družino, malega bratca, ki ga kaotično stanje plaši, ter pogumne in odgovorne Jantar, ki prevzame nase večji del družinskega bremena, skrb za mlajšega bratca ter gospodinjstvo in se ob tem bori še zase in za svoje sanje: za vstop v fantovsko nogometno ekipo. Kljub podpori sošolca in prijatelja Nasta se družinska situacija zaostri v tolikšni meri, da je mama končno le prisiljena sprejeti strokovno pomoč. Čeprav je v spremni besedi zapisano, da je besedilo namenjeno »otrokom staršev, ki se soočajo z duševnimi motnjami«, pa je kratka pripoved o pogumni Jantar pravzaprav še veliko več. Je predvsem zelo svetla, z upanjem obsijana knjiga o zvestobi sebi in drugim. Mojsrsko izrisani značaji, postopno stopnjevanje napetosti, bistri razmisleki prvoosebne pripovedovalke, izostreni skozi prizmo otroške naivnosti, so zato tudi nadvse duhoviti in predstavljeni s posebno neposrednostjo, ki jo podpira minimalistična, docela premišljena in učinkovita pripovedna zgradba.

**Mrakar, Ida: Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost.**

Ilustr. Kristina Krhin. Radovljica: Didakta, 2004, 23 str.

C | 1. stopnja

| čaj, čustva, prijateljstvo, pujsi, živali v domišljiji

Pujsko Bibi napade tegoba, ki občasno obide vse, tj. žalost. A na srečo ima prijatelja Gustija, ki za njeno »prehlajeno srce« s pomočjo pogovora najde zdravilo. Prijazna in skrbno zapisana pripoved lahko prek takšnega okvirja že najmlajšim razloži občutke, ki jih prevevajo na deževni popoldan, saj jim besedilo na prefinjen način ponuja enostavno pot do identifikacije z junakoma, njihovim staršem pa pomaga ob skupnem branju lažje razumeti otroka, kajti predvsem jih bo opomnila na njegovo drugačno dožemanje sveta. Dodatna vrednost večinoma prisrčnih medbesedilnih in celostranskih ilustracij se pri tem izvrstno kaže v spremenjenih čutilih glavnih junakov: sprva poklapana ušesa v drugem delu razprta lovijo srečo, oči, ki so zaskrbljeno razširjene, nato postanejo sijoče črne pike, smrček pa odločno sporoča čustvena stanja s svojo veliko barvno ploskvijo. Škoda le, da ilustracije ponekod delujejo malce pretemačno in se tako preveč oddaljijo od venomer prisotne hudomušne distance, skrite v podtekstu besedila. Pohvale vredna pa je vsekakor pisava, ki omogoča zgodnje samostojno branje, ter recepta na koncu knjige; po eni plati prispevata svoje k ljubeznivemu vzdušju celote, po drugi pa se slikanica (in s tem branje!) z njuno izvedbo umesti v otrokov vsakdan.

**Mrakar, Ida: Kako sta Bibi in Gusti porahljala prepir.**

Ilustr. Kristina Krhin. Radovljica: Didakta, 2006, 26 str.

| C | 1. stopnja | pripovedna slikanica, velike tiskane črke

| čustva, delo, jeza, nesoglasja, problemi najmlajših, pujsi, živali v domišljiji

Pujska Bibi in Gusti, ki sta v prejšnji zgodbi v kozji rog ugnala žalost, morata tokrat porahljati prepir, za katerega je kriva razmetana in potacana kuhinja. Kdo bo pospravil svinjarijo? Pujska se črno gledata in (prav domiselno) zmerjata, vse dokler ne ovenijo marjetice v lončku, ki jih je Gusti podaril Bibi za rojstni dan. Šele tedaj spoznata, kako neumen je njun prepir in se odločita, da ga je treba nemudoma zgladiti. Pristrčna zgodbica nazorno pokaže, iz kakšne banalnosti se utegne poroditi grd prepir in ponudi preprost, vendar učinkovit recept za ponovno prijateljstvo in dobro voljo: nekaj lepih in prijaznih besed. Ida Mlakar zgodbo o živahni pujsji dvojici zapisuje s pestrim besednjakom (in velikimi tiskanimi črkami, kar knjižico še bolj približa otrokom), Kristina Krhin pa jo pospremi in nadgradi z ilustracijami, ki odlično ujamejo vzdušje v pujsjem domovanju. Ilustratorica poleg številnih detajlov prostora na vizualni ravni v zgodbo vpelje celo nov lik – belega mačkona, predvsem pa se posveti obrazni mimiki in gestikulaciji obeh pujskov, kar naredi slikanico izjemno živ(ah)n(o).

**Moers, Walter: Rumo & Čudeži v temi.**

Prev. Stana Anželj. Ilustr. Walter Moers. Ljubljana: Sanje, 2009, Sanje - Roman, 698 str.

| P | 2. stopnja | roman v dveh knjigah

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, pošasti, pustolovščine

Mladega volpertižana Ruma smo kot enega od stranskih likov lahko spoznali že v prvem fantastičnem romanu priznanega nemškega mladinskega pisatelja in karikaturista Walterja Moersa, ki smo ga v slovenskem prevodu dobili leta 2000 pod naslovom »13 1/2 življenj kapitana Sinjedlakca« (Cankarjeva založba). Obe zgodbi sta postavljeni v fantazijsko deželo Zamonijo. V tem inovativnem, zabavnem in iskrenem mladinskem romanu pa se je volpertižan Rum znašel v glavni vlogi. Rum (rogatemu psu podobno bitje) je skromen in redkobeseden, a v pravem trenutku hraber, širokosrčen in pošten, zato se nam kot lik hitro prikupi. Ruma sprva vzgaja družina palčkov, kmalu pa začuti, da mora slediti svojemu notranjemu glasu, ki se mu prikazuje v obliki srebrnega pramena in ga nestrpno priganja v iskanje končne sreče. Na poti do cilja ga spremljamo skozi številne nevarne pustolovščine, v katerih imajo glavno vlogo pošasti, velikani, fantastična bitja in osupljivi neznani svetovi, spozna pa tudi čudež ljubezni in pomen neomajnega prijateljstva. Knjiga bo všeč tako mlajšim kot starejšim ljubiteljem dobre fantastike, razgibane in sveže pripovedi ter brezmejne domišljije, opozoriti pa moramo na nekaj nasilnih prizorov. Roman je ilustriran s pisateljevimi ilustracijami oz. kar karikaturami, ki samo še nadgrajujejo že tako bogato in nadvse prepričljivo zgodbo.

**Moers, Walter: Mesto sanjajočih knjig, roman iz Zamonije.**

Prev. Stana Anželj. Ilustr. Walter Moers. Ljubljana: Sanje, 2010, Sanje - Roman, 457 str.

| P | 2. stopnja | spremna beseda

| besedne igre, fantastična bitja, fantastični svetovi, knjige, pošasti, pustolovščine

Mesto sanjajočih knjig je tretje delo iz serije knjig o fantastični deželi Zamoniji, ki ga je v slovenščino mojstrsko prevedla Stana Anželj. Zamonijo bralci že poznajo iz prvega Moersovega v slovenščino prevedenega dela »13 1/2 življenj kapitana Sinjedlakca« (2000) ter njegovega drugega romana »Rumo & Čudeži v temi« (2009). Moersu, nemškemu mladinskemu pisatelju in karikaturistu, ki svoja dela sam ilustrira, je tudi v tretje uspelo bralca prepričati z nenavadno, prikupno in prismuknjeno zgodbo o mlademu lintvernu (dinozavru) Blagoradu Basnodolskem, ki se odpravi na pustolovsko popotovanje skozi katakombe mesta sanjajočih knjig Bukvane, v katerih mrgoli nenavadnih bitij in prigod. Dodatna odlika dela je svež domišljijijski in skorajda grotesken jezik, ki še bolj razgiba zapletov in duhovitosti že tako poln fantastični roman. Avtor je za Mesto sanjajočih knjig leta 2005 prejel nagrado mesta Wetzlar za fantastično literaturo.

**Moers, Walter: Vreščji mojster, kulinarična pravljica iz Zamonije.**

Prev. Stana Anželj. Ilustr. Walter Moers. Ljubljana: Sanje, 2011, Sanje - Roman, 383 str.

| P | 2. stopnja | spremna beseda

| fantastična bitja, fantastični svetovi, hrana, mačke, pošasti, pustolovščine, živali v domišljiji

Vreščji mojster je četrto delo iz serije knjig o fantastični deželi Zamoniji. Gre za nenavadno in razburljivo »kulinarično pravljico« o mračku Ehu (mraček zato, ker zna govoriti, razume vse jezike sveta in ima dvoje jeter) ter grozljivem in čudaškem vreščjem mojstru Espinu, ki ga hoče s svojimi gastronomskimi umetnijami spitati, da bi si mrucek nabral čim več sala, ki ga mojster potrebuje za svoje strašljive alkimistične eksperimente. Še eno v seriji del, kjer lahko pričakujemo duhovite domislice in nenavadne preobrate.

**Muck, Desa: Anica in velika skrivnost.**

Ilustr. Ana Košir. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Anica, 64 str.

| C | 1. stopnja

| božič, darila, prazniki, prijateljstvo, revščina, vrline

Zbirka kot založniški projekt uveljavlja tip knjige s krajšim besedilom, veliko ilustracijami, večjimi berljivimi črkami in poudarjenim razmikom med vrsticami, s čimer je programsko usmerjena na ciljno skupino otrok v prvem triletju osnovne šole. Kot avtorski projekt Dese Muck in Ane Košir pa prinaša tudi omembe vreden

presežek: rahlo žanrsko obarvane zgodbe odlikuje izostren občutek za realnost vsakdanjega življenja sodobnih otrok in iskrenost njegovega opisovanja. Prepričljivost pripovedi izhaja iz domišljeno izbranega glavnega literarnega lika, simpatične in čuteče osemletne Anice, ki se različnih problemov šolskega in družinskega življenja (vrstniškega nasilja, problema smrti, prijateljstva in odnosov v družini) loteva z veliko mero dobre volje in s pozitivno naravnostjo. S svojim otroško naivnim, a vendar angažiranim sočutjem vzbuja pri bralcih pozitivno identifikacijo in služi kot zgled za ravnanje v podobnih težavah. Ta neopazna vzgojnost, ki je podprta z ravno pravšnjo mero humorja, ustvarja potrebno distanco, s katero se avtorica ob tragičnih dogodkih uspešno izogne pretirani vznemerenosti. Vse te poglobitve kvalitete zbirke pa lepo dopolnjujejo tudi realistične, s toplino znansirane ilustracije, zato ne preseneča, da je bila Anica že večkrat izbrana za Mojo najljubšo knjigo po izboru mladih bralcev in je v letu 2005 prejela tudi Levstikovo nagrado.

**Muck, Desa: Anica in počitnice.**

Ilustr. Ana Košir. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Anica, 64 str.

| C | 1. stopnja

| bolezni, morje, počitnice, prijateljstvo

**Muck, Desa: Anica in prva ljubezen.**

Ilustr. Ana Košir. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Anica, 63 str.

| C | 1. stopnja |

| deklice, kmetija, počitnice, podeželje, zaljubljenost

**Muck, Desa: Blazno resno o šoli.**

Ilustr. Matej De Cecco. Spr. beseda Lado Bizovičar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Blazno resno o ..., 213 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava, ponatis, spremna beseda

| šola

Knjiga je dopolnjena in posodobljena izdaja »Vodnika za lažje preživetje v šoli« iz nekdanje uspešne serije Blazno resno o ... (Mladinska knjiga, 2000, z ilustracijami Igorja Ribiča). Obravnava »večne« probleme otrok v osnovni šoli, kot so: učne težave, zamujanje, »špricanje«, težave pri telovadbi, odnosi med sošolci, vrstniško nasilje, »špecanje«, prve ljubezni, težave z učitelji, nesporazumi s starši idr., med njimi pa tudi sodobnejše pojave, kot je npr. mobing. Pisateljica je razumevajoča, na strani otrok, pa vendar jim nedvoumno in odločno sporoča, kaj je prav in kaj ne. S pozitivno naravnanim in humornim pristopom tako spretno krmari med vzgojnostjo in uporništvom, kar je še posebej privlačno in dobrodošlo. Pohvaliti velja tudi ubeseditev odnosa učenec-učitelj, kjer avtorica jasno podčrta kompleksnost, raznolikost in spremenljivost značajev tako odraslih kot otrok, s

čimer preseže togo črno-belo slikanje vlog. Knjiga je priročnik z nešteti nasveti, kako si »udomačiti šolo«, obenem pa se bere tudi kot privlačna zgodba, ki pa – prav zaradi vzgojnosti – nima večjega literarnega presežka. Na koncu knjige je nekaj koristnih e-naslovov, kamor se lahko obrnejo učenci v stiski, na hrbtni strani knjige pa simpatično vabilo Lada Bizovičarja k branju. Tudi črno-bele (razen na platnicah) ilustracije Mateja de Cecca so nove, sodobnejše, mestoma stripovske, predvsem pa bolj v skladu s posodobitvami v besedilu, ki ga odlično dopolnjujejo in poglobljajo. Osrednje osebe v zgodbi so učenci v sedmem razredu, kar je simpatično naključje: knjigo so v šolskem letu 2011/2012 v okviru projekta »Rastem s knjigo« dobili v dar vsi učenci 7. razreda osnovne šole.

### **Naidoo, Beverley: Druga stran resnice.**

Prev. Urška Strnad. Spr. beseda Jana Kolarič. Ljubljana: Grlica, 2008, 245 str.

| M | 3. stopnja

| Afrika, Anglija, begunci, nasilje, posvojitve, večkulturnost

Roman je postavljen v Nigerijo leta 1995. Ko nigerijskemu novinarju zaradi protivladnih člankov ubijejo ženo, pošlje svoja otroka ilegalno k stricu v Veliko Britanijo. Plačani spremljevalci otroka po prihodu v tujino zapustijo, strica, ki se prav tako skriva pred dolgo roko nigerijske diktature, pa otroka ne najdet, zato pristaneta na cesti. Izgubita se v birokratskem sistemu socialne službe in lastnih lažeh, s katerimi poskušata v želji, da bi tudi očetu uspelo neopazno zapustiti državo, prikriti svojo identiteto. Njuna nemoč in izgubljenost se stopnjujeta tudi po očetovem prihodu v državo, ko mu oblasti ne priznajo statusa političnega begunca. Zgodba se nato zaobrne v srečen razplet. Zanimiv prikaz predvsem v mladinski literaturi razmeroma redko predstavljene afriške politične realnosti, ki se nam razkriva ob zgodbi najstniške junakinje, s katero se bralci kljub drugačnemu kulturnemu kontekstu zlahka identificirajo. Zgodba je prepričljiva predvsem v prvem delu, tj. ob prikazu afriških družbenih razmer in prihodu obeh otrok v Veliko Britanijo, medtem ko so nekateri elementi v poznejšem razvoju romanu mestoma čustveno prenabiti ali pretirano črno-beli. Avtorici je v romanu uspelo izredno kompleksno in prepričljivo zajeti psihološki oris obeh glavnih junakov.

### **Najlepše pravljice 2.**

Izbral Andrej Ilc. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, Veliki pravljicarji, 175 str.

| C | 1. stopnja | antologija, nova izdaja, za branje v nadaljevanjih

Druga knjiga Najlepše pravljice (prva je prav tako v zbirki Veliki pravljicarji izšla leta 2006) prinaša 17 pravljic in zgodb z ljudsko motiviko, večinoma avtorsko obdelanih ali celo avtorskih. Med njimi so Grimmove in Andersenove pravljice, glasbena pravljica Peter in volk Sergeja Prokofjeva, Srečni kraljevič Oscarja Wilda, Slonček Rudyarda Kiplinga, pa tudi Kekec in Bedanec Josipa Vandota v

priredbi Andreja Rozmana Roze. Posebna dragocenost so ilustracije različnih vrhunskih slovenskih ilustratorjev; nekatere so znane že iz slikaniških izdaj teh pravljic, nekaj pa jih je nastalo prav posebej za to knjigo. Pohvaliti velja tudi kratke zaokrožene predstavitve pravljicarjev in ilustratorjev. Zbirka najlepših pravljčnih besedil v odličnih prevodih različnih prevajalcev in opremljena z najlepšimi ilustracijami tako nudi celo paleto estetskih užitkov in je zelo primerna za družinsko branje oz. skupno čudežno popotovanje v pravljčne svetove, k čemur pristrčno vabi že naslovna ilustracija Maše Kozjek.

**Ness, Patrick: Na begu.**

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Srednji svet, 527 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe | prva knjiga trilogije Hrup in kaos  
| begunci, knjige, moški, nasilje, nestrpnost, spol, tiranija, upori, ženske

Antiutopična trilogija je postavljena v Novi svet, na planet, ki so ga ljudje naselili, ko se je v Starem svetu preveč razširilo grešno življenje. Glavni junak Todd Hewitt bo čez en mesec star 13 let in končno bo postal moški, kar pomeni, da bo soočen še s tistimi deli resničnosti, ki jih še ne pozna. V Prentisstownu živijo samo moški, vsa živa bitja slišijo vse misli vseh ostalih, izobraževanje in knjige so prepovedane, zaželeno je le versko udejstvovanje. Po vojni s spaki, ki so spustili bacil za hrup in povzročili smrt žensk, so bila druga naselja iztrebljena, ostal je le Prentisstown. Ali je resničnost res takšna ali pa so takšno oblikovali le moški v Prentisstownu? Soočanje z resničnostjo je za tistega, ki nikoli ni smel razmišljati, težko, še zlasti, če je ta tako zelo drugačna od znanega. Beg v neznano in odkrivanje drugega - namesto hrupa tišine, obstoj žensk in drugih naselij - sta zahtevna, ko pa se temu pridruži še boj za lastno preživetje in preživetje drugih ter potreba pa izoblikovanju novih vrednot, je kaos neizbežen. Pred bralca je postavljenih kup vprašanj o pomenu človečnosti, o pomenu vrednot in o spoštovanju drugega, ki jih avtor večinoma pusti odprta za nadaljnje razmišljanje. Knjiga, ki je ni mogoče brati brez uporabe malih sivih celic - tako na ravni zgodbe kot jezika. Prevajalec je opravil izvrstno delo, saj je nov jezik berljiv, hkrati pa tako drugačen, da pusti svoje sledi. Seveda k temu pripomore tudi odlično oblikovanje besedila. Razkrijmo, da tišina skriva Violo, dekle - bitje, ki ga Todd ni videl še nikoli v svojem življenju in ki ga po njegovem vedenju v Novem svetu sploh ne bi smelo biti.

**Nicholson, William: Ognjeni veter 3, Ognjena pesem.**

Spremna beseda Jakob J(aša) Kenda. Prev. Jakob J(aša) Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Srednji svet, 332 str.

| M | 3. stopnja  
| družina, dvojčki, filozofija, iskanje, pesem, potovanja, umetnost



Po revoluciji v prvem delu in boju za svobodo v drugem majhna skupina Mantov išče izgubljeno domovino, saj zanje v svetu, ki nezadržno propada, ni več prostora. Tudi v zadnjem delu nam avtor z nekoliko skrajno, a zato dražljivo domišljijo naslika vrsto najrazličnejših družbenih ureditev, ki jih Manti srečujejo na svoji poti, nanje pa je predvsem vezana besedilna spretnost in bogastvo jezika. Poleg tega je za pripoved zadnjega romana trilogije bistvena spretna povezava najrazličnejših vzporednih zgodb iz prejšnjih knjig (npr. kronološko linearne zgodbe dvojčkov Haas in vzporedne pripovedi o Pevcih). Iz opisanih povezav pa izhajajo najpomembnejše kvalitete sklepnega romana, ki se kažejo tako v premišljenem zorenju junakov, še bolj pa v ideoloških prvinah trilogije. Nicholsonu namreč uspe dokaj spretno uskladiti najrazličnejše idejne prvine, ki jih je pisanje prej zgolj nakazovalo: platonistični idealizem, razpršena načela new agea in izrazito protestantsko videnje sveta. Kot opazi tudi poglobljena spremna beseda, kakršne bi si želeli tudi pri drugih pomembnih mladinskih delih, si prav s tem trilogija najde pomembno mesto v razvoju fantazijskega žanra znotraj loka t. i. filozofske fantazije.

**Nöstlinger, Christine: Rozi Rigler, dobri duh.**

Prev. Ana Grmek. Ljubljana: Družba Piano, 2009, 159 str.

| P | 2. stopnja

| deklice, duhovi, namišljeni prijatelji, strah

Redkokdaj je kakšnemu avtorju uspela tako dobra kombinacija sodobnega mladinskega romana in kritike nekega zgodovinskega obdobja, ki bi bila povrh vsega še zelo zabavna. Roman o Rozi Rigler je prav toliko tudi roman o Nasti in Tini, oba pramena zgodbe se neprestano prepletata in oplajata. Deklici sta povsem navadni najstniki, precej egoistični in zato nezmožni opaziti probleme druga druge. Rozi Riegler pa je duh gospe, ki je leta 1938 umrla pod kolesi tramvaja, ko je želela posredovati ob šikaniranju judovskega urarja. Nasti duh pomaga premagovati strahove, s pripovedmi iz obdobja 2. svetovne vojne in svojim ravnanjem v sedanosti pa Nasti, Tino in bralce tudi vzgaja (a brez vzgojnega kazalca) v spoštovanju soljudi, videnju težav drugih in odkrivanju dobrega. Kljub temu da so glavni trije liki ženske, duhovita zgodba ni namenjena le dekletom (vsaj drugega triletja), v branju bi morali uživati tudi fantje. Pohvaliti velja tudi dober prevod, ki je vseskozi na visoki kakovostni ravni.

Mladinski roman »Rozi Rigler, dobri duh« je prejel avstrijsko nagrado za mladinsko književnost, uvrščen je bil na seznam kandidatov za nemško nagrado za mladinsko književnost ter na častni seznam nagrade za otroško in mladinsko književnost mesta Dunaj. V njem lahko uživajo že mladi od desetega leta starosti.

**Nöstlinger, Christine: Bavbrdav.**

Prev. Ana Grmek. Ilustr. Franziska Biermann. Celovec: Mohorjeva založba, 2010, 57 str.

| C | 1. stopnja |

Janži se boji nevihte in teme, njegova mlajša sestra Mici pa prav ničesar, zato mu nenehno nagaja. Janži se odloči, da ji bo že pokazal, kaj je strah, zato izdela majhnega strahca bavbrdava, a Mici se ne boji niti tega. Dejansko Janži s tem težave nakoplje le sebi, saj je njegov strah še dojenček, ki ga mora fant ne le skrivati pred družino, ampak tudi hraniti in varovati! K sreči mu zdaj prav Mici priskoči na pomoč in skupaj izdelata mamo bavbrdavko in ... (ne gre, da bi izdali vso zgodbo!). Bratec in sestra (p)ostaneta zaveznika in dobra tovariša pri igri. Ljubezniva in šaljiva zgodba priljubljene avstrijske mladinske avtorice s prikupnimi ilustracijami je torej v prvi vrsti pustolovska pripoved za mlajše bralce in ljubitelje duhov. Knjiga je privlačno branje za začetne samostojne bralce tudi zaradi številnih živahnih dialogov, kratkih stavkov in slikovitega stila pripovedovanja! Je pa to obenem tudi zgodba, primerna za družinsko branje. V tem primeru bodo v ospredje stopila vsa sporočila med vrsticami, kot npr. o nagajivosti med bratcem in sestrico, o ljubeči skrbi staršev, o nerazumevanju babice idr.

**Nöstlinger, Christine: Mini ima talent.**

Prev. Danica Š. Novosel. Ilustr. Christiana Nöstlinger. Ljubljana: Družba Piano, 2010, 64 str.

| C | 1. stopnja | za začetno samostojno branje

| deklice, samozavest, šola

Pričujoča knjižica je že deseti naslov iz serije trinajstih zgodb o Mini, ki sta jih ustvarili avstrijska pisateljica Christine Nöstlinger in njena hči, ilustratorica Christiana Nöstlinger. V slovenskem prevodu jih je leta 1997 začela izdajati Slovenska knjiga, zdaj pa vsako leto en naslov ponuja Družba Piano. Ker serija vztraja v kakovosti oz. je pričujoča knjižica morda še boljša kot njene predhodnice, velja nanjo opozoriti. Mini ima sedem let in je za svojo starost zelo velika. Obiskuje 2. razred, je živahna in bistra. Hkrati z družinskimi člani, prijateljico in sošolci se srečuje z različnimi problemi in izzivi, ki jih seveda vedno uspešno razreši. Tokrat opazi, da ima vsakdo talent, samo ona ni v ničemer zares dobra. V resnici pa si hitro zapomni besedila, kar ji pride prav, ko vskoči v šolsko gledališko predstavo namesto manjkajoče Maksi. Tako reši predstavo, obenem pa se ob tem izkaže, da je tudi ona v nečem zares dobra. Besedilo je preprosto, vendar kakovostno, bogato ilustrirano, delno kombinirano s stripom. Primerno je predvsem za začetne mlade bralce; prepletanje besedilnega in likovnega se zdi kot nalašč za sodobne otroke. Tudi ta zgodba je – kot vse v seriji – nevsiljivo vzgojna, napeta in humorna ter pozitivno naravnana. Prevod v slovenščino in oblikovanje sta dognana.

**Nöstlinger, Christine: Franceve detektivske zgodbe.**

Prev. Lučka Jenčič. Ilustr. Erhard Dietl. Celovec: Mohorjeva založba, 2011, Vigred, 55 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, za začetno samostojno branje  
| detektivi, družina, fantje

**Nöstlinger, Christine: Capasta Loreta.**

Prev. Ana Grmek. Celovec: Mohorjeva založba, 2011, 96 str.

| P | 2. stopnja  
| dekleta, fantje, zaljubljenost

**Orr, Wendy: Nimin otok.**

Prev. Carmen Lašič. Ilustr. Kerry Millard. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, 127 str.

| P | 2. stopnja  
| deklice, divjina, morje, pogum, pustolovščine

Na majcenem otoku sredi oceana živi s svojimi nenavadnimi morskimi prijatelji deklica Nim. Stik s svetom ji omogoča satelitska antena za sprejemanje spletne pošte in ptica burnica po imenu Galilejo, ki ji občasno prinaša pisma njenega očeta, nasledlega na enem izmed bližnjih otokov. Čeprav se Nim s svojim izjemnim pogumom uspešno zoperstavlja vsem težavam, kmalu spozna, da vendarle potrebuje pomoč prijateljev. Tekoče in brezhibno napisana robinzonska zgodba, podložena z iskrivim besediščem, vzdraži še tako hladnega bralca, saj ga s svojo pustolovsko dinamiko ves čas drži v prijetni napetosti. Simpatične in hudomušne ilustracije, zabavne domislice in rahlo bizarni vložki (kot je npr. zapis o izginotju Nimine matere) nudijo svojevrsten bralni užitek, dodatno nadgrajujejo besedilo in ga naredijo še bolj všečnega. K edinstveni samosvojesti teksta pa več kot očitno doprinese premišljeno stapljanje literature in stvarnosti, ki vzajemno vplivata druga na drugo in se medsebojno prepletata. S tovrstnim poigravanjem prehajamo v globlje plasti fikcije, ki razodevajo precizno domišljeno kompozicijo.

**Pavček, Tone: Majnice, fulaste pesmi.**

Ilustr. Kostja Gatnik. Spr. beseda Jože Horvat. Ljubljana: Mladika, 2010, Trepetlika, 83 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, ponatis, spremna beseda  
| ljubezen, mladostniki, odraščanje

Pesmi so prvič izšle leta 1996 pri založbi Mladika v zbirki Trepetlika z ilustracijami Kostje Gatnika. Zanje je Pavček takoj naslednje leto prejel nagrado Večernica. Leta 2007 je novo izdajo Majnic ilustrirala Teja Gorjup z novo barvno energijo in s tem tekstu dodala nove možnosti doživljanja. V okviru projekta »Rastem s knjigo OŠ 2010« so se odločili ponatisniti prvo izdajo, torej tisto s

kakovostnimi ilustracijami vrhunskega umetnika Kostje Gatnika, ki pesmi ne le ilustrira, temveč jih skupaj s pesnikom soustvarja. Slikar riše poseben, s stripom in z novimi mediji zaznamovan predstavi svet mladostnikov. O naravi pesniške zbirke vse pove že sam naslov: pesnik sledi ljubezni tako v brezskrbno veselje in privzdignjeni trans kot v samotne kotičke koprnenja po dvojini. Ves čas pa to čustvo skuša ugledati z vidika najstnikov, ki ljubezen srečujejo nekje med šolskimi klopami in Mac Donaldom. Pesmi tako segajo od komičnih, ki so najpogostejše pisane v slengu in obarvane z ironičnim podtonom, do eksistencialnih, ki intimneje izpostavljajo ljubezen kot vodilo in cilj. Morda so najstnikom, ki le redko prenesejo veristično ogledalo svoje »fulavosti«, slednje še bližje. Pesniško zbirko tako odlikujeta pogumen in pretežno osamljen poizkus ustvariti poezijo posebej za najstniške bralce ter seveda Pavčkov značilni hudomušni podton, ki se povezuje z melodičnostjo pesmi in večplastno izrabo jezika.

**Paver, Michelle: Brat Volk.**

Prev. Tamara Bosnič. Ilustr. Geoff Taylor. Dob pri Domžalah: Miš, 2004, Kronika starodavne teme, 292 str.

M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah | zgodovinska pripoved

| dečki, demoni, gozd, mitologija, odraščanje, volkovi, živali v naravi

Zgodba nas popelje v čas pradavnine pred šest tisoč leti, ko je severozahodno Evropo še v celoti prekrival gozd in so ljudje živeli v rodovnih skupnostih ter v tesnem sožitju z naravo in divjimi živalmi. Po eni strani temačna, po drugi pa naravi zavezana je tudi sama iztočnica pustolovščine, ki se odvija v tem okolju: glavnemu junaku, dečku Toraku, ubije očeta »demoni medved«, za katerega verjame, da namerava uničiti ves človeški rod. Deček mora zato tik pred očetovo smrtjo priseči, da bo s pomočjo svojega vodnika - volčjega mladiča - odnesel h Gori dušo sveta, Nanuak, ter s tem rešil človeštvo in gozd. Zgodba glede verjetnosti posebej proti koncu sicer nekoliko zašepa, a bolj bistveno je, da je avtorica ustvarila zanimiv novum: napisala je zgodovinski roman z močnimi fantazijskimi elementi, ki so utemeljeni v primitivnem verovanju, v animizmu, mitologiji, urokih in prerokbah ter predstavljajo gonilno silo pripovedi. Pri tem je pomembno, da je prepletenost fantazijskega in realnega psihološko utemeljena in logična: deček se mora namreč spoprijeti s fantazijsko predstavo demona, poosebljenega zla, zato da bi prestal zahtevno iniciacijsko preizkušnjo. Šele tako ga bo družba, na robu katere živi, pripravljena priznati in sprejeti za svojega.

**Peacock, Shane: V vranjem očesu.**

Prev. Alenka Perger. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Kriki, 304 str.

| M | 3. stopnja

| detektivi, kriminal, Sherlock Holmes (literarni junak), vohuni

V vranjem očesu je prva knjiga iz serije detektivskih zgodb o mladem, komaj trinajstletnem Sherlocku Holmesu, ki smo ga v literaturi do sedaj srečevali le kot odraslega junaka. Lik genialnega in pronicljivega detektiva Sherlocka Holmesa je namreč ustvaril Arthur Conan Doyle že v 19. stoletju. Zgodba je postavljena v leto 1867, v čas mračnega in nevarnega viktorijanskega Londona, katerega ulice so polne nasilja, bede in revščine. Mladega Sherlocka pritegne novica o grozljivem umoru in kmalu se znajde v vrtincu krvavih in nevarnih dogodkov. Vedno bolj se vpleta v primer, dokler tudi sam ne pristane med osumljenci. Avtorju je uspelo skozi zgodbo na inovativen in spreten način nakazati nekatere notranje vzgibe in dogodke, ki so pripeljali k temu, kar bo nekoč Sherlock Holmes postal - najslavnejši detektiv vseh časov, zelo prepričljivo pa se nam pred očmi izrisuje tudi življenje takratnega Londona in njegovih prebivalcev. Knjiga je bila nagrajena z naslovom najboljše kanadske mladinske kriminalke 2008.

**Peacock, Shane: Smrt v zraku.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 296 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke

| detektivi, kriminal, London, Sherlock Holmes (literarni junak)

Smrt v zraku je drugo delo iz serije detektivskih zgodb o mladih letih Sherlocka Holmesa kanadskega avtorja Shana Peackocka. Detektiva, ki ga je v 19. stoletju ustvaril Arthur Conan Doyle, smo namreč do sedaj v literaturi srečevali le kot odraslega junaka. V prvem delu mladinske kriminalke (V vranjem očesu) nam je avtor predstavil komaj trinajstletnega Sherlocka z neomajno vero v pravico in dobrobit ljudi ter njegove prve detektivske poskuse. Čeprav je v prvem delu izgubil mater, se mladi Sherlock vseeno zaveže, da se bo boril proti bedi in nasilju, ki vladata v viktorijanskem Londonu. Pod streho ga sprejme apotekar Bell, starec, ki mu nudi tako delo kot zavetje pred nevarnostmi ulice. Nehote se zaplete v nepojasnen umor, ki se zgodi v cirkusu; Sherlock sliši zadnje besede zvezdnika na trapezu, ko ta nenadoma omahne v globino. Ko izve, da je za razkrinkanje zločina ponujena nagrada, se odloči, da bo zločin skušal rešiti na lastno pest. S prejetim denarjem namerava rešiti finančne težave, ki pestijo apotekarja, ter si pridobiti sloves dobrega in pogumnega detektiva.

**Pečjak, Vid: Drejček in trije Marsovčki.**

Ilustr. Dunja Kofler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Pisanice, 116 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja, ponatis, spremna beseda

| dečki, fantastična bitja, Mars (planet), mir, prijateljstvo, pustolovščine, sočutje, solidarnost, vesolje, vrednote

Tokratni jubilejni izdaji (tekst je praznoval svoj 50. rojstni dan) je kot uvod v knjigo dodan pisateljev predgovor, kar knjigi daje še dodatno vrednost. Pečjakovo delo je zimzelena fantastična pripoved in hkrati iskren protivojni manifest z

elementi znanstvene fantastike in globokim etičnim sporočilom. Zasnovo je kot prikaz dveh svetov, realnega na Zemlji, kjer živi Drejček s svojo družino, in fantastičnega idealnega novega sveta na Marsu, kjer ni vojn, kjer starši ne pretepajo otrok in ne umirajo, ko so otroci še majhni, kjer šola ni nujno zlo in kjer velja zakon, da morajo biti otroci srečni. Srečanje obeh svetov se zgodi ob nenavadnem nočnem obisku treh Marsovcov Miša, Maša in Šaša v Drejčkovi sobi, od koder se stiki nadaljujejo in poglobljajo v pristno medsebojno prijateljstvo, ki pa se mora po pustolovskem obisku Marsa in marsovske družine končati. Avtor pušča mlademu bralcu odprt konec in možnost, da se bodo prijatelji še kdaj srečali, morda takrat, ko na Zemlji ne bodo več divjale vojne in ko si bodo Zemljani iskreno prizadevali za mir.

**Peklar, Andreja: Fant z rdečo kapico.**

Ilustr. Andreja Peklar. Ljubljana: Inštitut za likovno umetnost, 2005, 10 str.

| C | 1. stopnja | pravljica, slikanica leporello, za ure pravljič

| kulturna dediščina, situla, Slovenija, strpnost, zgodovina

Avtorska slikanica, ki je prejela nagrado izvirna slovenska slikanica 2006, pripoveduje o nastanku vaške situle lakonično in izčiščeno, a žal ne pretirano domiselno. Še največja vrednost pripovedi je v sporočilu: situlo naj bi izdelali za junaka, ki bi ukrotil Zlatorogega jelena, kar uspe glavnemu liku, ki to doseže brez nasilja in Zlatorogega jelena prepriča v sožitje z ljudmi. Pomembnejša je slikarska plat dela, ki je nerazdružljivo povezana z besedilom, saj je Peklarjeva uporabila likovno govorico s plašča situle. To zanimivo in domiselno izhodišče, s katerim je oživila estetiko naše dediščine iz 6.-5. stoletja pr. n. št., je avtorica še nadgradila, kajti izrabila ga je za obogatitev svoje povsem sodobne ilustracije. Samo izhodišče v tradiciji, konkretneje linearna razporeditev podob na situli, in ilustrativna plat, predvsem s situlo povezano prikazovanje od strani, pa sta domiselno izrabljena tudi za oblikovanje slikanice v leporello: oblikovno je potek pripovedi torej skladen z izbranim tipom ilustracije in s tradicijo situle. Z vsem tem je slikanica namenjena likovnim sladokuscem, s svojo zgodbeno preprostostjo mlajšim otrokom, nespregledljiv pa je tudi njen kulturnozgodovinski vidik, s katerim bo prišla prav ob marsikateri vzgojno-izobraževalni priliki.

**Pelseneer, Reine De: Sponka.**

Prev. Amanda Mlakar. Ilustr. Hilde Schuurmans. Hoče: Skrivnost, 2011, 109 str.

| P | 2. stopnja

| bolezni, deklice, namišljeni prijatelji, odraščanje, samopodoba, strah, šola, zaljubljenost

**Pergar, Saša: Čarobni mlinček ali zakaj je morska voda slana.**

Ilustr. Ana Razpotnik Donati. Prir. Saša Pergar. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2006, Iz zibelke, 26 str.

| C | 1. stopnja | ljudsko izročilo, slovenska ljudska pripovedka, priredba, pripovedna slikanica, za uro pravljič  
| ladje, morje, sol, želje

Ljudska legenda o nastanku morske soli, ki jo je za slikanico pripravil Sašo Pergar, se odlikuje tako po tekočem in razumljivem pripovednem loku kot po barvitim in bogatem besedišču, kar slikanico uvršča med tiste knjige, ki neformalno utrjujejo jezikovno kulturo naših najmlajših. Odlike besedila še kako podpira in nadgrajuje vrhunska ilustracija Ane Razpotnik Donati. Pripovedna moč njene ilustracije je zbrana v čudovitih barvnih harmonijah vsake strani posebej ter v duhovitih podreditvah oblike telesa (žive in nežive narave) sami zgodbi, kar postaja prepoznavna značilnost sedanje vodilne skupine slovenskih ilustratorjev. Številnim dragocenim slikaniškim podobam kulturne dediščine, ki mladim bralcem gradijo in utrjujejo zavedanje o lastnih koreninah in okolju, se pridružujejo tudi podobe te slikanice: kultura kraške pokrajine in polj, velika ladja čudovito rdeče barve in kultura domačega morja, kultura babice in toplina, ki jo v loku razpne čez dve strani, bogastvo prijateljstva in kultura obložene mize. Čarobni mlinček je tudi tehnično dovršen in profesionalno skrben izdelek, zato tudi po založniški plati sodi med najboljše slovenske slikanice.

**Petelinček Petelanček: sto najlepših ljudskih in priljubljenih pesmi za otroke.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Spr. beseda Marko Terseglav. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 111 str. Dodatek: zgoščanka

| C | 1. stopnja | ljudsko slovstvo, note, spremna beseda, verzi  
| izštevanka

Zbirka prinaša sto priljubljenih pesmi za otroke, večinoma ljudskih in nekaj avtorskih (Slomšek, Gregorčič, Jerajeva idr.), ki pa so že ponarodele. Avtorji pesmarice pri tem želijo, da bi sodobni otroci ob izbranih besedilih, melodijah, ritmih in delno tudi narečjih spoznavali naše kulturno izročilo. Pesmim (izštevankam, igrarijam, rajavkam idr.) je mestoma dodano kratko navodilo, kako jih izvesti, razložene so tudi manj znane narečne besede. Tridesetim pesmim je na koncu dodan notni zapis, slišati pa jih je mogoče tudi na priloženi zgoščenci, tako da jih je tudi zapeti lažje. Knjigo je ilustriral akademski slikar Zvonko Čoh, igrivo in hudomušno, kar oboje zelo pristoji otroškim ljudskim pesmicam, ki se dogajajo predvsem zunaj, v naravi. Na začetku knjige je spremna beseda dr. Marka Terseglava (Kar se Janezek nauči, to Janez zna), na koncu so kazala in nabor virov.

**Philipps, Carolin: Bela kava in Posipanec.**

Prev. Tamara Bosnič. Ilustr. Nina Meglič. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Prva zorenja, 149 str.

| P | 2. stopnja

| drugačnost, prijateljstvo, rasizem, strpnost

Krajši roman, ki se kompleksno, a ne pretenciozno ukvarja s problemom rasizma. Postavljen je v sodobno Nemčijo, vodilna tematika pa je vpeta v razdelan družbeni kontekst – povečana brezposelnost v državi vodi v nezadovoljstvo, ki zahteva grešnega kozla, tega pa je najlažje videti v priseljencih. V središče zgodbe sta postavljena črni Sammy in pegasti Boris, razredna rivala, uspešna tako v šoli kot pri igranju klavirja, ki ju v tekmovalnosti še podžiga družbena situacija. Čeprav mestoma stereotipno, je problem rasizma obdelan z obeh strani horizonta, kompleksno, a hkrati enostavno, predvsem pa v bralcem poznanem kontekstu. Knjiga tako poleg bralske avanture ponuja tudi zanimivo izhodišče za pogovore o aktualnih družbenih problemih.

**Pikalo, Matjaž: Genija.**

Ilustr. Marjan Manček, Mitja Manček. Ljubljana: Prešernova družba, 2009, Koledarska zbirka, 147 str.

| C | 1. stopnja

| bratje, družina, sestre, šola, vrtec, vsakdan

Zdi se, da je pisatelj Matjaž Pikalo iznašel vrsto pripovedi, ki prepričljivo podaja občutenja in razmišljanja otrok, saj so priljubljene med bralci in tudi stroka jim je podelila priznanje. Pričujoča knjiga je namreč že tretja v nizu kratkih zgodb, ki so upovedene z značilnim otroškim govorom. Prva tovrstna knjiga je bila Luža: zgodbe za mladino (2001), v kateri je glavni junak vrtčevski deček. Knjiga je leta 2002 prejela nagrado Večernica, leta 2004 pa je bila uvrščena na častno listo IBBY. V drugi – z naslovom Samsara (2005) – kratke zgodbe pripoveduje prvošolka. V knjigi Genija pa nastopata bratec in sestra: deček Gen je prvošolec, deklica Nija pa hodi še v vrtec. Izmenično, vsak v svojem značilnem govoru, pripovedujeta o svojih pripetljajih v vrtcu in šoli ter tudi o skupnih doživetjih v družini. Le-ta so še posebno zanimiva, saj jih razumeta in pripovedujeta vsak po svoje. Njune pripovedi se ločijo tudi na zunaj: Genovo besedilo je napisano z majhnimi tiskanimi črkami in opremljeno z ilustracijami Marjana Mančka, Nijino pa je napisano z verzalkami in opremljeno z ilustracijami Mitje Mančka. Zgodbe so pristrčne in humorne, zelo primerne za družinsko branje. Odraslim bralcem poleg smeha ponujajo z otroške perspektive tudi izhodišča za razmislek o njihovem vzgojnem ravnanju.



**Pilkey, Dav: Prigode kapitana Gatnika.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. Dav Pilkey. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Kapitan Gatnik, 121 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, ponatis, slikogib, strip

| besedne igre, dečki, fantastična bitja, pustolovščine, superjunaki, šola, vragolije

Knjige iz zbirke že na platnicah obljublajo veliko akcije, traparij, slikogiba (gre za animacijsko tehniko, ki omogoča »slikovito prikazovanje nasilja«) in v tem oziru bralca več kot zadovoljijo. V njih je zabavno tako rekoč vse: črno-bele ilustracije, dogajanje, dialogi in liki, tudi naravnost postmodernistični prestopi iz fikcije v realnost, predvsem pa je posrečen (parodiran) glavni junak, naokoli skakajoč samo v spodnjicah in rdečem ogrinjalcu, ki ga edino dela podobnega »pravim« junakom. V Pilkeyevih knjigah imamo opraviti s kombinacijo ilustriranih zgodb, stripa in že omenjenega slikogiba; od takšne forme odstopa le knjiga Prigode Super Pleničkota, ki je v celoti strip, v katerem se Kapitan Gatnik izjemoma pojavi le kot stranski lik. Prevajalec, ki je nastopil tudi v tokrat neizogibni vlogi prirejevalca, se je odlično spopadel z množico pomensko bogatih imen in besednih iger in našel domiselne, zabavne rešitve. Knjige so mladim nedvomno pisane na kožo!

**Pilkey, Dav: Kapitan Gatnik in napad govorečih stranišč.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. Dav Pilkey. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Kapitan Gatnik, 136 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, ponatis, slikogib, strip

| besedne igre, dečki, fantastična bitja, pustolovščine, superjunaki, šola, vragolije

**Praprotnik Zupančič, Lilijana: Jezične zgodbe.**

Ilustr. Dalibor Zupančič. Ljubljana: Mladika, 2009, Planika, 44 str.

| C | 1. stopnja | humor

Lila Prap, ki smo jo v zadnjih letih vajeni predvsem kot ustvarjalko (tudi na tujih trgih, sploh pa na Japonskem) izjemno uspešnih, priljubljenih in nagrajevanih avtorskih slikanic, se je tokrat vrnila k svojim (zgolj) pisateljskim začetkom in skrb za likovno podobo vnovič (prvikrat se je to zgodilo v knjigi Zgodbe in nezgodbe) prepustila svojemu soprogu. Drobne zgodbice, ki so pred knjižno izdajo izhajale v reviji Kekec, družijo avtoričin smisel za spretno in duhovito poigravanje z jezikom, ki večkrat izhaja iz demontaže pregovorov in ustaljenih besednih zvez na posamezne dobesedne pomene, s čimer dosega humorne učinke. Zupančičeve nenavadne ilustracije so precej »geometrijske« in nekoliko robate oz. oglate, a hkrati tudi dovolj duhovite, da uspešno ulovijo duha enaindvajsetih jezičnih zgodbic.

**Pravljice: Larousse za otroke.**

Prev. Slavica Jesenovec Petrović, Borut Petrović Jesenovec. Ured. Laure Cambournac.

Ured. Francoise de Guibert. Radovljica: Didakta, 2009, 235 str.

| C | 1. stopnja | klasična pravljica, priredba, za branje v nadaljevanjih

Zbirka prinaša 10 znanih klasičnih pravljic, ki se bralcu na prvi pogled lahko zdijo priredbe, v resnici pa gre za prevode (toda iz francoščine) originalnih zapisov prevajalskega para Slavice Jesenovec Petrović in Boruta Petrović Jesenovca. Besedilo Sneguljčice bratov Grimm je tako v njunem prevodu precej drugačno, kot smo ga vajeni v drugih izdajah v slovenščini. V zbirki najdemo še Pepelko, Trnuljčico, Obutega mačka, Palčka, Rdečo kapico in Sinjebradca po zapisih Charlesa Perraulta (tu je prevod iz francoščine upravičen), ki jih v slovenščini sicer bolje poznamo v zapisu bratov Grimm. Prav tako od znanih prevodov Janka Modra, Franca Burgarja in Silvane Orel Kos odstopata prevoda Grdega račka in Kraljične na zrnu graha, dveh klasičnih pravljic H. C. Andersena. Za klasično ljudsko pravljico Trije prašički, ki jo tudi najdemo med omenjenimi pravljicami zbirke, pa ni treba dolgo ugibati, iz katere različice »originalnega« zapisa je prevedena.

Kot taka zbirka zastavlja vrsto vprašanj o odnosu med originalom, prevodom in priredbo posamezne pravljice (Ali so to priredbe? Kdaj so ljudske pravljice in avtorski zapisi ljudskih pravljic priredbe? Ali ne gre za neke vrste »priredbe«, če je danska pravljica v slovenščino prevedena iz francoščine? ...), mlade bralce pa bo na prvi pogled pritegnila z ilustracijami šestih različnih ilustratorjev, ki jim je skupno, da so barvno bogate, razgibane, predvsem pa duhovite in humorne. Ob tem je potrebno pohvaliti še dognano oblikovanje knjige. Zbirka pravljic je vredna pozornosti tako mladih kot odraslih bralcev in je lahko imenitno družinsko branje.

**Pregl, Slavko: Čudni časi – basni.**

Ilustr. Bojan Jurc. Radovljica: Didakta, 2011, 43 str.

| P | 2. stopnja | basni, humor

| modrost

**Pregl, Slavko: Juha cviluha.**

Ilustr. Kostja Gatnik. Ljubljana: Karantanija, 2008, 76 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja

Juha cviluha je zbirka enainštiridesetih zgodb oz. zgodbic (nekatero obsegajo le nekaj stavkov) s predgovorom na čelu. Pregl izhaja iz bolj ali manj vsakdanjih pripetljajev, ki jih začini s humorjem in izvirnimi domislicami, »glavna krivca« zanje pa sta nadebudna in nabrita Arjan in Sanja. Pristno in prisrčno torej preigrava otroški doživljajski svet, igra pa se tudi z besedami – z njihovim pomenom in zvenom, razstavlja jih in sestavlja nove ter izumlja unikatne besedne zveze. Po skoraj tridesetih letih, ki so pretekla od prve izdaje, je knjiga zrasla v

višino (beri: tokrat je pokončnega formata), ilustracije Kostje Gatnika pa so v tem času v celoti posivele (beri: tokrat so vse črno-bele). Preglovska hudomušnost in simpatičnost ostajata v veselje novim generacijam kratkohačnikov.

**Pregl, Slavko: Car brez zaklada.**

Spr. beseda Dragica Haramija. Novo mesto: Goga, 2009, Lunapark, 165 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| mamila, mladostniki, odraščanje, zlorabe

Roman v že začrtanem slogu zbirke Lunapark razgrinja kompleksno zrcalo sodobni najstniški populaciji. Naslovni junak se po končanem prvem letniku odloči za dobro plačano počitniško delo smetarja. Prva smetarska vožnja pa je hkrati tudi sprožilni moment poletne avanture, ki vsebuje tako prvo ljubezen kot vstop v svet preprodajanja drog, razpre problem medgeneracijskih konfliktov, predvsem pa ponudi podlago za kompleksno samoanalizo junaka, zaradi česar bi lahko govorili tako o problemskem kot o razvojnem romanu. Avtorju uspe ustvariti žive in domišljene like, jih vpeti v aktualne situacije brez pretiravanja in pretiranega dramatiziranja, v kar pogosto zapada sodobni problemski roman, ter hkrati v dialoge prepričljivo ujeti jezik mlajših generacij.

**Pregl, Slavko: Geniji brez hlač.**

Ilustr. Gašper Rus. Radovljica: Didakta, 2009, 240 str.

| M | 3. stopnja

| fantje, mladostniki, novinarstvo, odraščanje

V središče najstniškega romana je postavljeno vsakdanje življenje dijakov iz centra strokovnih šol, ki se razkriva v odnosu do staršev in učiteljev, vrstnikov, nasprotnega spola, ne nazadnje tudi do problemov lastnega odraščanja. Čeprav so zgodbe posameznih junakov izrisane s prepričljivo psihološko motiviranostjo in predstavljajo več vzporednih pramenov romana, pa je povezovalni element zagotovo najstniška družčina kot celota, predstavljena z dobro mero humorja, ki izstopa zlasti v dialogih, začinjenih s slikovitim najstniškim besednjakom. Raznolika, pogumna, samosvoja in ustvarjalna družčina bistrih mladih ljudi z izoblikovanimi stališči se ob prvih ljubezenskih izkušnjah in drugih manj prijetnih preizkušnjah odraščanja spopade tudi s problemom odgovornosti. Biba, Špela, Pika, Kocka, Razmeš, Bob, Genij, Pesnik, Pipi, Žan, Miha, Bajsi in Armani doživijo pravo iniciacijo v svet odraslih, ko se kot uredniški odbor dogovorijo za izid šolskega elektronskega glasila UŠEČ. Svojega novinarskega poslanstva se lotijo resno, nekoliko zaletavo, a predvsem s simpatično naivnim mladostniškim navdušenjem. Mladi pisci se odkritosrčno in brez dlake na jeziku lotijo kritike sodobne družbe, predvsem njenih najbolj nevtraliziranih točk, ki na različne načine prizadanejo tudi njih same. Ob tem se nevarno približajo meji, ki jo družba

odraslih še priznava za sprejemljivo, in se prvič resno soočijo s problemom odgovornega izrekanja. Avtor, dobitnik Župančičeve nagrade, je ves čas na strani »genijev brez hlač«, ki želijo spreminjati svet. Brez odvečnega moraliziranja, s simpatijo in poslušom za potrebe in probleme mladih ter z veliko mero zaupanja vanje spremlja njihovo zaletavost in brezkompromisnost, ki bi jih zaradi neizkušenosti lahko pripeljala tudi v resne težave. Roman je priporočljivo branje tudi za odrasle.

**Pregl, Slavko: Lutke iz sedmega nadstropja.**

Prev. Erica Johnson Debeljak. Ilustr. Ana Zavadlav. Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG), 2009, Spominčice, 48 str.

| C | 1. stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku, besedilo tudi v obratni smeri  
| lutke, sosedje

Dvojezično slikanico (slovenščina/angleščina) lahko beremo (tudi) kot priročnik za rekreativne lutkarje in njihove pomočnike, saj prinaša kratkočasne napotke za izdelavo (devetih) slovenskih ljudskih literarnih junakov iz papirmašeja. Med blokovskimi otroki, ki z izdelovanjem lutk preganjajo deževne dni in jim gre še posebej v slast domača folklor, so najbolj priljubljeni literarni junaki povodni mož, kralj Matjaž, Peter Klepec, dobra vila izpod Gorjancev, bela kača, zmaj, zlata ptica, jaga baba in špicparkelj. Podroben recept, ki med drugim obljublja protideževne učinke, priporoča čaj ob petih in svari pred cimetovo omako s koprivnimi listi, je s standardno merico dobrodušnega humorja zapisal Slavko Pregl, z ljubeznivimi podobami pa ga je začinila Ana Zavadlav.

**Pregl, Slavko: Radovedne pravljice.**

Ilustr. Kostja Gatnik. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Miškolinke, 53 str.

| C | 1. stopnja  
| črke, dedki, domišljija, pravljice, vnuki

Zbirka kratkih zgodbic o dedku, vnučki, mucah, sladkih presenečenjih in pravljicah, ki se nikakor nočejo ujeti, ima svojo predhodnico v slikanici Varja se pogovarja (Zadruga Novi Matajur, 2006). Radovedne pravljice kipijo v razgibanih miniaturnih skicah, ki jim dajeta takt otroška neposrednost in domišljija. Poigravanja s stereotipi, ponavljanja v svojevrstnem ritmu, besedna in situacijska komika, zamenjave vlog in besedne igre tako ustvarjajo pisan kalejdoskop hipnih minimalističnih utrinkov. Pristen in neposreden dialog duhovito lovi otroškega duha, na eni strani njegovo nestanovitnost, nečakanost in svojevoljno prilagajanje pravil, na drugi njegovo radovednost, željo po učenju in razigranost. Radovedne pravljice so poklon otroški duši – njeni iskrivosti, razposajenosti in domišljiji. Bolj kot samostojnim bralcem so namenjene skupnemu družinskemu branju, saj je glavni otroški lik predšolski otrok, poleg tega pa se tematsko

navezujejo predvsem na drobce iz vsakodnevnega družinskega življenja in so kot take odlično izhodišče za »medgeneracijska« branja in pogovore.

**Pregl Kobe, Tatjana: Hlačke za oblačke.**

Ilustr. Anjan Pregl. Spr. beseda Niko Grafenauer, Črtomir Frelih. Ljubljana: Edina, 2010, 117 str.

| C | 1. stopnja | spremna beseda

V zbirki lahko preberemo okrog petdeset pesmi, ki so blizu otrokovemu doživljanju in razumevanju: so bogato zvočne in upesnjujejo otrokovo bližnje okolje. Ilustracija – sicer črno-bela, ki mlajšim otrokom praviloma ni ljuba – njihova »polja pričakovanja« dopolnjuje, celo razširja in presega. Pesniški zbirki sta dodani dve izjemni strokovni oceni: spremna beseda Nika Grafenauerja o poeziji z naslovom »Radoživa igrivost v pesniški besedi« in spremna beseda Črtomira Freliha o ilustraciji z naslovom »Primeren kraj za varno odraščanje«. Pesniška zbirka, ki je primerna predvsem za družinsko branje, v celoti vsekakor nudi vse, na kar opozarjata spremni besedi, toda odrasli bralci bi si najbrž želeli malo strožji izbor pesniških besedil, tj. le tistih najbolj izvirnih in kakovostnih, da bi iz njih še močnejše zažarela pesničina ustvarjalnost.

**Prežihov Voranc: Solzice.**

Spr. beseda Jože Koruza. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 108 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, spremna beseda

| ljubezen, matere, otroštvo, revščina, spomini

Zbirka črtic je zadnja knjiga Prežihovega Voranca (1883–1950), ki je prvič izšla leta 1949. Med njegovimi deli je doživela največ izdaj in ponatisov ter tudi največ prevodov v tuje jezike. Velja za enega najboljših in najbolj branih tekstov slovenske mladinske književnosti, tako kot Prežihov Voranc velja za enega najbolj priznanih slovenskih književnikov. Solzice »vsi« poznamo iz šolskih obravnav, domačih branj ali branj za bralno značko. Naše doživljanje tega besedila zato ni brez nekega privzgojenega/podeljenega narodnotvornega občutenja, tako da jih v resnici težko kritično vrednotimo. Kljub temu nedvomno velja, da so črtice človeško prepričljivi spomini na mladostna doživetja, napisane literarno dognano in brez vzgojnega namena. Danes pa se ob njih vsekakor poraja vprašanje, v kolikšni meri so dejansko še mladinsko delo oz. književno delo, ki ga lahko brez zadreg priporočamo sodobnim mladim bralcem. Prežihov Voranc v Solzicah namreč popisuje svojo mladost in mladost drugih kmečkih in delavskih otrok, prezgodaj vpreženih v delo, prekmalu dozorelih in zagrenjenih. K razumevanju in doživljanju črtic do neke mere prispeva spremna beseda Jožeta Koruze, ki je prav tako na neki način kanonska, in ki spominsko prozo Prežiha poskuša razložiti z analizo njegove družine, otroštva in mladostništva, tedanjih družbeno-zgodovinskih razmer, načina življenja ... Črtice tako mladi bralci morda laže

doživljajo kot pričevanje o nekem davnem otroštvu, drugačnem, kakor ga poznajo sami, najbrž pa se jih obenem dotaknejo tudi nekatere večne resnice o medsebojnih odnosih, življenju ipd. Ta žlahtna zbirka spominskih črtic se tako danes zdi vedno bolj »over-cros« literatura, dostopna torej »vsem« bralcem, toda doživljajsko zagotovo bližja odraslim kot mladim bralcem.

**Procházková, Iva: Goli.**

Prev. Irena Samide. Spr. beseda Bojan Dekleva. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Odisej, 292 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| bogastvo, mladostniki, odraščanje, revščina, samopodoba, zapostavljenost

Iva Procházková, češka pisateljica, ki piše v nemškem jeziku, je leta 1988 dobila nemško nagrado za mladinsko književnost (Deutscher Jugendliteraturpreis) za knjigo *Die Zeit der geheimen Wünsche* (Čas skritih želja), v letu 2008 pa je bila za to nagrado nominirana z romanom *Goli*. Virtuozen preplet petih zgodb razpira kolaž nanizanih drobcev iz življenja petih najstnikov, ki se, deloma skupaj, predvsem pa vsak zase, spopadajo z osnovnimi bivanjskimi vprašanji in izgrajevanjem lastne samopodobe, ki jo zahteva integracija v družbeno življenje. Simbolika »golosti« se navezuje na ranljivost, izpostavljenost in nezaščitenost, ki naj bi bile temeljne značilnosti obdobja dozorevanja. Kljub temu pa se zdi, da je končna sporočilnost romana nekoliko drugačna – plasti, ki se skozi življenjske izkušnje kopičijo in nalagajo, prejkone hromijo kot ščitijo. To vsekakor dokazujejo odrasli, torej starši, ki so kljub debelemu plašču še kako ranljivi in negotovi. Želja po trganju spon in razgaljanju je tako hrepenenje po svobodi in neposrednem stiku z življenjem. Pripoved je prvenstveno mladostniški roman o nevralgičnih točkah odraščanja in iskanju osebnostne integritete, hkrati pa vzporedno branje omogoča vstop v metaforično zgodbo o iskanju najglobljih idealov človeške duše. Ob tem ne smemo pozabiti na izčiščene lirične vstavke in študijsko premišljene jezikovne rešitve, kjer se posamezne vsebinske niti inovativno spogledujejo z jezikovnim preigravanjem. Bralcu v pomoč bo zagotovo tudi spremna beseda psihologa dr. Bojana Dekleve.

**Provoost, Anne: Padec.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Dob pri Domžalah: Miš, 2005, Zorenja +, 265 str.

| M | za pogovore o knjigah

| mladostniki, nasilje, neonacizem, nestrpnost, rasizem

Večkrat nagrajena avtorica je belgijsko provincialno okolje izkoristila za oris sodobne stvarnosti kot razpete med nerazrešene zgodovinske ustaline in nič manj problematično kričave zahteve po svetli prihodnosti. Preteklost pri tem zastopa predvsem patriarhalno usmerjeni nacionalsocializem in prihodnost multikulturnost ter vse žensko. A ta sociološki pejisaž je svoji izgubljenosti ustrezno pretanjeno

postavljen v skoraj sanjsko ozadje, kar podpira tudi močna in preiščljeno razpostavljena simbolika: ob skrivnostno razprtem, od Biblije do vsakodnevnih frazemov segajočem simbolu padca je potrebno omeniti vsaj še motorno žago, ki skozi celotni roman brni in reže, tudi noge. Osrednje pripovedi pa zasedajo po Flaubertovem nauku nevpletajočega se avtorja natančno izrisane glavne osebe, ki dejansko ženejo opisano socialno kuliso, s čimer avtorica družbeno stvarnost bistro prikaže kot zgolj odsev zasebnosti: najstnik Lucas je junak našega časa tudi zaradi svojega odprtega sprejemanja vsega, pri čemer nima dovoljšnje odločnosti, da bi sprejeto še pravočasno ovrednotil, neonacist Benoît nadaljuje srhljivo logiko preteklosti, mladostniško pravičniška Caitlin pa je seveda zazrta v lepši jutri. Ob tako kvalitetnem pisanju, pri katerem moramo pohvaliti vsaj še spretno razpostavitev zgodb in hvalevreden prevod, gre nedvomno za najboljšo mladinsko delo, izdano pri nas v letu 2005.

**Prunk, Ljudmila: Kraguljčki, prababičine pesmice.**

Ilustr. Ksenija Prunk. Spr. beseda Ana Marija Mayerhold. Ljubljana: Amalietti & Amalietti, 2008, 67 str.

| C | 1. stopnja | ponatis, velike tiskane črke

Drobna knjižica, zbirka 28 pesmi pesnice Ljudmile Prunk-Utve (1878-1947) z ilustracijami njene hčerke Ksenije Prunk (1905-1994), je ponatis izdaje iz leta 1924 (prva je izšla leta 1915 v Trstu). Čeprav so pesmice namenjene otrokom, so sodobnim mladim bralcem najbrž doživljajsko precej oddaljene – če ne drugače pa vsaj zaradi zastarelih izrazov. Podnaslov »prababičine pesmice« ob branju tako vabi k medgeneracijskemu povezovanju.

**Pullman, Philip: Jantarni daljnogled. Njegova temna tvar III.**

Prev. Jakob J(aša) Kenda. Ljubljana: EPTA, 2004, 526 str.

| M | 3. stopnja

| fantastična bitja, filozofija, odraščanje, pripovedovanje, vzporedni svetovi, znanost, žrtvovanje

Prizorišče zadnje knjige Pullmanove obsežne trilogije Njegova temna tvar so številni svetovi, med katerimi glavna junaka Will in Lyra prehajata s pomočjo pretanjenega noža. Knjiga sicer zaradi informacijske zgoščenosti zahteva pozorno branje, in če želimo vsebino romana, zapisanega z epskim zamahom, kar se da skrajšati, se znajdemo sredi boja med dobrim in zlim ter sredi številnih nenavadnih in precizno izrisanih bitij, ki se bojujejo bodisi na strani lorda Asriela bodisi na strani cerkve oz. Konzistorijskega disciplinskega razsodišča. Pullman, ki je za trilogijo prejel Whitbreadovo nagrado, se izkaže za mojstra jezika (ta v svoji miltonovski maniri izvrstno doni tudi v slovenskem prevodu) in natančnih, živ(ahn)ih opisov junakov, okolja, premikov v prostoru ter vzdušja. Neumorna domišljija pisatelju omogoča številne zaplete in preobrate, stopnjevanje in

blaženje napetosti, predvsem pa kreacijo izjemnega števila svetov, za katere si izmisli domiselne zakone, hierarhije in lastnosti. Pullman, ki z vsem tem ustvarja novo mitologijo, svoje pisanje aktualizira z izzivajočimi mislimi o religiji, cerkvi, smrti in delovanju sveta. S pomočjo takšnega metafizičnega momenta pa postane Jantarni daljnogled zanimiv tudi za tiste bralce, ki se ne prištevajo med goreče privrženice fantazijskih pripovedi.

**Rees, Celia: Čarovniška smrklja.**

Prev. Marija Zlatnar Moe. Radovljica: Didakta, 2004, RB (Radi beremo), 200 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah, zgodovinska pripoved

| Amerika, čarovništvo, dekleta, divjina, Indijanci, pogum, svoboda, zdravilstvo

Avtorica nam v zaporedju hlastnih dnevniških zapiskov, ki datirajo v prvo polovico 17. stoletja, popiše življenjsko zgodbo mlade ženske Mary Newbury. Ta mora zaradi krivičnih obtožb in sumničenj zapustiti Evropo ter z ladjo odpluti v Ameriko, da ne bi kot njena babica postala žrtev lova na čarovnice. Čeprav pisateljica pri tem spretno razvije nekatere zgodovinske teme 17. stoletja, se moramo zavedati, da ne gre povsem zaupati v njihovo zgodovinsko verodostojnost. Na slednje namigne že Reesova z okvirno pripovedjo, v kateri zrelativizira načrtano mejo med izmišljenim in resničnim, poleg tega pa je osrednje jedro pripovedi očitno v etičnih in bivanjskih vprašanjih. Te nadalje lahko beremo kot povsem sodobne: posredno namreč odpira probleme, vezane na pravico žensk do enakopravnosti, pravico slehernika do drugačnosti, spodbuja razmišljanje o človekovemu odnosu do narave, o zlorabi moči in o problematiki »grešnega kozla«, s katerim naj bi se v negotovih časih uravnovesila zamajana trdnost človeške skupnosti.

**Reiche, Dietlof: Ladja duhov.**

Prev. Alenka Veler. Spr. beseda Ana Duša. Novo mesto: Goga, 2009, Lunapark, 323 str.

| P | 2. stopnja | spremna beseda

| dekleta, dnevniki, fantje, gusarji, morje, pustolovščine, skrivnosti, zakladi

Pričujoči mladinski roman je spretna žanrska mešanica izmišljeno zgodovinskega in fantastičnega, družinska zgodba z mnogimi elementi pustolovščine in kriminalke, omenjeni pa so tudi nekateri problemi, značilni za odraščajoče najstnike. Besedilo je privlačno in kakovostno žanrsko branje, ki pa nima neke globlje plasti (psihološke analize, družbene kritike ipd.), česar od tega žanra niti ne pričakujemo. Zgodba se dogaja v obmorskem mestu, Lena je stara 14 let in njen oče ima najeto gostilno, v kateri je glavna znamenitost Dvorana školjk, katere stene so prekrite s školjkami. Tam je tudi slika kapitana in glava ladijske polene, zaščitnice trgovske jadrnice z imenom Nevesta vetrov iz 18. stoletja, ki je v viharju potonila tik pred domačim pristaniščem. Lena po naključju v poleni odkrije fotografijo obešenca in tedaj najde tudi dnevnik krmarja s te ladje.



Sproži se niz nenavadnih dogodkov (npr. morje v zalivu usahne, pojavi se razbitina potopljene ladje) in Lena – potomka pomorščakov, ki tudi sama načrtuje podobno življenjsko pot – se čuti "poklicano", da jim pomaga. In res s pomočjo prijatelja Feliksa in novinarke Roze razkrije skrivnost davno potopljene jadrnice, njeno posadko reši starodavnega prekletstva ter odkrije izgubljeni zaklad. Spretna beseda Ane Duša zanimivo predstavi Leno in njeno tipično mladostniško identiteto.

**Rosoff, Meg: Primer Justin.**

Prev. Ingrid Kovač Brus. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, Najnaj, 283 str.

| M | 3. stopnja

| bratje, katastrofe, samopodoba

Knjiga je izšla leta 2008 pri založbi Miš v zbirki Najnaj. Tistega jutra, ko David Case reši svojega mlajšega bratca pred padcem skozi okno, se usodno spremeni potek njegovega življenja. Nenadoma dobi občutek, da ga zasleduje njegova lastna usoda, pred katero mora na vsak način ubežati. Svoje ime spremeni v Justin (just in case – za vsak primer), zamenja slog oblačenja, začne se ukvarjati s tekom, omisli pa si tudi namišljenega psa Fanta. Ko spozna še privlačno devetnajstletno fotografinko Agnes, upa, da je usodi ubežal. Toda tukaj se zgodba šele dobro začne. Primer Justin je izvirna, na trenutke ironična in presenetljiva zgodba o odraščanju, pravem prijateljstvu, prvi ljubezni in neprestanem občutku zmedenosti in nerazpoloženosti, ki ju občuti glavni junak v odnosu do sebe in svoje okolice. Skozi zgodbo lahko čutimo stopnjevanje njegovega besa, razdražljivosti in nekontrolirane želje po biti ljubljen in ljubiti, želje razumeti svet in svoje občutke. Zgodbi lahko včasih težko sledimo, vendar nas sami junaki, njihovi medsebojni odnosi in obilica vrtoglavo hitro menjajočih se dogodkov hitro spet potegnejo v branje in nam ponudijo obilico snovi za razmišljanje. Knjiga je leta 2007 prejela angleško nagrado za najboljše otroško ali mladinsko delo Carnegie Medal, leta 2008 pa nemško nagrado za izjemne dosežke na področju mladinske literature Jugendliteraturpreis.

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 1. Kamen modrosti.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 228 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo, pustolovščine, šola

Kamen modrosti je prva knjiga v zbirki o mladem čarovniku, ki je obnorela mlade in stare ljubitelje književnosti širom sveta. Harry je sin slavnih staršev. Šele na svoj 11. rojstni dan izve, kdo pravzaprav je, saj sta mu teta in stric, bunkeljna, pri katerih živi, zamolčala njegovo mogočno preteklost – v svetu njegovih staršev, v

svetu čarovnikov, se ime Harry Potter izgovarja z velikim spoštovanjem. Harry je sprejet na Bradavičarko, šolo za čarovništvo, in skupaj z zvestima prijateljema se upre mračnim silam, ki so umorile njegova starša.

Pripoved o mladem čarovniku nekatere motivne drobce in njihovo obdelavo črpa iz zakladnice klasične angleške literature: od Charlesa Dickensa do angleških mojstrov kriminalke, v povezavi s tem pa se v romanu prepletajo tudi različni literarni žanri, in sicer od vodilne fantastike do problemskega in razvojnega romana na eni strani in detektivke na drugi.

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 2. Dvorana skrivnosti.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 264 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo, pustolovščine, šola

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 3. Jetnik iz Azkabana.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 330 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo, pustolovščine, šola

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 4. Ognjeni kelih.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 557 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo, pustolovščine, šola

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 5. Feniksov red.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ljubljana: Epta, 2003, Harry Potter, 720 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo, pustolovščine, šola

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 6. Princ mešane krvi.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 498 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo,  
pustolovščine, šola

**Rowling, Joanne K.: Harry Potter 7. Svetinje smrti.**

Prev. Jakob J. Kenda. Ilustr. Mary GrandPré. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Harry Potter, 589 str.

| P | 2. stopnja

| čarovnije, čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, prijateljstvo,  
pustolovščine, šola

**Rozman, Andrej: Gospod Filodendron.**

Ilustr. Ana Košir. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, 33 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke

| drugačnost, neumnost

V štirih duhovitih (in navdihujoče ilustriranih) zgodbicah spoznamo prikupnega, dobrodušnega in rahlo zmedenega naslovnega junaka. Čeravno ni posebej bister in iznajdljiv in ga občasno muči tudi pozabljenost, je sreča vedno na njegovi strani. Če vas zanima, kako jablana opomni gospoda Filodendrona, da je čas za obiranje, zakaj v vtičnico ni pametno zabijati žebeljev, kaj se skriva v zrcalcu in kako je v resnici videti morje, je to prava knjiga za vas. Z veščo situacijsko roko je vsestranski ustvarjalec Andrej Rozman Roza vsakdanje zgodbe obarval s pridihom komičnosti in jih zapisal z »gibkim in živahnim jezikom«, ki je primeren tako za začetniške bralce kot tudi za tiste malo bolj izkušene.

**Sedgwick, Marcus: Moj meč spet poje.**

Prev. Tamara Bosnič. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, Srečanja, 257 str.

| M | 3. stopnja

| vampirji

Roman angleškega avtorja, znanega po prepletanju temačnih tem pravljico-mitološkega sveta in zgodovine, tokrat prinaša vpogled v svet vampirjev. Zgodba o gozdarjevem sinu Petru je postavljena v vzhodno Evropo 17. stoletja. Kljub izvajanju tradicionalnega ljudskega obredja s prihodom zime, Kraljica senc, ki je ljudski simbol za vse nepoznano in grozljivo, pridobiva na moči in vedno bolj strašljivi dogodki se končajo šele, ko Peter in skupina Ciganov s pomočjo meča, ki je pripadal Petrovemu očetu, pokončajo vampirje. Na podlagi ljudskega izročila, iz katerega so vzeti prikazani običaji in vraže, ki se v knjigi izkažejo za resnične, uspe avtorju stskati napeto pripoved z elementi grozljivke in pustolovščine. Sedgwickovo realizacijo priljubljenega mladinskega žanra tako odlikujeta predvsem realno zgodovinsko ozadje in uporaba ljudskega izročila, prepričljiv pa je tudi kompleksen oris literarnih likov in družbenega obrobja 17. stoletja.

**Sedgwick, Marcus: Poplava in podočnik.**

Prev. Metka Osredkar. Ilustr. Pete Williamson. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Krokarsčine, 245 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke  
| gradovi, krokarji, magija, skrivnosti

Slovenski bralci angleškega pisatelja že dobro poznamo, saj so v slovenščino prevedena štiri njegova tematsko raznolika in kakovostna dela (Slutenje, 2006; Moj meč spet poje, 2008; Rdeča kot kri, bela kot sneg, 2008; Revolver, 2012). In tudi tokrat Marcus Sedgwick preseneti! Gre namreč za prvo knjigo iz serije Krokarsčine (v njej je sicer do sedaj izšlo pet zgodb), v kateri spoznamo čudaško družino Drugoroki in njihove služabnike, ki prebivajo v nenavadno razvejano grajenem gradu. Zgodbo pripoveduje Edgar, star in zlovoljen, vendar dobrosrčen krokar, ki je kot skrbnik gradu priča številnim dogodkom. Nekega dne na vrtu opazi dolg črn rep, nato začnejo izginjati grajske služkinje in klet poplavi voda ... Napeto dogajanje, ki je tudi nadvse duhovito! Zgodba je bogato dopolnjena z ilustracijami Peta Williamsona, ki so prav tako duhovite in krokarsko črne. Nezahtevno, a kakovostno, zelo privlačno in spodbudno branje; mladi bralci bodo zagotovo težko pričakovali nove zgodbe iz serije.

**Seliškar, Tone: Bratovščina Sinjega galeba.**

Ilustr. Matjaž Schmidt. Spr. beseda Pavle Svetina, Peter Učakar, Slavica Remškar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Knjižnica Sinjega galeba, 156 str.

| P | 2. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava, ponatis, slovar, spremna beseda  
| družine, ladje, morje, prijateljstvo, pustolovščine, tihotapstvo

To je največkrat ponatisnjeno temeljno delo slovenske mladinske literature, po katerem je bila posneta tudi priljubljena TV nadaljevanka. Dalo je tudi ime zbirki mladinskih knjig, ki je še danes živa: v njej je kot 330. knjiga izšla pričujoča (23.!) izdaja Bratovščine Sinjega galeba, ki je jezikovno prenovljen natis besedila iz leta 1936. Po vojni je pisatelj prvotno besedilo za drugo objavo precej popravil in ga tako prilagodil spremenjenim družbenim razmeram. Peter Svetina v spremni besedi trdi, da je bil tako odstranjen del duhovnega obzorja, ki je upošteval strpnost, mišljenje in argument drugega. Če bo pričujoča izdaja, ki je na mnogih mestih globlja in bolj poetična, prispevala kaj k premisleku o tem, bo to veliko. Imenitno napisane dogodivščine namreč ostajajo iste. Zagotovo so dobrodošle jezikovne posodobitve, ki jih je prispeval najprej Peter Svetina (arhaizmi, pravopisne zastarelosti), še nekoliko bolj pa je besedilo posodobila Slavica Remškar in spremembe v spremni besedi tudi razložila (srbohrvatizmi, zastareli in manj rabljeni izrazi). Knjiga je še posebej dragocena zaradi ilustracij, ki zaključujejo življenjski opus Matjaža Schmidta; o tem piše v spremni besedi Pavle Učakar. Ilustracije so črno-bele risbe, nekatere še skice, zdaj monumentalne, zdaj skorajda »gibljive« kot na TV. V celoti je nova izdaja

Bratovščine Sinjega galeba dragoceno poglobljeno založniško dejanje, lep prispevek k ohranjanju slovenske literarne dediščine.

**Selznick, Brian: Hugo Cabret.**

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ilustr. Brian Selznick. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, 533 str.

| M | 3. stopnja | spremno besedilo

| film, Georges Méliès (1861-1938), roboti, sirote, skrivnosti

V eni najboljših knjig za mladino, ki so v slovenščini izšle leta 2009, ameriški pisatelj in ilustrator, dobitnik prestižnih ameriških knjižničarskih in založniških priznanj, združuje dva načina pripovedovanja: likovnega in besednega. Obe enakovredni pisavi si podajata romaneskno pripoved o usodi osirotelega Huga, nekakšnega mladega Quasimoda osrednje pariške železniške postaje, ki se za potrebe preživetja skriva za identiteto svojega nedavno umrlega strica, upravitelja ur na tej postaji. Razburljiva, sicer izmišljena zgodba sloni na resničnih dejstvih (propadla pariška muzejska zbirka mehanskih igrac - avtomatov) in zgodovinskih osebah (pionir fantastičnega filma Georges Méliès). Roman, ki je genialen spomenik pionirjem filmske čarovnije, bolj gledamo kot beremo, saj steče pred nami kot na filmskem platnu črno-bela predstava, tako da skoraj ne opazimo, kdaj strani izjemno pripovednih risb s svinčnikom preidejo v strani s tiskanim besedilom in te zopet nazaj v risbo. Tekoče branje je namenjeno samostojnim bralcem vseh starosti in okusov, avtor pa je v stilu urarske natančnosti junakov knjigi dodal tudi vse potrebne podatke o okoliščinah zgodbe in o virih, ki so bili podlaga za zgodbo. Vsak, ki bo sledil navedenim virom, se bo srečal z bogato in zanimivo zgodovino začetkov filma ter z neverjetnim mojstrstvom predračunalniške finomehanike.

**Simon, Francesca: Grozni Gašper in zombi vampir.**

Prev. Polonca Kovač. Ilustr. Tony Ross. Tržič: Učila International, 2011, Grozni Gašper, 100 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, za oklevajoče bralce, za začetno samostojno branje

| dečki, porednost, vampirji, vragolije

**Stanton, Andy: Gravžarije gospoda Gnilca, pripovedi iz Poprovega Gradca.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. David Tazzyman. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Gospod Gnilc, 167 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke

| besedne igre

Serijska o gospodu Gnilcu, dobitnica nagrade Roalda Dahla za najbolj zabavno otroško knjigo, je smešna, odtrgana, ubrisana, nora. Ob branju se človek vpraša, kaj neki sta avtor in ilustrator jedla, da sta zmožna ustvariti tako nepredvidljive zaplete, tako neverjetne preskoke in hkrati tako preproste dogodivščine, ki bralca spravljajo v smeh na vsaki strani. Ali smo že tako ukalupljeni, tako navajeni določenih pričakovanj, da nas vsak, še tako majhen odstop iz predvidene forme, tudi ko gre za namerno uporabo klišejev in stereotipov, premakne? Vaščanov Poprovega Gradca ne preseneti nič, ne zloba gospoda Gnilca ali nagražnosti Ivana Janeza Tretjega ne dobrota deklice Poli in srečonosni drekci psa Jaka. V Poprovem Gradcu so vile, ki mahajo s ponvami, enako pogost pojav kot govoreči lectovi piškoti s kupom denarja ali goblini, ki hočejo uničiti vas. Preskoki se dogajajo na ravni vsebine, forme, ilustracije in jezika; zlasti pri slednjem ima velik pomen izjemno delo prevajalca Boštjana Gorenca, saj je slovenski prevod v vseh plasteh enakovreden originalu, prikrajšani nismo za nobeno besedno igro, za noben humorni vložek ali aluzijo, hkrati pa se bralci lahko zaradi poslovenjenih imen junakov in krajev z zgodbo lažje poistovetijo.

**Stanton, Andy: Gospod Gnilc in goblini.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. David Tazzyman. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Gospod Gnilc, 201 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke  
| besedne igre

**Stanton, Andy: Gospod Gnilc in kristala moči.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. David Tazzyman. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Gospod Gnilc, 219 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke  
| besedne igre

**Stanton, Andy: Gospod Gnilc in petični piškot.**

Prev. Boštjan Gorenc. Ilustr. David Tazzyman. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Gospod Gnilc, 177 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke  
| besedne igre

**Steinhöfel, Andreas: Riko, Oskar in senčne prikazni.**

Prev. Neža Božič. Ilustr. Peter Schossow. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Knjižnica Sinjega galeba, 195 str.

| P | 2. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke  
| detektivi, drugačnost, fantje, ugrabitve

Posrečen hibrid med kriminalko, razvojnim in družbenim romanom združuje vse poglobitve elemente, potrebne za bralski užitek, ki so povezani z vseskozi napeto zgodbo. Riko je, kot pravi sam, »malo poseben otrok«, ki lahko veliko misli, a to »traja malo dlje kot pri drugih ljudeh«. V prvih počitniških dneh, ko se po nasvetu vzgojitelja loti pisanja dnevnika, se spozna z Oskarjem, drobnim, bistrim, a po svoje še bolj posebnim fantičem. Iskanje prijateljstva se nato preobrne v iskanje prijatelja, to pa nenadoma preide v iskanje ugrabitelja otrok. Mladi bralec dobiva indice skupaj z Rikom, kar je nekako v stilu kriminalk Agathe Christie (gotovo ni naključje, da so filmi njenih predlogah Rikovi najljubši filmi), zagotavlja pa napeto branje do konca. Vseskozi pa se, tudi v drncu beganja za novimi dokazi, pred bralcem z nekoliko razširjene Rikove perspektive odstira svet osamljenega, vedoželjnega, nekoliko »posebnega« dečka, svet, ki zaradi »posebnosti« v perspektivi mnogokrat nasmeje, a navsezadnje še kako kliče po poistovetenju. Takšen koncept sicer spominja na uspešnico Skrivnostni primer ali kdo je umoril psa, vendar vsestransko posrečeno delo bralcu prej kot občutek že videnega zagotavlja samosvoj bralski užitek na že preizkušenih temeljih. Kompleksna zgodba o Riku se sicer smiselno sklene, a hkrati ohranja zasnitek za dobrodošlo nadaljevanje.

**Steinhöfel, Andreas: Riko, Oskar in zlomljeno srce.**

Prev. Neža Božič. Ilustr. Peter Schössow. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Knjižnica Sinjega galeba, 268 str.

| P | 2. stopnja | knjiga je del nanizanke

| Berlin, drugačnost, družina, fantje, prijateljstvo

**Strasser, Todd: Val.**

Prev. Uroš Kalčič. Spr. beseda Ksenija H. Vidmar. Ljubljana: Modrijan, 2009, 175 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| nasilje, poizkusi, šola, totalitarizem

Avtor je roman napisal (leta 1981) po resničnem dogodku, ki se je zgodil leta 1967 na neki srednji šoli v Kaliforniji, in na podlagi televizijskega filma, ki je istega leta nastal po kratki zgodbi učitelja Rona Jonesa. Roman je objavil pod psevdonimom Morton Rhue. Pred leti so ga prevedli dijaki Ljutomerske gimnazije. (Rhue, Morton: Val - poročilo o poskusu, ki je šel predaleč. Ljutomer: Gimnazija Franca Miklošiča, 2007). Roman Val je bil kmalu po izidu - leta 1984 - preveden v nemščino, leta 2008 pa je nemški režiser Dennis Gansel po njem posnel film Val (Die Welle), ki si je prislužil več nagrad in nominacij. Da bi ponazoril logiko in način delovanja totalitarističnih družbenih sistemov, je profesor zgodovine Ron Jones v svojem prvem letu poučevanja na šoli z dijaki pri svojih učnih urah izpeljal poskus. Toda na prvi pogled nedolžen poskus je šel predaleč in ta izkušnja je bila ena najsrhljivejših tako zanj kot za dijake. V romanu, ki je prav tako srhljiv za bralce, je odlično prikazano, kako je nenavadni pedagoški eksperiment

učinkoval na dijake, kaj vse so preživljali in do kakšnih spoznanj so se nazadnje dokopali. Knjigi je dodana strokovna spremna beseda Ksenije Vidmar Horvat z naslovom Fašisti v nas?

**Stroud, Jonathan: Golemovo oko.**

Prev. Manica Baša. Tržič: Učila International, 2007, Bartimejusova trilogija, 512 str.

| M | 3. stopnja

| čarovniki, demoni, diktatura, fantastična bitja, fantastični svetovi, London, nasilje, Praga, pustolovščine

Golemovo oko je druga knjiga trilogije iz sveta čarovnikov in duhov (Amulet iz Samarkanda je prva), postavljena v fiktivno obdobje Velike Britanije. Odlikujejo jo veristična predstavitev političnih in družbenih procesov v fiktivni svet, poglobljena študija značajeve ter večplasten humor, katerega nosilec je cinični naslovni lik - džin Bartimejus. Golemovo oko je klasična fantazija s kompleksno izrisanim vzporednim svetom in napeto pustolovščino, ki temelji na protipostavitvi dobrega in zla, ki pa tokrat nista očitna in enoumna, temveč problematizirana in odvisna od horizonta pripovedi, ki se skozi knjigo ves čas menja. Hkrati gre za presežek fantazije s problematizacijo in ciničnim odnosom tako do vsesplošno človeških ali realno zgodovinskih kot do klasično fantazijskih elementov. Podrobnejši pregled čarovniške družbe na oblasti tako prinaša študijo značajeve v mejnih pogojih in analizo diktature, kar je dopolnjeno z dejstvi iz angleške in svetovne zgodovine.

**Stroud, Jonathan: Ptolemajeva vrata.**

Prev. Manica Baša. Tržič: Učila International, 2008, Bartimejusova trilogija, 442 str.

| M | 3. stopnja

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi

Zadnja knjiga trilogije iz sveta čarovnikov in duhov, ki je postavljena v fiktivno obdobje Velike Britanije.

**Suhodolčan, Leopold: 7 nagajivih.**

Ilustr. Marjan Manček. Spr. beseda Jože Zupan. Ljubljana: Karantanija, 2008, Metuljčki, 19 str.

| C | 1. stopnja | nova izdaja

Sedem zabavnih in nagajivih zgodbic je prvič izšlo leta 1976 pri založbi Partizanska knjiga. Nova izdaja se od prve skorajda ne razlikuje: založba je nekoliko spremenila le knjižno opremo, urednik Jože Zupan pa je pravljicam dodal še prijazno spremno besedo, v kateri poudarja, »da jim čas ni mogel do živega« in jih s to mislijo okronal za »zimzelenke«. »Takšne so, kot da jih je pisatelj ta hip



ujel med otroki in jih ponudil v branje in razmislek,« nadaljuje, in res se zdi, kot da so nastale v trenutnem preblisku: kot iskriva ideja, spontan domislek, otroška domišljajska igra ali bistroumni nesmisel, saj učinkujejo kot z naglimi potezami načrtana skica, ki si ne prizadeva za celovitost in poanto. Pred nami je torej sedem zelo nenavadnih zgodb o zelo nenavadnih dečkih, ki jim je svet domišljije tako domač, da ga vidijo kot čisto resnico, in sedem zgodb o zelo navadnih odraslih, ki se morajo takšni resnici šele privaditi. In kakor je v narobe svetu vse narobe prav, tako so v tej deželi otroci tisti, ki jih vodijo po njenih poteh. Ta osamosvojeni, drzni svet otroške domišljije je dobil tudi na moč klepetavega spremljevalca v ilustracijah Marjana Mančka.

**Suhodolčan, Primož: Živalske novice 2. 24 kur v mreži.**

Ilustr. Uroš Hrovat. Spr. beseda Tadeja Zupan Arsov. Ljubljana: Karantanija, 2010, Živalske novice 2, 68 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, nova izdaja, ponatis, spremna beseda  
| živali v domišljiji

Zbirka osmih krajših besedil, »novic o živalih«, je druga v nanizanki treh knjig (Živalske novice 1, 2 in 3). Ta je s podnaslovom 24 kur v mreži prvič izšla leta 2001 in bila ponovno natisnjena leta 2007. Vse tri knjige so med mladimi bralci priljubljene in doživljajo ponatise. Prav zagotovo tudi zaradi lastnosti, na katere opozarjamo pri pričujoči knjigi. Avtor piše duhovito in humorno (takšen je že podnaslov!), živalski liki pa so nosilci človeških lastnosti in dejanj, ki kritično sporočajo marsikatero resnico o sodobnem življenju in celo nekaj modrosti za vse čase. Besedila so posrečena mešanica klasičnega teksta, ilustracije, zgodb v slikah in stripa; jezik posnema publicistični način izražanja in je pospremljen z mnogimi reklamnimi sporočili. Pri tem je ilustrator prispeval pomemben delež k bralni celoti, ki se spogleduje z novičarskimi sporočili v časopisu, na televiziji in na računalniškem zaslonu. Živalske novice so tako po besedilni kot po likovni plati zelo posrečeno sodobno bralno gradivo. Oba ustvarjalca sta uigrana sodelavca, ki se dobro dopolnjujeta. Morda bi si vendarle želeli nekaj več izbrušenosti v estetskem smislu, čeprav gre za »časopis«, za dnevne novice. Velja pa pohvaliti tudi spremno besedo.

**Suhodolčan, Primož: Živalske novice 3. Grizemo do resnice.**

Ilustr. Uroš Hrovat. Spr. beseda Tadeja Zupan Arsov. Ljubljana: Karantanija, 2009, Živalske novice 3, 70 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke, spremna beseda  
| živali v domišljiji

Tako kot Živalske novice 1 in 2 tudi Živalske novice 3 parodirajo rumen, senzacionalističen žurnalizem – vsaj v naslovih, kjer bomo našli številne aluzije na aktualno dogajanje iz človeškega sveta in obetavne duhovitosti tako na vsebinski

kot besedni ravni. Med platnicami se potem vendarle skriva vsebina, ki ne sledi povsem (kvazi)žurnalističnemu konceptu, v žanrskem in zvrstnem kolažu ob stripih in enciklopedičnih prilogah namreč vendarle prevladujejo spodobno zabavni leposlovni teksti. Suhodolčan skratka izhaja iz premise, da je rumeni tisk humoristična literatura in ga je treba kot takšnega tudi brati. Vse je mogoče, le malo je resničnega. Hrovat, ki je v črno-beli izvedbi boljši kot v barvah, avtorju duhovito likovno parira, Živalske novice 3 pa tako na laž postavljajo vse mlade, ki vztrajajo, da je literatura dolgočasna.

**Suhodolčan, Leopold: Mornar na kolesu.**

Ilustr. Aco Mavec. Spr. beseda Jože Zupan. Spr. besedilo Marija Suhodolčan Dolenc.

Ljubljana: Karantanija, 2010, Lastovka, 126 str.

| P | 2. stopnja | ponatis, spremna beseda, spremno besedilo

| odraščanje, spomini

To je že tretji ponatis zbirke dvajsetih črtic, ki je prvič izšla leta 1973. Leopold Suhodolčan (1928-1980) v njej popisuje spomine na otroštvo in mladost, ki se je sicer dogajala v nekem drugem času in v drugačnih življenjskih razmerah, vendar je njegova pripoved osredinjena na dogodek, ki ostaja blizu tudi doživljanju sodobnih otrok, predvsem pa je besedilo tekoče in privlačno, radoživo in napisano brez moraliziranja. Črno-bela ilustracija Aca Mavca duhovito in posrečeno upodablja jedro vsake zgodbe; tudi slikovna plat je s svojim dinamičnim ritmom torej blizu mladim bralcem, le na naslovnici žal ni dovršena (oblikovanje, barva, manjša izostrenost ilustracije). Na koncu knjige najdemo izvleček iz obsežne bibliografije Leopolda Suhodolčana, ki razkriva neizmerno bogastvo njegove ustvarjalnosti za otroke in mladino, od knjig do gledaliških, lutkovnih, radijskih in televizijskih iger, vključno z njegovimi deli, prevedenimi v tuje jezike. Knjiga je izšla ob petdesetletnici Bralne značke, ki sta jo osnovala prof. Stanko Kotnik in Leopold Suhodolčan, tedanji ravnatelj OŠ Prevalje, o čemer pripoveduje spremna beseda Jožeta Zupana.

**Svěrák, Zdeněk: Gospod Klobasnik in gospod Špila.**

Prev. Jernej Juren. Ilustr. Jiří Votruba. Radovljica: Didakta, 2011, 61 str.

| C | 1. stopnja | humor

| nasprotja, prijateljstvo

Priznanega češkega avtorja že poznamo po kratki duhoviti zgodbi z naslovom »Očka, ta je bila pa res prima«, ki je izšla leta 2000. Pred nami pa so tri »čudaške« zgodbe, polne nonsensnega besednega in situacijskega humorja, v katerih spoznamo gospoda Klobasnika in gospoda Špilo. Zaradi svojih telesnih dimenzij (eden je debel, drugi suh) se lepo dopolnjujeta in sporazumno povežeta v skrbi za preživetje treh pasjih najdenčkov in malega vrabčka. Komični par izvirno udejanja kratkočasne domislice, s katerimi zabava prebivalce malega mesta,

neguje njihovo duševno zdravje in obenem služi denar. V tem smislu je najbolj posrečena prodajalna »prijaznih laži«, lagarna, v kateri je mogoče najti zdravilo za vse namišljene tegobe tega sveta in ozdraveti predvsem s pomočjo veselja in smeha.

**Svetina, Peter: Klobuk gospoda Konstantina.**

Ilustr. Peter Škerl. Ljubljana: DZS, 2007, 24 str.

| C | 1. stopnja

| lepo vedenje, mesta, oblačila, veter, zaljubljenost

Gospod Konstantin se vsako nedeljo s svojim nedeljskim klobukom na glavi odpravi v mestni park, upajoč, da bo naletel na gospodično Olgo in prestregel njen prijazen pogled. Ko nekoč klobuk ostane pozabljen na obešalniku, ubere svojo pot, kar čez okno, z glave na glavo, dokler ne pristane na tisti, na kateri se sicer vsako nedeljo odziblje na sprehod. Bralci bodo v slikanici sledili petim postajam – glavam –, na katerih se ustavi klobuk, preden prifrči na pravo; avtor ga z ene na drugo pošilja na domiselne načine, na primer s pišem motorista ali kihanjem, pri čemer mu seveda vselej na pomoč priskoči tudi veter. Hudomušno intonirano in jezikovno razigrano besedilo je bogato ilustrirano tako s panoramskimi ilustracijami, ki dogajanje nazorno umestijo v prostor, kot tudi z ilustracijami manjših razsežnosti, na katerih utegnemo naleteti na simpatične in zgovorne detajle. Kar se slednjih tiče, omogoča besedilo, ki se vsaj deloma drži logike, da je manj več, ilustratorju velik manevrski prostor, ki ga Škerl s pridom izkoristi. Slikanica si je na slovenskem knjižnem sejmu prislužila nagrado za najlepšo slovensko knjigo, ob svetovnem dnevu knjig za otroke in mladino pa se je oplemenitila še z naslovom izvirna slovenska slikanica 2008.

**Svetina, Peter: Antonov cirkus.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: KUD Sodobnost International, Vodnikova založba (DSKG), 2008, Spominčice, 44 str.

| C | 1. stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku, besedilo tudi v obratni smeri

| cirkus

Zgodba o Antonovem cirkusu je postavljena v Ljubljano, kamor se na velikanski sejmem pripeljeta Anton in njegov lev, oba z bolhami. Anton se odloči, da bo v praznem paviljonu F nastopal s svojo cirkuško zasedbo, a po Antonovem in levovem umivanju z novim šamponom se bolhe odselijo in cirkuška predstava, v kateri ni več poskočnih bolh, ampak le še Antonovo vtikanje glave v levji gobec, postaja vedno manj priljubljena. Iz zagate ju reši šele levov obisk knjižnice, kjer se spozna s podganami in z aristokratskim mačkom ter s člani gledališke skupine, ki se jima pridružijo v cirkusu s svojo gledališko igro Obuti maček in pretkane podgane. Predstava Antonovega cirkusa postane tako slavna, da se vrnejo še pobegle bolhe, tokrat ne le v predstavo, temveč tudi h gledalcem. Domiselno

pripoved v dvojezični izdaji odlikujeta predvsem izjemno tekoča fabula, ki bralca kar posrka v branje, in množica komičnih domislic na različnih ravneh (od poigravanja z besedami do sarkazma), ki pa kljub pogostosti nikakor ne delujejo prisiljeno. Zanimiva je tudi postavitev v konkreten časovno-prostorski kontekst, ki ga še podčrtajo zgovorne in hudomušne ilustracije.

**Svetina, Peter: Modrost nilskih konjev.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: DZS, 2010, 60 str.

| C | 1. stopnja | za branje v nadaljevanjih

| besedne igre, modrost, povodni konji, prijateljstvo, živali v domišljiji

Pripovedni lok enaindvajsetih kratkih liričnih pripovedi s poosebljenimi živalskimi liki je spretno razpet med prozo in poezijo ter v besedila vključuje raznolike lirične poudarke. K temu vtisu v veliki meri pripomorejo ritmizirani pasusi, ki učinkujejo kakor otroške izštevance (»Dvanajst pingvinov«), zaokrožene modrosti, ki se strnjene berejo kakor programska poezija (»Misli pitona filozofa«), onomatopoije (»Tišina«), osvobodjena zvočnost (»Naliv«), zanimive besedne igrarije (»Prehľad«), na vsebinski ravni pa kopica bistrournih nesmislov, ki, povezani z besednimi igrami, izvirno metaforiko ter osupljivimi miselnimi preobratu in humorjem, v pripoved vnašajo elemente nonsensa. Na vsebinski ravni sta nosilca modrosti poosebljena živalska junaka, nilska konja Hubert in Marcel, poleg njiju pa še vrsta drugih živali, zbranih z različnih koncev sveta, ki predstavljajo vseobsegajoče fantazijsko pripovedno prizorišče (žirafa Leonida, bobber Vasko, kenguru Ciril, nosorog Rudolf, dihurka Klavdija idr.). Ti liki zastopajo različne navadne ali nenavadne človeške lastnosti in posebnosti, ob katerih bolj kakor zgodba izstopa zdaj tehten razmislek in drugič zabaven domislek (»Družba«, »Glavni«, »Kaj je najpomembnejše?«; »Kako srečaš kenguruja?«, »Težka knjiga«). Pripovedi so polne življenjskega optimizma in naivnega humorja ter oksimoronov, kako narediti nekaj lepega iz nič: šopek iz samih rim, izmeriti širino poletja, poslušati tišino, preštrevati namišljene pingvine in ob vsem tem početi, kar je na svetu najpomembnejše - se pogovarjati. Poetične zgodbe o prijateljstvu lepo dopolnjujejo tudi ilustracije Damijana Stepančiča. Knjiga se je uvrstila med finalistke za nagrado Večernica za leto 2010.

**Šoster Olmer, Ksenija: Nogavičke za ptičke.**

Ilustr. Ana Zavadlav. Spr. beseda Igor Saksida. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 78 str.

| C | 1. stopnja | spremna beseda

| družina, otroštvo, vsakdan

V vizualno in vsebinsko pisani pesniški zbirki za otroke so pesmice, kot pravi avtorica, raznolike, vesele, hudomušne, nagažive in tople - prav kot nogavičke. Namenjene so vsem ptičkom, ki s knjigo pod perutko nenehno čivkajo okrog mamic in očkov, babic in dedkov in ki se umirijo šele, ko jih s svojo melodičnostjo

začarajo rime. Prav tako moč imajo tudi pesmice Ksenije Šoster-Olmer, ki so razvrščene v tri vsebinske sklope. Prva dva se navezujeta na ljubeče družinsko okolje in vsakdanje življenje, ki ga na (vselej že vnaprej s humorjem prestano) preizkušnjo občasno postavljajo otroška ihta, trma in svojeglavost, bogatijo vedno večje dogodivščine in dosežki (od prvih korakov do pravcatega potepa), uokvirja pa varen domači pristan, kamor se lahko mali raziskovalci vselej zatečejo. Tretji del je tematsko raznorodnejši, saj se, ker zbirka v glavnem sledi tudi otroškemu razvoju od novorojenčka, ki sesa palec, do pobalinov, ki se igrajo strašne gusarje, podaja tudi v nenavadne domišljijske svetove, iz katerih pa se je mogoče mimogrede, kar na medvedovem hrbtu, vrniti na Bled in se posladkati s kremnimi rezinami. Tudi zbirka, ki prisrčno zrcali pristna osebna doživetja in zato s svojo življenjskostjo nagovarja vsakega posameznega otročka in tudi odraslega, je podobno sladka poslastica.

**Štampe Žmavc, Bina: Cesar in roža.**

Ilustr. Alenka Sottler. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 76 str.

| C | 1. stopnja | naslovniško odprta pripoved, za branje v nadaljevanjih  
| ljubezen

V knjigi je zbranih devet pravljic, v katerih nastopajo klasični pravljичni junaki. V njih prepoznavamo znane pravljичne motive in celo zglede po konkretnih pravljичnih besedilih, ki jih je avtorica močno avtorsko predelala, in sicer v smislu posodobitve, ironije in mestoma parodije. Vsa besedila – nekatera nekoliko nihajo v prepričljivosti in kakovosti – preveva avtorčina prepoznavna občutljivost, hkrati pa jih odlikuje njen blagozvočni jezik. Gre za nekakšno »reciklažo« klasičnih pravljic, ki so primerne za otroke, vendar bodo v njih uživali tudi odrasli, to pa zaradi medbesedilnih učinkov in kritičnih zasukov v sodobnost. Podobno velja za ilustracijo Alenke Sottler, ki v novem, izvirnem likovnem izrazu (tempera na kockastem blagu) skozi nekakšno »mrežo« sedanosti prepušča elemente znanih pravljичnih svetov. Knjiga je v celoti – tako pravljичna besedila kot nenavadne ilustracije – zanimiva osvežitev med zbirkami slovenskih pravljic in originalen ustvarjalen prispevek obeh umetnic k slovenski mladinski književnosti. Prejela je Večernico za leto 2009, nagrado za najboljšo otroško in mladinsko leposlovno delo.

**Štampe Žmavc, Bina: Roža v srcu.**

Ilustr. Daniel Demšar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Deteljica, 61 str.

| P | 2. stopnja |  
| čustva, letni časi, pesnik, simboli, sreča

Zbirko sestavlja trideset pesmi priljubljene slovenske pesnice in pisateljice, ki jih odlikujejo lastnosti, značilne za njeno pesniško ustvarjanje: bogat pesniški jezik, slikanje z barvami in zvokom, ritmična izrazitost, izmišljanje besed in

domišljajskih svetov. Poglavitne teme v njeni poeziji so narava in vesolje ter igra in otroški doživljajski svet. Prevladujočo liričnost je z odličnimi ilustracijami obogatil Daniel Demšar, ki je prav zanje na Bienalu otroške ilustracije leta 2010 prejel nagrado Hinka Smrekarja, najvišje slovensko priznanje na področju ilustracije. Slovenska sekcija IBBY je to knjigo prav zaradi ilustracij nominirala na Častno listo IBBY 2012. Tako poezija kot ilustracija sta vrhunska in prepoznavna dosežka, ki bralca na novo prevzameta. Tako za zbirko v celoti velja, da lahko ob njej uživajo tudi odrasli bralci.

**Štampe Žmavc, Bina: Vprašanja srca.**

Ilustr. Daniel Demšar. Maribor: Obzorja, 2008, 33 str.

| C | 1. stopnja

Zbirka prinaša trideset pesmi, izbrušenih mojstrov in tako po vsebinski kot po obrtni plati. Vse pesmi imajo po dve štirivrstični kitici in a-b rimo; poezijo z izčiščenim ritmom in melodijo doživljamo malodane kot glasbo. Pesmi govorijo o »vprašanjih srca«, s čimer so mišljena temeljna bivanjska vprašanja. Odgovori, ki so pesniško-filozofski, čuteči, globoko zavezani življenju, bralca prepričajo in očarajo. Prav takšna je tudi ilustracija, ki žlahtno pesniško tkanje dopolnjuje in zaokrožuje (škoda le, ker je zaradi ilustracije besedilo mestoma težje berljivo). Ustvarjalna dvojica, ki jo sicer že poznamo po nekaterih skupnih delih, je presenetila in očarala s popolno usklajenostjo, silovito umetniško sporočilnostjo in z umirjeno zrelostjo. Slikanica je v celoti vrhunski dosežek, ki bo v estetski užitek otrokom in še bolj odraslim.

**Štampe Žmavc, Bina: Svilnate rime.**

Ilustr. Daniel Demšar. Spr. beseda Igor Saksida. Izbr. Igor Saksida. Bibliografija Katja Kemperle. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Sončnica, 131 str.

| C | 1. stopnja | antologija, spremna beseda, spremno besedilo

Antologija vsebuje izbor pesmi osmih pesniških zbirk, ki jih je avtorica izdala med leti 1990 (Čaroznanke) in 2008 (Vprašanja srca), razdeljena pa je na pet vsebinskih enot, med seboj povezanih s »svilnato prejo« pravljичnosti (naslov) ali »poprhom pravljичnine« (Igor Saksida v spremni besedi). Vsaka enota zase predstavlja zaokrožen svet pesničine pripovedi: prva govori o spoznavanju svojega izvora in gnezda, v katerem raste samopodoba, druga govori o svetu izven gnezda, ki ga je treba raziskati in izkusiti, tretja enota pripoveduje o hišnih ljubljencih in ob njih lušči vprašanja odnosov. Četrta enota je posvečena naravi in njeni edinstveni govorici, peta pa širjavam neba, na katerih se pojavljajo večna vprašanja o sreči, našem začetku in našem koncu. Antologijo, avtorico in težo njenega literarnega ustvarjanja v spremni besedi poglobljeno predstavi dr. Igor Saksida.

**Štefan, Anja: Bobek in barčica.**

Ilustr. Polona Lovšin. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Velike slikanice, 24 str.

| C | 1. stopnja | za ure pravljič

| odgovornost, pomoč, prijateljstvo, živali v domišljiji

Dragocena slikanica je po svoji besedilni plati, ki jo je zanjo prispevala Anja Štefan, izjemen spoj ljudskega in izrecno sodobnega pripovedništva za najmlajše. Iz ljudskega, natančneje iz Mojce Pokrajculje, je najbolj očitno prevzeta shema pripovedi: Bobek najde barčico, v katero si izprosijo vstop različni živalski liki, to pa seveda pripelje do neljubega zapleta. A že prek takšne tradicionalne strukture Štefanova vnaša v svoje pisanje izrazito sodobno videnje sveta, predvsem z netipiziranimi živalskimi karakterji. Na podoben način je predelana etična komponenta pripovedi, ki nasilni konec ljudskega izročila spreminja v prijetno nevsiljivo poanto: še takšnim razlikam med junaki in njihovim pomanjkljivostim navkljub je njihovo sobivanje vendarle možno. Vse to pa v veliki meri podpirajo izvrstne ilustracije Polone Lovšin, ki so obenem suverena interpretacija besedila – njeni čopiči so mnogo debelejši od filigranskega razpostavljanja besed Štefanove. S tem ilustratorica resda spregleda katerega od finejših odtenkov preciznega besedila, a prek likovnega izraza na samosvoj in otrokom priljuden način vendarle združuje tradicijo in sodobnost, podčrtuje in nadgrajuje karakterje nastopajočih ter etično plat besedila; tako kot gredo na potep z barčico raznoliki živalski karakterji, se nam skozi slikanico v osupljivi slogi kažeta dve v marsičem povsem različni avtorici.

**Štefan, Anja: Štiri črne mravljice.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, Čebelica, 18 str.

| C | 1. stopnja

| modrost, mravlje, živali v domišljiji

Štiri črne mravljice se v sedmih pravljičah odpravijo iskat medveda, okitijo se z uhani, obiščejo gledališče, v dežju pod lapuhom odslovijo tesnobo, gledajo luno in si pripovedujejo pravljičice, vonj mandarin primerjajo s soncem in se, kar brez kopalk, odpravijo na morje. Z veščo roko jim je stalno za petami Zvonko Čoh, ki jih je po zadnji mravljinčji modi oblekel in zabeležil ne le njihove podvige, pač pa tudi njihovo razpoloženje; skupaj z Anjo Štefan sta tako iz drobne mrgolazni ustvarila polnokrvne pravljične junakinje, modre, iznajdljive in z malim zadovoljne. Pravljičice so sila kratke, zvečine štejejo le nekaj vrstic, deloma so rimane in podložene z izrazitim ritmom, zaradi česar se berejo kot ritmizirana proza ali poetične miniaturre. V njih pride do izraza avtoričina izjemna jezikovna okretnost, nespregljiva pa je tudi njena navezava na ljudsko slovstvo (sicer plodno vtkana v lastno poetiko), ki se deloma kaže v pripovednem načinu, predvsem pa v majhnih življenjskih modrostih, ki jih avtorica nevsiljivo vtika in

podtika v svoja besedila. Presežne vrednosti mravljinčjih pravljic pa ne gre iskati zgolj v izpeljavi, pač pa vsakokrat tudi v briljantni ideji oziroma zastavitvi dogajanja, poante itd. Štiri črne mravljice so torej dodelane v vseh ozirih in v detajle, zdi se, da ni v njih ničesar preveč in da ničesar ne manjka, razen samih besedil, ki bi jih bili veseli tudi več kot le pravljličnih sedem.

**Štefan, Anja: Iščemo hišico.**

Ilustr. Ančka Gošnik Godec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, Velike slikanice, 34 str.

| C | 1. stopnja | slikanica

Anja Štefan upravičeno velja za eno najobčutljivejših sodobnih posrednic ljudskega izročila mladini, saj tudi pričujoča zbirka pesmic zveni z bogastvom podob in ritmov, ki so stoletja tkala harmonijo med človekom in naravo. Nekatere besede sicer celo podeželskim otrokom zvenijo kot uganke (kajža, vandrati, grof, tepke), a prenekatere pesmi jim s svojim ritmom in mero jasno obudijo starodavne izštevance ali uspavanke (Krof) ter uročne ali priprošnje obrazce (Iščemo hišico, Petelinčki). Njen spoštljiv odnos do ljudskega z enakim posluhom vključuje tisto poetiko slovenskih avtorjev (Levstik, Kosovel, Župančič), ki je ponarodela in bi jo lahko imenovali literarizirana prijaznost do otrok, bodisi kot prvoosebno otrokovo nagovarjanje narave bodisi kot tretjeosebno voščilo otroku (Popotnica, Prvi žafran). Avtorica pa se v tej zbirki razkrije tudi kot povsem sodobna pesnica, ko se tenkočutno dotakne večnih človekovih spraševanj in sanj v pesmicah Kam letijo drobne ptičke in Svet je kakor ringaraja. Vse njene pesmi, naj so prigradski izreki ali sodobna poezija, so torej dragocene potrjevalke skupne kulture in posameznikove doživljajske enkratnosti v njej. Mojstrske ilustracije, ki spremljajo vsako pesem posebej, so sicer čarobni par besedilu, če si vsak par zamislimo z dovolj velikim založniškim prostorom, zato sicer odlična slikanica deluje kot premajhna poročna dvorana za toliko razkošno raznolikih parov hkrati.

**Štefan, Anja: Lonček na pike.**

Ilustr. Jelka Reichman. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Velike slikanice, 42 str.

| C | 1. stopnja

Zbirka prinaša skorajda trideset pesmi, v katerih nastopajo predvsem živali in otroci. Odlikuje jih pesničina osredinjenost na otroke in njeno spogledovanje z ljudskim pesništvom. Zvočno in doživljajsko so pesmi blizu mlajšim otrokom; motivika, ki je sicer značilna za ljudsko pesništvo za otroke, je spretno povezana z vrednotami, ki so žive tudi v sodobnem času. Na nek način so takšne tudi ilustracije: preverjene, pristrčne, barvno bogate, vsečne mlajšim otrokom. Slikanica je predvsem otrokom v predšolskem in zgodnjem bralnem obdobju v estetski užitek tako na besedilni kot na likovni ravni. Sicer pa ustvarjalni par, ki se vedno znova potrjuje z že prepoznavno kakovostjo, otrokom tudi v tej slikanici



ponuja že videni svet, ki je zelo prijazen v množici pomanjševalnic in drobnih detajlov, predvsem pa varen, v njem prevladujejo razumevanje, medsebojna pomoč, pravljíčnost ...

**Tan, Shaun: Zgodbe iz oddaljenega predmestja.**

Prev. Gaja Kos. Ilustr. Shaun Tan. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 89 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| besedne igre, fantastični svetovi, simboli

Avstralski pisatelj in slikar s tenkočutnim spoštovanjem do bralca razgrinja kot haiku prefinjene in krhke zgodbe, stkane iz besed in podob. V njih vrata in ceste našega vsakdana brez opozorila in ovir peljejo iz zavestnega v podzavestni svet in nazaj, s presenetljivimi ključi pa odklepajo povezave med obema svetovoma ter jih soočajo z našim odnosom do okolice, v kateri živimo, in do soljudi, ki so nam dani v sožitje. Avtor se s svojo pripovedovalsko tehniko pridružuje rodu novejših »skriptovizijskih« pripovedovalcev (kot npr. Selznick: Hugo Cabret, Lechermeier: Princeske), ki imajo sodobnega bralca že za domačina videosveta. Hkrati pa Shaun Tan s pripovedjo med vrsticami in z atmosfero, ki sledi ločilom na koncu stavka, iz izkušenega bralca priklíče prastara in večna človekova občutja sreče, strahu, pričakovanja, upanja, ljubezni ...Vsekakor je knjiga literarno, likovno in prevajalsko vrhunski izdelek, namenjen tako mlajšim kot zrelejšim bralcem, vsem mentorjem branja pa prinaša svež veter v njihova strokovna jadra.

**Tellegen, Toon: Mala nočna torta s plameni.**

Spremno besedo napisala Anita Srebnik. Ilustr. Suzi Bricelj. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, Sončnica, 140 str.

| C | 1. stopnja | naslovniško odprta pripoved

| etika, filozofija, živali v domišljiji

Tudi druga v slovenščini objavljena knjiga kratkih zgodb večkrat nagrajenega nizozemskega pisatelja bo našla sorodno ciljno skupino kot prva. Pripovedi so svojevrstna oblika, za katero je značilna domiselna anekdotičnost, ki ni razvita v prepoznavno zgodbo. Tudi poanta dostikrat ostane razpršena, saj zgodbe zgolj odpirajo nekatera temeljna bivanjska vprašanja, ki so daleč od družbenosti. Za Tellegenovo pisanje je značilna izrazita individualnost, kakršna se izraža predvsem v likih živalskih posebnežev, ki še najbolj spominjajo na absurdno potencirane Millnove junake; odtod po eni strani njihovo navdušenje nad otroško zastavljenimi rojstnodnevnimi zadevami, po drugi pa radovednost, združena z obskurnimi lastnostmi (na drevesa plezajoči slon). Takšne poteze duhovnega obzorja in karakterjev se kažejo tudi v jezikovni podobi zgodbic, za katero so značilne predvsem igre s prenesenimi pomeni besed. Škoda le, da izbor v drugi polovici zbirke nekoliko omaga, vsekakor pa je vredno pohvaliti ilustracije, za katere je Suzana Bricelj leta 2005 prejela Levstikovo nagrado.

**Tellegen, Toon: Jutri je bila zabava.**

Prev. Anita Srebnik. Ilustr. Ingrid Godon. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, Deteljica, 92 str.

| C | 1. stopnja | za branje v nadaljevanjih

| besedne igre, letni časi, zabava, živali v domišljiji

Zgodbice nizozemskega zdravnika, pisatelja in pesnika, čigar zbirki Zabava na Luni in Mala nočna torta s plameni sta prevedeni v slovenščino, so duhovite in očarljive, ker so nenavadne. Živalski junaki, ki se ne razločujejo po velikosti in si prijateljsko delijo skupen »pravljичni« prostor ne glede na to, iz katerega podnebnega pasu prihajajo, se nadvse radi zabavajo, zato so bučna druženja njihovo najljubše opravilo. Zbirka prinaša kratke poantirane zgodbe, katerih poglobljena značilnost je humornost. Ta se razkrije tudi v tej zbirki: živali nestrpno čakajo na pomlad, zato da bi spet začele nov cikel druženja, povezovanja in praznovanja. Skozi vse štiri letne čase spremljamo njihove vsakdanje-nevsakdanje zgodbe in »filozofske« razmisleke o pomembno-nepomembnih vprašanjih. Naslov Jutri je bila zabava tako razkriva tudi pisateljev bistrourmni razmislek o času, češ da je vse, kar bo, pravzaprav že včeraj.

**Teller, Janne: Nič.**

Prev. Katja Petan. Ljubljana: Grlica, 2006, Svet je eden, 126 str.

| M | za pogovore o knjigah

| absurd, mladostniki, smisel

Danska pisateljica bo bralca bržkone presenetila z veliko količino bizarnosti in brutalnosti, s katerima »podloži« razmeroma kratek roman. Potem ko Pierre Anthon sredi pouka zapusti razred, ker se je dokopal do spoznanja, da se ne splača narediti ničesar, ker ne obstaja nič, kar bi kaj pomenilo, si preostanek 7. a na vsak način prizadeva dokazati nasprotno. Na pamet jim pade, da bi iz stvari, ki jim zares veliko pomenijo, sestavili t. i. kup smisla in z njim upornemu sošolcu, mojstru filozofije nič, dokazali njegovo filozofsko zablodo. Tellerjeva skladno z višino kupa stopnjuje okrutnost sošolcev, ki drug z drugim vse bolj spretno psihološko manipulirajo. Zahvaljujoč temu skokovito narašča tudi napetost zgodbe, ki pa bo nekoliko bolj opreznemu bralcu vendarle že na začetku namrgodila čelo. Kmalu se mu namreč zastavi vprašanje, ki ostane brez zadovoljivega pojasnila, namreč zakaj si pravzaprav celoten razred tako zagrizeno prizadeva postaviti Pierre Anthona na laž?

**Thompson, Craig: Odeje.**

Prev. Mojca Krevel. Ilustr. Craig Thompson. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006, Odisej, 588 str.

| M | drugačnost, družina, fantje, ljubezen, mladostniki, odraščanje, vera, vrednote, roman v stripu

Odeje mladega ameriškega striparja Craiga Thompsona so devet poglavij obsegajoč roman v stripu. Vsa se vrtijo okoli Craiga iz Wisconsina, ki odrasča v tradicionalnem okolju, obkrožen s fanatičnimi verniki, nezdravo vkalupljenimi v cerkveno ideologijo. Slednji sta žal podlegla tudi njegova starša, ki mu vztrajno grenita življenje; avtor tako na več mestih nazorno pokaže, kako težko je v takšnem omejenem (družinskem in družbenem) okolju sprejemati odločitve in si po lastni meri krojiti življenje. Primer: Craig, ki se je že kot otrok pred neprijazno stvarnostjo zatekal k risanju, se želi vpisati na likovno akademijo, kar pa mu župnik močno odsvetuje z argumentom, da tam rišejo gole ljudi, zaradi česar lahko mladi postanejo homoseksualci! Odeje so torej simpatična, grenkosladka, nekoliko nostalgичna, vendar ne sentimentalna zgodba o odrasčanju, zaljubljanju in težavnem iskanju identitete, njen čar pa se skriva predvsem v vizualni plati, ki ji poznavalci stripovske umetnosti priznavajo izvirno kompozicijo in odlično risbo s čopičem. In brez skrbi: knjiga na videz strašljive debeline je obvladljiva v nekaj urah!

**Thydell, Johanna: Zvezde sijajo v temi.**

Prev. Danni Stražar. Spr. beseda Danni Stražar, Irena Miš Svoljšak. Dob pri Domžalah: Miš, 2007, Zorenja, 282 str.

| M | 3. stopnja, za pogovore o knjigah

| babice, bolezni, dedki, dekleta, matere, mladostniki, odrasčanje, pogum, prijateljstvo, rak, smrt

Prvenec mlade švedske pisateljice, sicer prvoosebna pripoved, je bil napisan, ko je bila avtorica stara devetnajst let, izšel pa je štiri leta kasneje, leta 2003, ko je prejel švedsko nagrado August. Glavna književna oseba je trinajstletna edinka Jenna, ki živi življenje običajne najstnice, razpete med šolo in domom, vrstniki in platonično zaljubljenostjo. Življenje se ji hipoma usodno spremeni, ko njena mama zboli za rakom. Jenna se mora tako namesto z običajnimi najstniškimi težavami spopadati z bridkimi težavami, ki so njenim vrstnikom prihranjene in ki jih s sabo prinaša mamina bolezen, njeno umiranje in smrt. Pisateljici je uspelo prepričljivo ubesediti dekletovo eksistencialno stisko ter celo paleto raznolikih in nihajočih čustvenih stanj. K prepričljivemu opisu zrelosti dekleta, ki ga je življenje prisililo, da je na hitro odraslo, je verjetno prispevala pisateljčina lastna avtobiografska izkušnja. Roman se izogiba sleherni sentimentalnosti in patetiki in zmore pogumno pogledati v globine najstnikove duše. Pozornosti je vredna tudi jezikovna in slogovna plat besedila, ki uspe s pomočjo pogovornega jezika, slenga, hlastnega pripovedovanja, ponavljanj ... naslikati duševna stanja, v katerih se trenutno nahaja glavna junakinja romana.

**Timm, Uwe: Dirkalni pujs Rudi Rilec.**

Prev. Ana Grmek. Ilustr. Axel Scheffler. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Pisanice, 145 str.

| P | 2. stopnja

| delo, družina, hišni ljubljenci, pujsi, živali v domišljiji

Prikupna zgodba o malce nenavadni družini s tremi iznajdljivimi otroki, brezposelnim očetom egiptologom in zaposleno mamo učiteljico se zaplete, ko na srečelovu najmlajša članica družine zadene čisto pravega prašiča. Živalco želi obdržati, vendar je življenje s pujskom v najemniškem mestnem stanovanju težavno, stanodajalec pa ni nič kaj navdušen nad novim hišnim ljubljencem. Družina se zato preseli na športno igrišče, kjer oče dobi službo oskrbnika, Rudi pa sprva postane maskota tamkajšnje nogometne ekipe, nato pa se razvije celo v vrhunskega dirkalnega pujsa, ki zmaguje na vseh prašičjih dirkah. Kljub temu je vse bolj malodušen, saj pogreša sebi primerno družbo, zato ga njegovi rejniki nazadnje oddajo v oskrbo prijaznemu kmetu, kjer se Rudiju kmalu skoti osem ljubkih mladičkov. Lahkotno in prijetno branje, ki bo navdušilo vse male ljubitelje živali; obstaja le nevarnost, da si bodo tudi sami zaželeli kako nenavadno domačo žival. Knjiga, ki so ji dodane tudi prepoznavne ilustracije Axla Schefflerja, je leta 1990 prejela nemško nagrado za mladinsko književnost.

**Tolkien, J. R. R.: Hobit ali Tja in spet nazaj.**

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. J. R. R. Tolkien. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, Žepnice 380 str.

| M | 3. stopnja | nova izdaja, ponatis

| fantastična bitja, fantastični svetovi, palčki, pustolovščine

Mladinski fantazijski roman angleškega pisatelja in jezikoslovca J. R. R. Tolkiena Hobit je predzgodba nadvse popularne trilogije (tako knjižne kot filmske) Gospodar prstanov, ki velja za eno najpomembnejših del začetka fantazijske literature in največjo Tolkienovo uspešnico. Roman Hobit je sicer prvič izšel že davnega leta 1937 z avtorjevimi ilustracijami. Dogajanje je postavljeno v Srednji svet, v čas nekaj let pred dogodki v trilogiji Gospodar prstanov. Glavni junak zgodbe je Bilbo Baggins (oz. Bilbo Bogataj), ki skupaj z dvanajstimi škrati in čarovnikom Gandalfom odide na vznemirljivo in dogodivščin polno popotovanje, katerega namen je, da zmažu Smaugu izmaknejo neprecenljiv in izgubljen škratji zaklad ter osvobodijo staro škratje kraljestvo izpod zmajeve oblasti. Med popotovanjem se njihove poti križajo z ajdi, gozdnimi vilinci, grdini, vargi, ogromnimi pajki in čudaškim Gollumom, kateremu Bilbo izmakne skrivnostni Prstan, ki ima čarobno moč in je Gollumovo največje bogastvo. Fantazijska pustolovščina Hobit je vznemirljiva in zabavna pripoved, ki nas drži v napetosti skozi celo zgodbo, primerna je tako za mlajše kot tudi za starejše bralce.

**Unenge, Johan: Moje vzporedno življenje.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Johan Unenge. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, Srečanja, 253 str.

| M | 3. stopnja | strip

| begunci, diskriminacija, drugačnost, fantje, ilegalci, ksenofobija, mladostniki, politika, rasizem, vrednote

Roman pripoveduje o Mattiasu, čisto običajnem švedskem dečku, ki svoje najstništvo preživlja ob računalniških igrah in košarki. Ne da bi opazil kdaj in razumel zakaj, se nenadoma znajde tako v virtualnem kot resničnem blodnjaku nasprotujočih si interesov, doma, mesta, šole in nazadnje tudi svojih čustev. Vrenje v domačem mestu vdira v njegov dom in ga sili razmišljati o stvareh, na katere ni pripravljen. Zdaj mora nenadoma razsojati med športom in kulturo, odvečnimi priseljenci in dobrodošlimi zvezdniki, logiko knjižničarke, njegove mame, in logiko policista, njegovega očeta, strpnostjo in nestrpnostjo na obeh straneh ter pri tem skrivati vrstnika, ki ga ulica preganja zaradi njegovega porekla. Dramaturgijo mešanja resničnega z virtualnim svetom, akcije s premislekom avtor podkrepi s prestopanjem iz besedilnega v stripovski način pripovedovanja in nazaj, in tako še bolj podčrta misel, da je marsikaj v našem življenju racionalno ali iracionalno samo zaradi zornega kota našega gledanja.

**Vidmar, Janja: Kekec iz 2. b.**

Ilustr. Ana Razpotnik Donati. Ljubljana: Sodobnost International, Vodnikova založba, 2011, Spominčice, 54 str.

| C | 1. stopnja | slovar

| fantje, medbesedilnost, šola

**Vidmar, Janja: Pink.**

Ilustr. Urh Sobočan. Spr. beseda Dragica Haramija. Radovljica: Didakta, 2008, 139 str.

| M | 3. stopnja | humor

| dekleta, Jugoslavija, Maribor, mladostniki, odraščanje, Slovenija, subkultura, Tito

Roman z avtobiografskimi elementi pripoveduje o mladosti v Mariboru v sedemdesetih letih. Glavna junakinja Janca se, kot se za mladostnico spodobi, spopada sama s sabo, z družino, s šolo, se išče v različnih družbah, se zaljublja in odljublja ... in odrašča ... Ena glavnih odlik tokratnega avtoričinega pripovedovanja je obilica humorja in (samo)ironije, ki ju spretno uporabi vedno, ko bi se ji utegnil zgoditi prehud zdrs v nostalgijo. Tretjeosebno pripoved učinkovito dopolnjujejo dialogi, dosledno in koherentno zapisani v »mariborščini«, znotraj katere avtorica s pomočjo različnih jezikovnih sredstev niansira generacijske in osebne lastnosti posameznih likov ter jih na ta način karakterizira. Besedilo bralcu ob zgodbi neke mladosti ponuja vpogled v sploh ne samo svetlo življenje v zadnjih letih Titove Jugoslavije v Mariboru. Knjiga, ki jo avtorica posebej posveča svoji

generaciji, je zagotovo dobro branje za mnogo širši krog bralske publike, začenši z generacijo današnjih mladostnikov.

**Vidmar, Janja: Kebarie.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, Prva zorenja, 145 str.

| P | 2. stopnja | za pogovore o knjigah

| deklice, drugačnost, družina, krivice, nepismenost, očetje, revščina, Romi, večkulturnost

Romska deklica Kebarie, torej deklica druge kulture, obiskuje slovensko šolo in je zato nenehno v sporih s sošolci, z učiteljico in s širšim okoljem. Toda tudi v svoji družini ima vrsto problemov, predvsem zato, ker ji prikrivajo, kje je njen nenadoma odsotni oče. Zgodba, členjena na dneve v tednu in podprta z ilustracijami Damijana Stepančiča, je privlačna za branje. Besedilo je s kombinacijo domišljenega tekstovnega in likovnega oblikovanja prilagojeno dojemanju sodobnih (mlajših) bralcev. Predvsem pa gre pohvaliti dinamično in napeto pripoved, ki jo avtorica Janja Vidmar z jezikom, obogatenim z romskimi izrazi, gradi domišljeno, s sodobnimi sporočili o drugačnosti in sožitju, medkulturnem dialogu in večjezičnosti, zasebnem in družbenem, obenem pa prepleta z večnimi sporočili o temeljnih človeških vrednotah, kot so ljubezen, resnica, zvestoba idr. Prav do ganotja je prepričljiva v upovedovanju dekličine navezanosti na očeta in pripadnosti romskemu izročilu. Posebej velja omeniti tudi to, da ji oče pripoveduje čudovite pravljice in jo spodbuja k branju (»domači so ji rekli Kedi, kar v romskem jeziku pomeni brati«). V besedilo je tako vloženo tudi prepričanje o nujnosti pripovedovanja zgodb in branja. Delo je v vseh pogledih sodobno in kakovostno, zato prispeva k zorenju mladih bralcev, obenem pa je žlahtno bralno doživetje tudi za odrasle. Uvrstilo se je med finaliste za nagrado Večernica za leto 2010.

**Vošnjak, Uroš: Narišimo črke.**

Ilustr. Tina Brinovar. Maribor: Obzorja, 2008, 53 str.

| C | 1. stopnja | velike tiskane črke

| abecedarije

Že na prvi pogled izjemno bogata in privlačna slikanica prinaša s svojo raznolikostjo mnogostransko uporabnost. V prvi vrsti je to prav gotovo leposlovni priročnik za učenje abecede, bralca pa lahko nagovori tudi kot zbirka igrivih pesmic ali navihanih ugank – v vsakem primeru nas bo presenetila in navdušila. Vratolomno začinjeni poetični utrinki in posrečeni zasuki bralca varno vodijo skozi besedne in situacijske akrobacije vse do zadnje črke abecede. Razposajene besedne igrarije iščejo vzporednice v likovni podobi; prožne ilustracije tako z uporabo različnih likovnih tehnik ustvarjajo svet, v katerem črke zaživijo svoje lastno, malce prismuknjeno življenje. Dvostranskost ilustracij učinkuje celovito,

vseprisotna simetrija pa spretno zaokroža barvni učinek. Močne barvne odtenke mehčajo (pol)prosojne lazure, ki se skupaj z drobcami otroških risb približujejo doživljajskemu svetu otrok. Del podlage kombinirajo nalepljeni izseki iz časopisov (žal izbrani nepazljivo, saj ponekod razkrivajo reklamna in politično obarvana sporočila), ki bistro nadgrajujejo primarni namen slikanice. Večdimenzionalno slikaniško tkanje nam tako s svojo izvirno komunikacijo ponuja matrico za neskončno domišljjsko razgibavanje.

**Weigelt, Udo: Slaba volja.**

Prev. Jana Osojnik. Ilustr. Amélie Jackowski. Ljubljana: Kres, 2004, 25 str.

| C | 1. stopnja

| čustva, jazbeci, jeza, problemi najmlajših, živali v domišljiji

Jazbecu, ki se zbudi slabe volje, se zdi samo po sebi umevno, da stresa svoj gnev na vse, ki jih tisto jutro sreča. Gozd zato postane poln oblikovno in barvno neprijaznih senc, zavlada sivozelena nelagodnost, gole debele veje nimajo krošenj, v katere bi lahko posamezniki skrili svoje običajne ranljivosti. Vsi so vsem izpostavljeni in zato nestrpni. To razpoloženje skoraj izenači tudi velikost živali, ki so slabe volje in so same sebi nekako prevelike. V skladu s snovjo, ki jo slikanica daje bralcu, so posamezni prizori očiščeni tistih barvnih in likovnih podrobnosti, ki v kaki drugi dobri slikanici nudijo množico dodatnih zgodb. Namesto tega se scenografija osredotoči na tiste opozorilne znake (predvsem oči in usta), ki jih narava ponuja za nebesedno sporočanje svarilnih ali vabečih razpoloženj. Ko jazbecu končno uspe popraviti napako, prizorišče omehčajo praznične lučke in se živalim sprosti tudi prej porušeno razmerje velikosti. A odlika te slikanice ni le likovna dovršenost, temveč tudi jasna odkritosrčnost besedila. Jazbečeva zabava na koncu tako ni trik skupinske dinamike, ampak v tisočletjih pridobljena pozitivna izkušnja mnogih civilizacij: priznati napako, se opravičiti in se oddolžiti na način, ki vsem dobro dene, tudi tistim, ki napako naredijo.

**Whelan, Gerard: Vsiljivec v sanjah.**

Prev. Bojana Ivanjšič Mureškič. Spr. beseda Ana Duša. Novo mesto: Goga, 2008, Lunapark, 252 str.

| P | 2. stopnja

| družina, pomoč, sanje

Irski avtor sooči realnost najstnice Saskie in družine njene tete z domišljjskim svetom. Simon, mali Saskijin bratranec, se od selitve v veliko posteljo ponoči zbuja v histeričnem joku, nemočna starša pa vsakič izvesta le, da ga je obiskal Pooshpaw. Po obisku pri babici se izkaže, da ne gre le za slabo otrokovo interpretacijo, temveč za bitje, ki obstaja nekje na robu realnosti in ki malčka počasi jemlje k sebi. S pomočjo skrivnostne ostarele Birdie, ki se je v vasi potihoma drži oznaka čarovnice, se uničujoče nočne more spremenijo v razgibano

pustolovščino, ki Simona in Saskio prestavijo v fantastične sanje. Fantazijsko delo odlikuje predvsem močna navezava na elemente iz ljudskega izročila, povezanega s skrajno tragičnimi dogodki, kot je izguba otroka, prisotnega v različnih kontekstih. Fantazijski elementi stalno prehajajo v metaforiko in so tako nosilci dvojnega sporočila. Njihova dvojna vloga, predvsem pa izdelani in kompleksni literarni liki zagotovijo prepričljivost, z dramatičnim stopnjevanjem pa avtorju uspe ustvariti izjemno napeto in tekočo pripoved.

**Widmark, Martin: Cirkuška skrivnost.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Helena Willis. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Detektivska agencija Lovro in Maja, 74 str.

| C | 1. stopnja

| cirkus, detektivi, skrivnosti

Gre za tretji del zbirke, ki pripoveduje o mladih detektivih. Avtor nadaljuje z uspešno kombinacijo napete pustolovščine, priostreno z (ne)pričakovanim preobratom in komičnimi domislicami. Lovro in Maja znova razrešita zapleteni primer ponavljajočih se kraj, ki mu odrasli niso kos. Tokratni del, postavljen v čas počitnic, že diši po morju in zabavi in je tako še posebej primeren za počitniško branje ali pa nostalgичna spominjanja na pretekle počitnice. Kratka in enostavna zgodba vključuje vse elemente dobre detektivke, hkrati pa je v povezavi s pregledno postavitvijo, razbitostjo na kratka poglavja, velikimi črkami ter simpatičnimi in zgovornimi ilustracijami primerna tako za bralce začetnike, ki šele vstopajo v svet malih tiskanih črk, kot za tiste malo starejše, ki imajo rajši krajše, obvladljive bralne zalogaje.

**Widmark, Martin: Kavarniška skrivnost.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Helena Willis. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, Detektivska agencija Lovro in Maja, 74 str.

| C | 1. stopnja |

| detektivi, skrivnosti

Zbirka drobnih detektivk z vsakim naslovom prinaša napeto pustolovščino, bistveno priostreno s sklepnim (ne)pričakovanim preobratom in komičnimi domislicami. Bralec spremlja mlada detektiva Lovra in Majo, ki s pomočjo intuicije in bistre pameti razrešita primere kraj in goljufij, katerim odrasli niso kos. Kratka in enostavna zgodba tako vključuje vse elemente dobre detektivke, v povezavi s pregledno postavitvijo, z razbitostjo na kratka poglavja, z velikimi črkami ter s simpatičnimi in zgovornimi ilustracijami pa je primerna tako za bralce začetnike, ki šele vstopajo v svet malih tiskanih črk, kot za tiste malo starejše, ki imajo rajši krajše, obvladljive bralne zalogaje.



**Widmark, Martin: Skrivnost izginulih diamantov.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Helena Willis. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, Detektivska agencija Lovro in Maja, 78 str.

| C | 1. stopnja | za oklevajoče bralce  
| detektivi, tatvina

**Widmark, Martin: Skrivnostni dogodki v hotelu.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Helena Willis. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, Detektivska agencija Lovro in Maja, 74 str.

| C | 1. stopnja | za oklevajoče bralce  
| božič, detektivi, psi

**Wilson, Jacqueline: Punčka iz smetnjaka.**

Prev. Tisa Zavrtanik Drglin. Ilustr. Nick Sharratt. Ljubljana: Sanje, 2011, 155 str.

| M | 3. stopnja | dekleta, posvojitve, rejništvo

**Wynne Jones, Tim: Fant v goreči hiši.**

Prev. Karmen Vidmar. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2009, 214 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda  
| kriminal, mladostniki, nasilje, stiske

Mladinska kriminalka s kompleksnim izrisom dogajanja in izdelanim psihološkim orisom glavnih junakov nedvomno presega meje žanra. Zgodba o iskanju očetovega morilca, postavljena v zaprto vaško okolje, na več ravneh razpira problem posameznikove javne podobe in z njo povezane samopodobe – kakšno vlogo imajo govorice, kaj se lahko doseže z manipulacijo, kakšno vlogo imata posameznikova vloga v družbi in njegova družinska zgodovina, kako na posameznika vpliva potlačena travmatična izkušnja ... Zgodba je postavljena v vsakdanje okolje, temelji pa predvsem na domišljenih orisih oseb, ki se na prvi pogled zlivajo z okoljem, hkrati pa s svojo individualnostjo in kompleksnostjo ponujajo dobro izhodišče za napeto psihološko kriminalko.

**Zevin, Gabrielle: Onkraj.**

Prev. Marjeta Gostinčar Cerar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, Odisej, 231 str.

| M | 3. stopnja  
| onostranstvo, smrt

Roman, namenjen predvsem mladostnikom in mladim odraslim, je prvenec, ki je bil večkrat nagrajen z domačimi in tujimi literarnimi nagradami. Njegova mlada avtorica ga je na osnovi različnih osnutkov ustvarjala in brusila skoraj deset let. Gre za literarno delo, ki izvirno ubeseduje v mladinski književnosti zelo redko

temo, ki jo lahko strnemo v večno vprašanje: »Kaj se zgodi, ko umremo?« Avtorica si je za glavno književno osebo izbrala petnajstletno Liz, ki je po spletu nesrečnih okoliščin izgubila življenje v prometni nesreči. Njena smrt je začetek senzibilnega romana, ki ga avtorica začne na Parniku Nil, ki je s svojimi nenavadnimi potniki, umrlimi ljudmi, namenjen v skrivnostno deželo Onkraj, v kateri veljajo drugačna pravila življenja. Liz se v novi deželi ne more sprijazniti s tem, da je umrla in hrepeni po vrnitvi v svoje staro, dobro poznano življenje, hkrati pa počasi spoznava, da so na voljo tudi druge poti in možnosti. Delo lahko razumemo kot pomirjujoč roman o smrti, ki je ena najbolj tabuiziranih tem današnje zahodne civilizacije. Pogled avtorice je osvobojen ozkih religioznih pogledov na smrt in posmrtno življenje, njegovo sporočilo pa je optimistično, saj s smrtjo ni vsega konec, pomeni namreč neko novo življenje in možnost ponovnega rojstva. Izpostaviti velja odličen prevod prevajalke Marjete Gostinčar Cerar.

**Zupan, Dim: Hektor in velika avantura.**

Ilustr. Damjana Koritnik. Ljubljana: Mladika, 2009, Hektor, 60 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| hišni ljubljenci, psi, živali v domišljiji

**Zupan, Dim: Hektor in male ljubezni.**

Ilustr. Andreja Gregorič. Ljubljana: Mladika, 2009, Hektor, 57 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| hišni ljubljenci, psi

Hektor in velika avantura je tretja, Hektor in male ljubezni pa četrta knjiga iz serije knjig o črnem labradorcu, ki ga je njegovo dvonožno krdelo krstilo za Hektorja. V obeh knjigah gre za prvoosebno pasjo pripoved: v tretji (ki je nekoliko manj celovita in zaokrožena) Hektor pripoveduje o mačku, ki ga ne prenaša, o poštarjih in hlačah, svojem očetu in izletu, ki bi se lahko slabo končal, v četrti, v kateri bomo spotoma našli tudi smernice za vzgojo gospodarja, pa Hektor pred bralcem razgrne svojo ljubezensko zgodbo, ki je karikirano nabita s čustvi in duhovito izpovedana v živahnem slogu (slednje velja tudi za besedilo tretje knjige). Zupan tudi tokrat ne predeluje samo tipičnih tem, okoli katerih se tako radi vrtijo sprehajalni pogovori med lastniki psov, pač pa vtke v tekst še marsikaj drugega, tudi sled družbene kritike, in tako ponudi kratkočasno ter zabavno branje. Omeniti je treba še, da je četrta knjiga o Hektorju dobila novo likovno podobo, na kateri pa pogrešamo enovit izgled protagonista.

**Zupan, Dim: Hektor in velika solza.**

Ilustr. Andreja Gregorič. Ljubljana: Mladika, 2010, Hektor, 66 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| hišni ljubljenci, psi, živali v domišljiji

### **Zupan, Dim: Hektor in duh po človeku.**

Ilustr. Andreja Gregorič. Ljubljana: Mladika, 2010, Hektor, 61 str.

| C | 1. stopnja | knjiga je del nanizanke

| hišni ljubljenci, psi, živali v domišljiji

Hektor in velika solza ter Hektor in duh po človeku sta peta in šesta knjiga iz serije del o črnem labradorcu, ki ga je njegovo dvonožno krdelo krstilo za Hektorja. Kot smo vajeni, gre za prvoosebni pasji pripovedi; v prvi se Hektor odpravi dopustovat na morje, kjer zoprnemu šarplanincu Bobiju pokaže, da z labradorci ni šale, in konča z bojnimi ranami. V drugi knjigi se za pasjo dlako izogne pasjemu hotelu in se slednjič zadovoljen odpelje na družinsko smučarijo. Zupan tudi tokrat ne predeluje zgolj tipičnih tem, o katerih tako pogosto tečejo sprehajalni pogovori med lastniki psov, pač pa v tekst vtke še marsikaj drugega, tudi sled družbene kritike. Knjigi sta kot nalašč tudi za oklevajoče bralce, saj ponujata kratkočasno, zabavno in, zahvaljujoč obvladljivemu obsegu in dokaj zračno postavljenemu tekstu, ob katerem za pavze poskrbijo ilustracije Andreje Gregorič, tudi udobno branje.

### **Zupan, Dim: Hektor in zrela hruška.**

Ilustr. Andreja Gregorič. Ljubljana: Mladika, 2011, Hektor, 56 str.

| C | 1. stopnja | humor, knjiga je del nanizanke

| hišni ljubljenci, psi, smrt, živali v domišljiji

Sedma knjiga iz zbirke ilustriranih knjig o labradorcu Hektorju, »razmišljujočem psu s filozofskimi nagnjenji«, je bržkone tudi zadnja, saj zrela hruška iz naslova namiguje na zorenje in staranje, ki mu prej ko slej sledi tudi konec oziroma padec z veje, če se vrnemo k hruškam. Zupan se torej loti težke, resne, problemske teme, a ob pasji prvoosebni pripovedi in njegovem značilnem blagem humorju izpade skorajda pomirjujoče, na zadnjih straneh sicer malenkost žalostno, a nikakor travmatično. Hektor je pač postal »staro ščene«, torej moder pes z izkušnjami, ki si tudi na stara leta še rad privošči kakšno potegavščino. Ampak večno ne gre: »Imel sem srečo, da sem dozorel, sedaj je čas, da padem z veje. To smo vendar vsi vedeli že od vsega začetka.« Zupan tudi tokrat ne predeluje samo tipičnih tem, okoli katerih se tako radi vrtijo sprehajalni pogovori med lastniki psov, pač pa vtke v tekst marsikaj, kar lahko iz pasjega življenja (uporabno) prenesemo na človeško. Zadnja knjiga iz serije se pripravno ponuja tudi kot izhodišče za pogovore in premisleke o staranju in smrti. Hkrati je, tako kot njene predhodnice, kot nalašč za oklevajoče bralce, saj ponuja kratkočasno, marsikdaj zabavno in, zahvaljujoč obvladljivemu obsegu in dokaj zračno postavljenemu tekstu, ki se izmenjuje s kolažnimi ilustracijami, tudi udobno branje.

**Župančič, Oton: Mehurčki in petdeset ugank.**

Ilustr. Marlenka Stupica. Spr. beseda Alenka Glazer. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 81 str.

| C | 1. stopnja | kazalo pojmov, ponatis, slovar, spremna beseda, uganke  
| Bela krajina, igra

Oton Župančič (1878-1949) velja za enega najpomembnejših slovenskih literatov in njegove pesmi za otroke za začetek modernega slovenskega pesništva za otroke. Zbirka *Mehurčki*, ki je prvič izšla šele po pesnikovi smrti, vsebuje pesmi iz vseh njegovih zbirk za otroke. Bogatile so otroštvo mnogih generacij vse do danes. »Vsi« jo poznamo tudi iz šolskih obravnav, domačih branj ali branj za bralno značko. Naše doživljanje teh pesmi zato ni brez nekega privzgojenega/podeljenega - skorajda bi lahko rekli - »narodnotvornega« občutenja, tako da jih je težko nevtrarno vrednotiti, čeprav nas dejansko vedno znova pritegneta njihova ritem in melodija ter očara pesnikov optimizem. Vse to najbrž pri sodobnem mladem bralcu prevlada, tako da si niti ne prizadeva razumeti motivnega sveta v pesmih. Upesnjujejo namreč radoživega otroka, cicibana, v idealnem svetu, razumevajoči družini, pristnem stiku z naravo, pri veseli igri, v dogajalnem času in prostoru, ki ni ravno blizu vsem sodobnim otrokom. Nerazumevanje oddaljenega časa, prostora in predmetov pride še bolj do izraza pri »petdesetih ugankah«, ki so prave miniaturne pesniške mojstrovine, toda sodobni otroci najbrž ne morejo vedeti, po čem sprašujejo (npr. pismo, kovaška klada z naklom, strnišče). Tudi spremna beseda Alenke Glazer je prav tako na neki način kanonska, »klasična«. Prinaša pregled Župančičevega pesništva za otroke in ga poskuša razložiti z analizo pesnikovega življenja in svetovno nazorske naravnosti. Najbolje je, da dopustimo, da nas očara zvočna lepota Župančičeve otroške poezije, ki je že zaradi svojega glavnega junaka cicibana namenjena predvsem otrokom v predšolskem in zgodnjem bralnem obdobju.

**Yoshimoto, Banana: Adijo, punca.**

Prev. Mirjam Čuk Moishi. Spr. beseda Tomo Virk. Ljubljana: Karantanija, 2008, Gener@cije, 143 str.

| M | 3. stopnja  
| bolezni, drugačnost, invalidnost, ljubezen, mladostniki, odraščanje, pogum, prijateljstvo

Delo je že drugi v slovenščino prevedeni roman omenjene svetovno znane japonske pisateljice, katere romani so prevedeni v več kot dvajset jezikov. Roman sodi v območje kvalitetne »cross-over« literature, ki je s svojo sporočilnostjo namenjena tako mladim kot odraslim bralcem. Pripoved je postavljena v čas poletnih počitnic v obmorsko gostišče, kjer živi s svojo družino krhka, a značajska močna in uporniška mladostnica Cugumi. Ta si s svojim neobičajnim in muhastim vedenjem, ki je posledica njene neozdravljive bolezni, zaradi katere je v romanu nenehno prisotna misel na smrt, brez kakršnih koli moralnih zadržkov z

veseljem privošči različne vragolije (poigravanja) z ljudmi, nespodobnosti in celo hudobne izpade. Edina, ki jo zares razume, je njena razumevajoča sestrična Maria, ki je v romanu tudi prvoosebna pripovedovalka. Avtorici je uspelo pretanjeno ubesediti celo mrežo bolj ali manj zapletenih odnosov med mladimi in odraslimi. V pripovednem slogu, ki se zdi podoben haikuju, mojstrski so opisi razpoloženja in podobe iz narave, ni ničesar preveč. Vse te omenjene pisateljičine značilnosti pisanja je uspelo ohraniti tudi v prevodu slovenski prevajalki, živeči na Japonskem, Mirjam Čuk Moishi. Avtorica pušča v romanu odprt konec, vsak bralec si ga ustvari sam: to je lahko zadnje poletje bolne Čugumi ali pa jih bo deležna še več.

**Yumoto, Kazumi: Nepričakovan konec poletja.**

Prev. Nina Golob. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, Zorenja, 196 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, prijateljstvo, smrt, starci, strah, žalovanje

Literarni prvenec japonske glasbenice Yumoto Kazumi, ki je kmalu po izidu (1992) doživel tudi svojo filmsko in odrsko priredbo, govori o počitniškem doživetju treh šestošolcev. V zadnjih dneh šolskega leta se namreč med njimi na videz naključno pojavi na glas izrečeno vprašanje smrti: kako se umira, kaj pomeni umreti? Ko izvedo za starca v soseski, za katerega odrasli govorijo, da bo kmalu umrl, se odločijo, da bodo njegovo umiranje skrivaj opazovali. Vojski nameni pa se kmalu spremenijo v angažirano opazovanje, to pa nazadnje v simpatičen odnos med dečki in starcem, ki mu njihov vdor v samotno minevanje oživi duha in voljo. Ganljiv, a psihološko prepričljiv odnos, ki se razvije med njimi, tako dečkom kot starcu razkrije nove vidike bivanja in nehanja, predvsem pa vrednost slehernega trenutka, ki ga deliš z drugimi. Rdeča nit prvoosebne pripovedi enega izmed trojice je sicer smrt kot naravna in zato neizogibna postaja življenja, a se v nekem trenutku dotakne tudi one druge smrti, nepotrebne, nasilne, zanikajoče, ko starec po mnogih desetletjih molčanja fantom spregovori o svojem ubijanju med drugo svetovno vojno. S to izpovedjo se japonsko mladinsko leposlovje pridružuje vsem tistim besedilom v Evropi, ki zadnja leta, osvobodena pristranosti, ubesedujejo obračun s travmami zadnje svetovne vojne.

Ljubljana, september 2013